

משרד החינוך והתרבות
מחוז תל אביב

מ"ת
חובין - חזור

מינהל החינוך
עיריית חולון

אוגדן טקסטים להערכה פנימית של הבנת הנקרא

כיתות א'-ח'

אוקטובר 2021 תשפ"ב

רשימת טקסטים להערכת הבנת הנקרא

כיתה	שם המשימה	סוג	מקור © כל הזכויות שמורות לראמ"ה – הרשות הארצית למדידה והערכה בחינוך, משרד החינוך
א	היום יום הולדת	סיפורי	משימה 10 ב מתוך מבדק קריאה וכתיבה

כיתה	שם המשימה	סוג	טקסט	מחווה	מקור © כל הזכויות שמורות לראמ"ה – הרשות הארצית למדידה והערכה בחינוך, משרד החינוך
ב	מעשה שהיה בציפור אחת ובשעון אחד	סיפורי	טקסט	מחווה	מיצ"ב תשע"ו
ב	יש מפלצת באגם	סיפורי	טקסט	מחווה	מיצ"ב תשע"ד
ב	ערן והענק האיום	סיפורי	טקסט	מחווה	מיצ"ב תשע"ג
ב	קיפוד בא לחצר	סיפורי	טקסט	מחווה	מיצ"ב תשע"ב
ב	מי הקיש על הדלת שלי?	סיפורי	טקסט	מחווה	מיצ"ב תשע"א
ב	מתנה לאבא	סיפורי	טקסט	מחווה	מיצ"ב תש"ע
ב	כלבי נחיה	מידעי	טקסט	מחווה	מיצ"ב תשע"ו
ב	צבי-ים	מידעי	טקסט	מחווה	מיצ"ב תשע"ד
ב	זנבות – מי צריך אותם בכלל?	מידעי	טקסט	מחווה	מיצ"ב תשע"ג
ב	הצמר	מידעי	טקסט	מחווה	מיצ"ב תשע"ב
ב	דולפינים	מידעי	טקסט	מחווה	מיצ"ב תשע"א
ב	סומית הגליל	מידעי	טקסט	מחווה	מיצ"ב תש"ע

כיתה	שם המשימה	סוג	טקסט	מחווון	מקור
ג	שומר מסילת הברזל	סיפורי	טקסט	מחווון	משימת הערכה – המנהל הפדגוגי – האגף לחינוך יסודי – משרד החינוך – המזכירות הפדגוגית – הפיקוח על הוראת העברית
ג	העץ הקסום	מידעי	טקסט	מחווון	
ג	מעשה בעופר איילים	סיפורי	טקסט	מחווון	
ג	העץ העצוב	סיפורי	טקסט	מחווון	
ג	תוכן עניינים		טקסט	מחווון	
ג	הזיבלית	מידעי	טקסט	מחווון	מאגר משימות * ראמ"ה
ג	חליל הפלא	סיפורי	מצורף		
ג	על אורן והאורן שלו	סיפורי	מצורף		
ג	מעשה נדיב	סיפורי	מצורף		מקראות ישראל
ג	לא סתם עיפרון	סיפורי	מצורף		
ג	העורבני	מידעי	מצורף		

כיתה	שם המשימה	סוג	טקסט	מחווון	מקור
ד	אזור הנגב	מידעי	טקסט	מחווון	משימת הערכה – המנהל הפדגוגי – האגף לחינוך יסודי – משרד החינוך – המזכירות הפדגוגית – הפיקוח על הוראת העברית
ד	מהי אולימפיאדה?	מידעי	טקסט	מחווון	
ד	מעשה בשני אומנים	סיפורי	טקסט	מחווון	
ד	מרק גרזן	סיפורי	טקסט	מחווון	
ד	הנערה שנעשתה חרוצה	סיפורי	מצורף		
ד	דרור לדרור	סיפורי	מצורף		
ד	מלך הכיתה	סיפורי	מצורף		
ד	המזון שאנו אוכלים	מידעי	מצורף		

כיתה	שם המשימה	סוג	טקסט	מחווה	מקור © כל הזכויות שמורות לראמ"ה – הרשות הארצית למדידה והערכה בחינוך, משרד החינוך
ה	זהב	סיפורי	טקסט	מחווה	מיצ"ב תשע"ט
ה	החתול שחשב כי כלב הוא, והכלב שחשב כי חתול הוא	סיפורי	טקסט	מחווה	מיצ"ב תשע"ח
ה	מכתב ללינקה	סיפורי	טקסט	מחווה	מיצ"ב תשע"ז
ה	כוכבים בגבול	סיפורי	טקסט	מחווה	מיצ"ב תשע"ו
ה	טום נפגש עם הנסיך	סיפורי	טקסט	מחווה	מיצ"ב תשע"ה
ה	ממש גיבור	סיפורי	טקסט	מחווה	מיצ"ב תשע"ד
ה	לאן נעלם קפיטן קוק?	סיפורי	טקסט	מחווה	מיצ"ב תשע"ג
ה	יפהפייה	סיפורי	טקסט	מחווה	מיצ"ב תשע"ב
ה	אמיל יורד בתחנה הלא נכונה	סיפורי	טקסט	מחווה	מיצ"ב תשע"א
ה	אל החוף המקווה	סיפורי	טקסט	מחווה	מיצ"ב תש"ע
ה	שתיקת החיות	מידעי	טקסט	מחווה	מיצ"ב תשע"ט
ה	מגדלים של גידולים	מידעי	טקסט	מחווה	מיצ"ב תשע"ח
ה	השעון הביולוגי – השעון הפנימי שבגופנו	מידעי	טקסט	מחווה	מיצ"ב תשע"ז
ה	מוציאים לחם מן הארץ	מידעי	טקסט	מחווה	מיצ"ב תשע"ו
ה	המצאות בישראל	מידעי	טקסט	מחווה	מיצ"ב תשע"ה
ה	כדור פורח	מידעי	טקסט	מחווה	מיצ"ב תשע"ד
ה	חנה סנש – הצנחנית שלא שבה	מידעי	טקסט	מחווה	מיצ"ב תשע"ג
ה	הדפוס שינה את העולם	מידעי	טקסט	מחווה	מיצ"ב תשע"ב
ה	איך המציאו את הכסף?	מידעי	טקסט	מחווה	מיצ"ב תשע"א
ה	המנורה	מידעי	טקסט	מחווה	מיצ"ב תש"ע

כיתה	שם המשימה	סוג	טקסט	מחווון	מקור
ו	בעלי חיים בגני חיות	מידעי	טקסט	מחווון	משימת הערכה – המנהל הפדגוגי – האגף לחינוך יסודי – משרד החינוך – המזכירות הפדגוגית – הפיקוח על הוראת העברית
ו	הסייד הדגול	סיפורי	טקסט	מחווון	
ו	דרור הגיבור	סיפורי	מצורף		
ו	על משחק כדורגל	מידעי	מצורף		
ו	צחוק זה דבר רציני	מידעי	טקסט	מחווון	מיצב ח' תשס"ה
ו	מוציאים לחם מן הארץ	מידעי	מצורף		
ו	הנדר	סיפורי	טקסט		

כיתה	שם המשימה	סוג	טקסט	מחווון	מקור
ז	הנגב – החצר האחורית של מדינת ישראל?	מידעי	מצורף		מאגר מאמרים ושאלות בהבנת הנקרא והבעה לכיתות ז', בהתאם לתוכנית שלהב"ת תש"ע
ז	ערים וקהילות יהודיות באירופה	מידעי	מצורף		
ז	רעידות אדמה	מידעי	מצורף		
ז	קולות ורעשים	מידעי	מצורף		
ז	רעידת אדמה	מידעי	מצורף		
ז	איגרוף – "ספורט" מסוכן	מידעי	מצורף		
ז	מבחן האפון	סיפורי	מצורף		
ז	עצב ושמחה	סיפורי	מצורף		

כיתה	שם המשימה	סוג	טקסט	מחווון	מקור
ח	האם משחקי מחשב חשובים מצידוד רפואי מתוחכם?	מידעי	מצורף		מיצ"ב תשס"ז – ראמ"ה
ח	חוק העסקת בני נוער	מידעי	מצורף		מיצ"ב תש"ע – ראמ"ה
ח	טלפון נייד – ברכה או קללה?	מידעי	מצורף		מיצ"ב תש"ע – ראמ"ה
ח	ילדי הטלוויזיה	מידעי	מצורף		
ח	מי באמת צריך גני חיות?	מידעי	מצורף		
ח	פלישת המדוזות	מידעי	מצורף		

כיתה ב'

מעשה שהיה בציפור אחת ובשעון אחד - שאלות

מתוך: ראמ"ה, משרד החינוך

1. המחוג הקטן בשעון זו בבת-אחת מהספירה שתיים
לספירה שש. איך זה קרה?

---

2. מה עשו אנשי העיר המבוהלים כשהראה השעון את
השעה שש?

---

3. מדוע התפלאו האנשים כשהראה השעון את השעה שש?

- א. כי השמש שקעה.
- ב. כי השעון לא צלצל.
- ג. כי עדיין היה אמצע היום.
- ד. כי השעון היה יחיד ומיוחד.

4. בסיפור כתוב שהשען החכם התבונן בשעון, אמר-כך:
הביט בשמש וחיידך לעצמו.
מדוע חיידך השען לעצמו?

---

5. בסוף הסיפור כתוב שלהקת ציפורים התקרבה אל העיר
והשען הזקן נבהל.
מדוע נבהל השען הזקן?

יש מפלצת באגס - שאלות

מתנד: ראמ"ה, משרד החינוך

1. בתחילת הסיפור צבטוש לא הקה מרוצה.
מדוע הוא הרגיש כך?

---

2. למה החליט צבטוש להתחפש?

- א. כדי שיהיה גדול יותר.
- ב. כדי שיהיה מהיר יותר.
- ג. כדי שהחיות יפחדו ממנו.
- ד. כדי שהחיות לא יצחקו עליו.

3. הגירף והאריה ראו את צבטוש וברחו ממנו.

צבטוש חשב לעצמו: **מוזר מאוד!**

מכך אפשר להבין שצבטוש לא ידע ש

---

4. האריה אמר: "מהיום והלאה אין להתרחץ באגם!"

וצבטוש חייך חיוך קטן.

מדוע לדעתכם חייך צבטוש?

---

5. האם הייתם מציעים לצבטוש לגלות לחיות היער את

הסוד שלו?

הסבירו את תשובתכם לפי מה שקראתם.

ערן והענק האיום - שאלות

מתוך: ראמ"ה, משרד החינוך

1. השלימו את המשפט:

ערן רצה לקטוף פרחים כדי

---

2. בסיפור כתוב שהענק צעק: "תראה איזה שיניים

מפחידות יש לי".

מה עשה ערן בתגובה על כך?

---

3. בסיפור כתוב שפניו של הענק התאדמו, והוא נשם ונשף

כמו קטר.

ממשפט זה אפשר להבין ש-

א. הענק התלהב.

ב. הענק התעייף.

ג. הענק נבהל.

ד. הענק כעס.

4. למה שאל ערן את הענק אם הוא יכול להגיע עם היד שלו עד לקצה הגבעה?

- א. כי הוא רצה להיעזר בידו הארוכה של הענק.
- ב. כי הוא לא ידע את הדרך לקצה הגבעה.
- ג. כי הוא לא האמין שהיד של הענק ארוכה.
- ד. כי הוא רצה לבדוק אם יש פרחים בקצה הגבעה.

5. לסיפור קוראים "ערן והענק האיום".

האם לדעתכם הענק בסיפור הוא באמת איום?
הסבירו את תשובתכם לפי הסיפור.

קיפוד בא לחצר-שאלות

מתוך: ראמ"ה, משרד החינוך

1. מדוע הילדים התרגשו כל כך כּאֶשֶׁר גילו קיפוד בְּחֶצֶר?

---

2. השלימו אֶת המשפּט לפי הסיפור.
אם הקיפוד בָּטוּחַ שְׁאִינוֹ נִמְצָא בְּסִכָּנָה הוּא

---

3. כְּשֶׁהֵלְדִים רָאוּ כְּדוֹר שֶׁל קוֹצִים, גִּלָּה הַצִּיעָה לְהִבִּיא
מִקַּל כָּדִי:

א. לְהַפְחִיד אֶת הַקִּיפּוֹד.

ב. לְבַדּוֹק אִם הַקִּיפּוֹד חַי.

ג. לְהַפּוֹךְ אֶת הַקִּיפּוֹד.

ד. לְהוֹצִיא אֶת הַקִּיפּוֹד מֵהַבּוֹר.

4. יוֹרֵם הִתְנַהֵּג בְּאַחֲרִיּוֹת. הָבִיאוּ דוֹגְמָה מִן הַסִּיפּוֹר
לְהִתְנַהֲגוֹתוֹ הָאַחֲרָאִית שֶׁל יוֹרֵם.

---

5. בְּסִיפּוֹר הַיְלָדִים שׁוֹאֲלִים אֶת עֶצְמָם: "הֲאִם הַקִּיפּוֹד
נִשְׁאַר בְּחַיִּים? הֲאִם הוּא יִצְלִיחַ לָצֵאת?"
מָה לְדַעְתְּכֶם הֶרְגִישׁוּ הַיְלָדִים לְפִי הַשְּׁאֵלוֹת הָאֵלֶּה?

מי הקיש על הדלת שלי? - שאלות

מתוך: ראמ"ה, משרד החינוך

1. כותרת הסיפור היא "מי הקיש על הדלת שלי?"

מי באמת הקיש על הדלת?

---

2. אורית ואחותה יצאו לחדר המדרגות ונשארו בחוץ.

מדוע הן נשארו בחוץ?

---

3. בסוף הסיפור מירי ואורית הבינו שהציפור הגיעה

למרפסת הבית כדי

---

4. מה חשבה אורית כשאשר הגוזלים גדלו והקו נעזב?

---

5. לפי הסיפור, כְּשֶׁאֲזִירִית פָּתְחָה אֶת דֶּלֶת הַמְּרַפֶּסֶת,

הַצִּיפּוֹר נִבְהָלָה וּבָרְחָה.

מָה דַעַתְכֶם עַל הַמַּעֲשֶׂה שֶׁל אֲזִירִית?

הַסְבִּירוּ אֶת תְּשׁוּבַתְכֶם לְפִי הַסִּיפּוֹר.

מתנה לאבא – שאלות

מתוך: ראמ"ה, משרד החינוך

1. לפי הסיפור, מדוע אבא אינו זוכר מתי יום ההולדת שלו?

---

2. לפי איזה משפט אפשר להבין שהילדים חיפשו

מתנה במשך זמן רב?

הקיפו את המשפט הנכון.

1. אסנת יובל זוכרים ורוצים לקנות לו מתנה.

2. אסנת, יובל ואימא נוסעים לחנות לקנות מתנה.

3. "נקנה לו מתנה מיוחדת", אומרת אסנת ליובל.

4. השמש שוקעת, ועדיין לא הצליחו לבחור מתנה.

3. בסיפור כתוב שכאשר אסנת ויובל ראו את התמונה, הם

הבינו שהיא הפתרון לבצעה.

מה הייתה הבצעה שהילדים רצו לפתור?

---

4. הקיפו את התשובה הנכונה.

בסוף הסיפור אמר יובל: "כך נהיה אתו גם בעבודה, והוא לא יתגעגע אלינו כל כך".
יובל התכוון לומר:

1. אני ואסנת נחגוג יום הולדת לאבא בעבודה.
2. אבא יסתכל בתמונה ויזכר בי ובאסנת.
3. אבא יתלה את התמונה שלי ושל אסנת בבית.
4. אני ואסנת נלך עם אבא לעבודה, ונהיה יחד.

5. אסנת ויובל חשבו שהתמונה היא מתנה מתאימה לאבא העסוק שלהם.

א. האם גם אתם הייתם בוחרים במתנה כזאת לאבא או לאימא שלכם?

ב. מדוע?

פּלֶבִי נְחִיָּה – שְׁאֵלוֹת

מתוך: ראמ"ה, משרד החינוך

1. מהו התפקיד של פּלֶבִי נְחִיָּה?

1. לָאֵמֶן אֲנָשִׁים עִיּוּרִים.
2. לְהוֹבִיל אֲנָשִׁים עִיּוּרִים.
3. לְשַׁחַק עִם אֲנָשִׁים עִיּוּרִים.
4. לְשַׁמֹּר עַל בֵּיתָם שֶׁל אֲנָשִׁים עִיּוּרִים.

2. הַשְּׁלִימוּ אֶת הַטֶּבֶלָה שֶׁלִּפְנֵיכֶם בְּעֶזְרַת מַחֲסַן הַמִּילִים שֶׁמִּתַּחַת לַטֶּבֶלָה.

פּלֶבִי נְחִיָּה לְשִׁמּוֹשׁ פּלֶבִי נְחִיָּה	פּלֶבִי נְחִיָּה לְשִׁמּוֹשׁ פּלֶבִי נְחִיָּה	
		1.
		2.

מַחֲסַן מִילִים

חֲבָרוֹתִיִּים	עֲקָשָׁנִים	תּוֹקְפָנִים	שְׁקֵטִים

3. מהי משפחה מאמצת של כלב נחיה, לפי הכתוב בקטע?

1. משפחה המטפלת בגור עזוב שמצאה ברחוב.
2. משפחה המלמדת עיוורים לגדל כלבי נחיה.
3. משפחה העוזרת לעיוורים במקומות ציבוריים.
4. משפחה המגדלת גור שקיבלה מהמרכז לאימון כלבים.

4. מדוע חשוב שקלב הנחיה והעיוור יתאמנו יחד במרכז האימון?

---

5. מדוע לדעתכם כלב שובב אינו מתאים להיות כלב נחיה?

צבי-ים – שאלות

מתוך: ראמ"ה, משרד החינוך

1. השלימו את המשפטים.
צבי-הים חיים בתוך המים. הם מוציאים את ראשיהם
מהמים כדי .....
רק הנקבות יוצאות ליבשה כדי .....
2. א. למה משמשים הסנפירים של צבי-הים במים?
.....
ב. למה משמשים הסנפירים של הנקבות על החוף?
.....
3. בקטע כתוב שהנקבה מתקדמת על החוף לאט
ובקושי רב באמצעות הסנפירים.
למה הפנונה במילים באמצעות הסנפירים?
  1. באמצע הסנפירים
  2. מעל הסנפירים
  3. למרות הסנפירים
  4. בעזרת הסנפירים

4. הנקבה אינה דוגרת על הביצים.

איך בכל זאת מתפתחים בביצים צבים זעירים?

---

5. איך בני האדם יכולים למנוע את הסכנות הרבות

האורבות לביצים ולצבים הזעירים, לפי הקטע?

1.

2.

זנבות - מי צריך אותם בכלל? - שאלות

מתוך: ראמ"ה, משרד החינוך

1. כתבו שני שימושים שונים שיש לזנב של הקופים, לפי הקטע.

1.

2.

---

2. כיצד לטאות משתמשות בזנבן כדי להגן על עצמן? כתבו שתי דוגמאות שונות.

1.

2.

---

3. בקטע כתוב שהלטאה נמלטת מפני בעל חיים אויב.

מה פירוש המילה נמלטת?

1. נלחמת

2. בורחת

3. קורעת

4. פוחדת

4. מה משותף לקוף ולזיקית, לפי הקטע?

1. שניהם משתמשים בזנב כמו ביד נוספת.
2. שניהם משתמשים בזנב כמו בכלי לחימה.
3. שניהם משתמשים בזנב כדי לתפוס אויבים.
4. שניהם משתמשים בזנב כדי להזהיר מפני טורפים.

5. קראו על גיא ועל הכלב שלו.

הכלב של גיא חטף מידו פריך עם נקניק ואכל אותו.
גיא כעס מאוד על כלבו.

לפי מה שקראתם בקטע על הזנבות, שיערו מה עשה
הכלב כאשר גיא כעס עליו.

הצמר- שאלות

מתוך: ראמ"ה, משרד החינוך

1. מה תפקיד הצמר אצל בעלי חיים?

---

2. מאילו בעלי חיים האדם יכול להשיג צמר להכנת בגדים? הביאו שתי דוגמאות מן הקטע.

1. _____

2. _____

3. מה עושים בפעולת הגז? הקיפו את התשובה הנכונה.

1. צובעים את הצמר.

2. גוזרים את הצמר.

3. אורזים את הצמר.

4. סורגים את הצמר.

4. מדוע גוזזים את הצמר בסוף החורף? הקיפו את התשובה הנכונה.

1. כי בסוף החורף הצמר רך ועדין במיוחד.
2. כי במשך החורף צומחים סוגי צמר שונים.
3. כי בסוף החורף בני אדם לובשים בגדים העשויים מצמר.
4. כי במשך החורף צומח צמר רב על עורם של בעלי החיים.

5. מיכאל קרא את הקטע ואמר שלדעתו הגז חשוב ומועיל

גם לבני האדם וגם לכבשים.
האם אתם מסכימים עם מיכאל?
הסבירו את תשובתכם לפי הקטע.

דולפינים - שאלות

מתוך: ראמ"ה, משרד החינוך

1. השלימו את המשפט:

הדולפינים בלהקה משתפים פעולה זה עם זה

כדי:

וכדי:

---

2. בקטע כתוב שלהקת דולפינים נתקלת בלהקה של דגים.

למה הפונה במילה נתקלת?

הקיפו את התשובה הנכונה.

1. תוקפת יחד

2. בורחת מהר

3. פוגשת במקרה

4. מקיפה במעגל

3. איך הדולפינים הבוגרים מגנים על הגורים שבלהקה

בשעת סכנה?

---

4. בְּקֶטַע כְּתוּב שֶׁהַדָּגִים נִלְכְּדִים בְּרֶשֶׁת.
מָה פִּירוּשׁ הַמִּילָה **נִלְכְּדִים** בְּמִשְׁפָּט הַזֶּה?
הַקִּיפּוֹ אֶת הַתְּשׁוּבָה הַנְּכוֹנָה.

1. נִתְפָּסִים

2. מְקִיפִים

3. מְצוּפִּים

4. נִכְנָסִים

5. רוּתִי בִּיקָרָה לְרֹאשׁוֹנָה בְּחוּף הַדּוֹלְפִינִים וְחִשְׁשָׁה
לְהִיכָנֵס לַמַּיִם. יוֹבֵל, שֶׁקָּרָא אֶת הַקֶּטֶעַ, אָמַר לָהּ שֶׁאֵין
לָהּ מָה לְדַאוֹג.
מָה דַעַתְכֶם עַל מָה שֶׁאָמַר יוֹבֵל?
הַסְבִּירוּ אֶת תְּשׁוּבַתְכֶם.

סומית הגליל - שאלות

מתוך: ראמ"ה, משרד החינוך

1. כתבו, לפי מה שקראתם, אילו חושים מפותחים אצל סומית הגליל.

_____1.

_____2.

_____3.

2. למה משמשים המחושים הארוכים של סומית הגליל?

_____1.

_____2.

3. מה אוכלות סומיות הגליל?

_____

4. כתבו, לפי מה שקראתם, מדוע יש לשמור על סומיות הגליל ואסור לפגוע בהן.

_____

_____

5. פִּירוּשׁ הַמִּילָה "סוּמָא" הוּא עֵינּוּר.

מִדּוּעַ הַשֵּׁם סוּמִית מֵתַאִים לְסֵרְטוֹן שֶׁנִּקְרָא "סוּמִית
הַגָּלִיל"?

הִקִּיפוּ אֶת הַתְּשׁוּבָה הַנְּכוֹנָה.

א. כִּי הוּא נִמְצָא לִיד הַכְּנֶרֶת

ב. כִּי הוּא לֹא רוּאָה

ג. כִּי הוּא חֵי בְּמַעְרָה

ד. כִּי הוּא שָׁקוּף וּמוֹאָרֵךְ

6. רוֹן קָרָא סֵפֶר עַל בְּעָלֵי חַיִּים בְּגִיּוֹנָגֶל שְׁבִא־פְּרִיקָה. הוּא

הַצְבִּיעַ עַל תְּמוּנָה שֶׁל סֵרְטוֹן וְאָמַר לִיעֵל שְׂזֹאת

סוּמִית הַגָּלִיל. יַעֲלֵ אֶמְרָה שְׂזֹאת לֹא סוּמִית הַגָּלִיל.

א. מִי צוּדֵק לְדַעַתְכֶם?

ב. הַסְבִּירוּ אֶת תְּשׁוּבַתְכֶם לְפִי מָה שֶׁקָּרַאתֶם.

כיתה ג'

שומר מסילת-הברזל – שאלות

מתוך: האגף לחינוך יסודי

1. איך שומר המסילה סימן לנהג הקטר שהמסילה בסדר?

ביום

בלילה

2. בליל חורף אחד נצא הילד שלמון לבדו לקראת הרפבת. מדוע?

3. בשורה 24 כתוב: "שלמון נבהל מאוד". מדוע הוא נבהל?

הקיפו את התשובה הנכונה.

א. כי אביו, שומר המסילה, חלה.

ב. כי הוא לא ידע איך להשתמש בפנס.

ג. כי הוא חשש שהרפבת תתהפך ויקרה אסון.

ד. כי הוא פחד לצאת לבדו לקראת הרפבת.

4. מדוע שלמון לקח רק את הפנס הלבן כאשר נצא מביתו?

5. איך הציל שלמון את נוסעי הרקבת מאסון?

---

6. אפשר ללמוד על האופי של שלמון מהמעשים שלו.

א. תארו את אופיו של שלמון לפי הסיפור.

ב. הביאו מן הסיפור דוגמה למעשה אחד של שלמון המלמד על אופיו.

העץ הקסום – שאלות

מתנד: האגף לחינוך יסודי

1. תארו את עץ הקקאו לפי הקטע:

_____ הגובה

_____ העלים

_____ הפרחים

_____ הפרי

2. הקיפו את התשובה הנכונה.

לפי הקטע פולים הם:

ג. עלי הקקאו

א. פרות הקקאו

ד. אבקת הקקאו

ב. זרעי הקקאו

3. הקיפו את כל השאלות שיש עליהן תשובות בקטע:

א. איך מגדלים עצי קקאו?

ב. מהו ג'ונגל?

ג. מי גילה את תהליך ייצור השוקולד?

ד. איך מייצרים שוקולד?

ה. מדוע שוקולד הוא הממתק האהוב בעולם?

4. בְּקִטְעַת מִתְאַרִים אֵלּוּ מֵאֲכָלִים נִתֵּן לִיצֵר מִפּוֹלֵי הַקֶּקָּאוּ. כְּתִבוּ שְׁנַיִם מֵהֶם.

א. _____

ב. _____

5. בְּסוֹף הַקִּטְעַת כָּתוּב "לְשֹׁפֵר וּלְחַדֵּשׁ אֶת טַעַם הַשׁוֹקוֹלָד".

הַקִּיפּוֹ אֶת הַמִּשְׁפָּט שֶׁבּוֹ מֵתֵאִים לְכַתּוֹב אֶת הַמִּלָּה "לְשֹׁפֵר".

א . חוֹקֵר הוֹלְנָדִי גִילָה שְׁאָפְשֵׁר _____ מֵהַפּוֹלִים אֲבַקֵּת קֶקָּאוּ.

ב . מֵאֲבַקֵּת קֶקָּאוּ אָפְשֵׁר _____ אֶת מִשְׁקֵה הַשׁוֹקוֹ.

ג . אִימָא קִנְתָּה לִי שׁוֹקוֹלָד כְּדִי _____ אֶת מִצֵּב-הַרוּחַ שְׁלִי.

6. מִדּוּעַ לְדַעַתְכֶם בְּחַר הַכּוֹתֵב לְקִרְאָה לְקִטְעַת "הַעֵץ הַקְּסוּם"? הַסְבִּירוּ אֶת תְּשׁוּבַתְכֶם .

מעשה בעופר איילים – שאלות

מתוך: האגף לחינוך יסודי

1. למה הביא אבירס את במבי לפינת החי?

א. כי הוא מצא את במבי בשדה

ב. כי הוא פחד שהתנים יטרפו אותו

ג. כי במבי היה בן-יומו

2. בסיפור כתוב שבמבי "רץ הלוד ושוב לאורך הגדר". מביטוי זה אפשר להבין שבמבי:

א. היה חסר שקט

ב. שמח לקבל עשב רענן

ג. התרגש לקראת הטיוול

ד. פחד לצאת לחורשה

3. בסיפור כתוב על במבי: "...ועיניו נעשו עצובות יותר ויותר".

מדוע לדעתכם במבי נעשה עצוב?

---

4 . פֶּאֶשֶׁר נִירָה רָצָה אַחֲרֵי בְּמַבִּי, הִיא חֲשָׁשָׁה שֶׁלֹּא יִהְיֶה לָּהּ כּוֹחַ לְהַחְזִיק
בְּחָבֶל, אֲדָךְ זֶה לֹא הָיָה אֲכַפְתָּ לָּהּ.

מָה אֶפְשֶׁר לִהְיוֹן עַל הַמַּחֲשָׁבוֹת וְהַרְגָּשׁוֹת שֶׁל נִירָה?

- א. מִצַּד אֶחָד נִירָה רָצְתָה לָּרוּץ אַחֲרֵי בְּמַבִּי, מִצַּד שְׁנֵי רָצְתָה לָנוּחַ בַּשָּׂדֶה.
- ב. נִירָה חֲשָׁשָׁה שֶׁבְּמַבִּי יִבְרַח וְהִיא לֹא תִתְּפֹס אוֹתוֹ.
- ג. מִצַּד אֶחָד נִירָה רָצְתָה שֶׁבְּמַבִּי יִישָׁאֵר, וּמִצַּד שְׁנֵי רָצְתָה לְשַׁחֲרֹר אוֹתוֹ.
- ד. נִירָה שָׁמְחָה לָּרוּץ בַּשָּׂדֶה בְּלִי דְּאָגוֹת עִם בְּמַבִּי הַחוֹפָּשִׁי.

5 . בְּעֵקֶבוֹת קְרִיאַת הַסִּיפּוֹר הַתְּקִיִּים דִּיוֹן בְּכִיתָה ג'.

אָסֹף אָמַר: "אֲנִי מִסְכִּים עִם הַיְלָדִים שֶׁכָּעָסוּ עַל נִירָה, הִיא לֹא הִיָּיתָה צְרִיכָה
לְעֻזָּב אֶת־בְּמַבִּי."

דָּנָה אָמְרָה: "אֲנִי חוֹשֶׁבֶת שֶׁנִּירָה צָדְקָה כְּשֶׁשַּׁחֲרָרָה אֶת בְּמַבִּי."

עִם מִי מִשְׁנֵי הַיְלָדִים אַתֶּם מִסְכִּימִים? מִדּוּעַ? הִבִּיאוּ דוּגְמָאוֹת מִהַסִּיפּוֹר.

העץ העצוב-שאלות

מתוך: האגף לחינוך יסודי

1. השלימו את המילים החסרות לפי הסיפור :

גיבור הסיפור העץ העצוב הוא ילד עולה חדש. לפני שנה הוא עלה עם משפחתו
מ _____ ל _____.

במקום שבו נולד שמו היה : _____ ובישראל קראו לו : _____

2. לפי הסיפור, מה היו הקשיים של אינגדאו ?

הקשיים בבית הספר :

1. _____

2. _____

הקשיים בבית :

1. _____

2. _____

3. כיצד התייחסו הילדים אל אינגדאו ?

בתחילת הסיפור :

_____

_____

בסוף הסיפור :

_____

_____

4. במהלך הסיפור השתנתה התנהגותו של אינגדאן, גיבור הסיפור .

איזה משפט מבין המשפטים האלה מלמד על שינוי זה ?

א. העולה החדש שדיבר תמיד מעט ובלחש, ממש צעק עכשיו .

ב. הוא התבייש מהילדים החדשים שפגש בכיתה ג' בבית הספר .

ג. יום אחד שב העולה החדש כה רגלו לביתו מבית הספר .

ד. בזמן השיעורים הוא שתק, וכשהמורה פנתה אליו, משך בכתפיו.

5. תלמידי כיתה ג' שקראו את הסיפור "העץ העצוב" שוחחו ביניהם .

רמי אמר : "יחסם של הילדים לגיבור השתנה מפני שהוא עבר שינוי והתייחס אל הילדים אחרת ."

רון אמר : "יחסם של הילדים לגיבור השתנה כי הם למדו להכיר אותו ."

עם מי אתם מסכימים יותר? נמקו את תשובתכם לפי מה שקראתם בסיפור .

תוכן עניינים-שאלות

מתוך: האגף לחינוך יסודי

1. מהו שם הכתבה שבה ניתן לקרוא על בעלי חיים?

---

2. אורי רוצה לדעת מה אומרים ילדים על הקיץ. באיזה עמוד עליו לפתוח את עיתון עיניים? _____

3. מדוע עורך העיתון אוהב את עונת הקיץ?

א. בגלל החופשה, מזג האוויר והפרות .

ב. בגלל החגים, הגלידה והחלונות .

ג. בגלל משחקי הקיץ ושעשועי המדע .

ד. בגלל בעלי החיים, השמש והרוחות.

4 . העורך של העיתון קיבל עוד כתבות לבחירה. הקיפו את שמות הכתבות שאפשר להוסיף לגיליון זה .

א. "מה עושה מציל בים" ?

ב. "עלי השלכת שלי" .

ג. "אוהבים את העונה החמה" .

ד. "לא כל בית מעץ הוא צריף" .

ה. "איך שותלים עץ".

5. גם בספרים יש תוכן עניינים. מדוע כדאי לקרוא את תוכן העניינים?

הזבלית-שאלות

מתוך: ראמ"ה, משרד החינוך

1. מדוע קוראים לזבלית בשם זה?

---

2. מדוע הזבל נחוץ לזבלית? כתבו שתי סבות המופיעות בקטע.

א. _____

ב. _____

3. בתחלת הקטע כתוב שהשם 'זבלית' אינו מחמיא לחפושית.

מדוע שם זה אינו מחמיא?

---

4. למדנו מהקטע איך הזבלית שומרת על הטרייות של הזבל שאספה. האם אתם מכירים בעלי חיים אחרים שיש להם דרך מעניינת לשמור על מזונם?

כתבו דגמה של בעל חיים כזה. _____

כיצד בעל חיים זה שומר על מזונו?

גם אנחנו, בני האדם, שומרים על טריות מזוננו. כיצד?

קראו את הסיפור, וענו על השאלות.

חליל הפלא

א.

בכפר אחד רחוק מן העיר עמד בית קטן. בבית גר איש עני, ולו אשה וארבעה ילדים. מן הבקר עד הערב חטב האיש עצים ביער.

ערב אחד, ישבו בני-המשפחה בבית ואכלו ארוחת ערב, והנה נפתחה הדלת ושלשה זקנים עניים נכנסו ואמרו:

- דרך ארפה עברנו, עיפים אנחנו מאד, רעבים וצמאים אנחנו, אנא, תן לנו מקום ללון בביתכם הלילה.

אמרו חוטב-העצים ואשתו לזקנים:

- בבקשה, הכנסו, אורחים נכבדים! אכלו ושתו ולונו בביתנו.

נכנסו הזקנים, נחו מן הדרך, אכלו ושקבו לישון. נתנו חוטב-העצים ואשתו את המטה לזקנים, והם ישנו על הרצפה.

בבקר אמר אחד האורחים אל חוטב-העצים:

- במה נשלם לך בעד המעשה הטוב אשר עשית לנו?

אמר חוטב-העצים:

- לא אקח מכם דבר, כי אורחי אתם ושמחנו לקבל אתכם בביתנו.

הוציא אחד הזקנים חליל מכיסו ואמר:

- קבל מאתנו מתנה קטנה זו לשמח את לבכם ולא יחסר לכם דבר.

כך אמרו הזקנים – ונעלמו.

בבקר קמו הילדים משנתם והם רעבים ובבית אין כל. אמרה האם בלבה: מה נעשה?
זכר חוטב-העצים את החליל, שם אותו בפיו, חלל בו ואמר: מי יתן והיתה לנו ארוחת-
בקר טובה!

מיד נרדו על השלחן מאכלים מכל טוב. ראה חוטב-העצים כי חליל הפלא הוא. חלל
חוטב-העצים שנית ובמקום ביתו הקטן והדל עמד לפניו ארמון גדול ויפה.
היה חוטב-העצים לעשיר גדול, אבל כאשר היה לעשיר שכח את הימים הרעים שהיו לו
ולא נתן מכספו לעניים ומלחמו לא נתן לרעב.

ב.

יום אחד עברו שוב הזקנים באותה הדרך. ראו את הבית היפה ואמרו: נכנס נא גם הפעם אל
חוטב-העצים ללון אצלו.

דפקו הזקנים על הדלת ואמרו:

- דרך ארצה עברנו, עיפים מאד, רעבים וצמאים אנו, אנא תנו לנו מקום ללון.

- בביתי אין מקום לכל עני ולכל זקן – אמר חוטב-העצים – וסגר את הדלת בפניהם.

הוציא אחד הזקנים חליל קטן מכיסו, חלל בו ואמר:

- לא נתת מלחמה לעניים, לא הכנסת אורח אל ביתך – לכן תשוב להיות חוטב-עצים עני
כאשר היית.

מיד נעלם הארמון עם כל הטוב שהיה בו. לפני חוטב-העצים עמד שוב בית קטן ודל.

רצה חוטב-העצים לחלל בחלילו עוד פעם, אבל כח הפלא לא היה עוד בחליל.

השאלות לטקסט "חליל הפלא"

1. כיצד קיבלו חוטב העצים ואשתו את הזקנים בפעם הראשונה?

---

2. מדוע נעלם הארמון?

---

3. באיזה מצב קל יותר לכבד בעושר או בעוני? נמק.

שאלות מנוקדות לטקסט "חליל הפלא"

1. כיצד קבלו חויטב העצים ואשתו את הזקנים בפעם הראשונה?

---

2. מדוע נעלם הארמון?

---

3. באיזה מצב קל יותר לכבד בעושר או בעני? נמק.

קראו את הסיפור, וענו על השאלות.

על אורן והאורן שלו / לאה נאור

כְּשֶׁאֲרֹן נולד, שָׁתְלוּ אֶת עֵץ הָאֲוֹרָן בְּחֶצֶר וְקִרְאוּ לְשֵׁנֵיהֶם בָּאוֹתוֹ שֵׁם. כְּשֶׁאֲרֹן כָּבֵר יָדַע לַעֲמֹד, הֶעֱמִידוֹ אוֹתוֹ עַל-יַד הָאֲרֹן וְסִמְנֵי אֶת הַגִּבָּה שֶׁלוֹ. עֵץ הָאֲרֹן הָיָה קֹצֵת יוֹתֵר גְּבוּהָ מֵאֲרֹן.

עֲכָשׁוּ הָאֲרֹן מִגִּיעַ לְקוֹמָה הַשְּׁלִישִׁית, וְאֲרֹן מִגִּיעַ לְאֲרוֹן שֶׁל הַמִּמְתָּקִים, אִם הוּא עוֹמֵד עַל קְצוֹת הָאֲצָבָעוֹת. בְּאֲרֹן גָּרִים דְּרוֹרִים, זֹג יוֹנֵי בֵּר, וְנִדְמָה לְאֲרֹן שֶׁגַם בּוֹלְבוֹלִים גָּרִים שָׁם, כִּי הוּא רָאָה מִשְׁהוּ צָהָב בֵּין הָעֵלִים. אֲרֹן אוֹהֵב לַעֲלוֹת עַל הָאֲרֹן וּלְבַדּוֹק אֶת קִנֵּי הַצְּפוּרִים. אֲמָא לֹא כָּל-כָּךְ, בְּגִלֵּל הַשָּׂרֵף.

פֶּעַם בָּאוּ עוֹבְדֵי חֲבֵרַת הַחֲשָׁמַל עִם מְכוּנִית, סֵלֶם וּמִשְׁוֹר מְכֻנִּי. אֲרֹן רָאָה אוֹתָם נִגָּשִׁים אֶל עֵץ הָאֲרֹן שֶׁלוֹ. "מָה אַתֶּם עוֹשִׂים?" שָׁאֵל אֲרֹן.

"אֲנַחְנוּ צְרִיכִים לְכַרֵּת אֶת הָעֵץ הַזֶּה."
"לָמָּה?"

"צָרִיד לְהַעֲבִיר קוֹ חֲשָׁמַל לְבִנְיָן הַחֲדָשׁ."

"אֵי אֶפְשָׁר!" אָמַר אֲרֹן, "בְּאֲרֹן גָּרִים הַמּוֹן דְּרוֹרִים וְזֹג יוֹנֵי בֵּר, נִדְמָה לִי שֶׁגַם בּוֹלְבוֹלִים. יֵשׁ הַמּוֹן גּוֹזְלִים בְּקִנִּים. כָּלֶם יָמוּתוּ."

"אֲנַחְנוּ מְצֻטָּעִים, אֲבָל אֵין בִּרְרָה," אָמְרוּ עוֹבְדֵי חֲבֵרַת הַחֲשָׁמַל.

אֲרֹן רָץ הַבִּיתָה לְאִמּוֹ וְסִפֵּר לָהּ הַכֹּל.

"אֲנִי יוֹדַעַת," אָמְרָה אִמּוֹ.

"אוֹלֵי הֵם יְכוּלִים לְהַעֲבִיר אֶת קוֹ הַחֲשָׁמַל שֶׁלָּהֶם קֹצֵת בְּצֵד?"

"כָּבֵר שְׁאַלְתִּי. הִם מְכַרְחִים לְהַעֲבִיר אֶת הַחוּט מֵעֲמוּד הַחֲשָׁמַל הַכִּי קָרֹב עַד הַבַּיִת הַחֲדָשׁ וְזֶה עֹבֵר בְּדִיוֹק דֶּרֶךְ הָאֵרֶן שְׁלֵנוּ."

מִבְּחוּץ נִשְׁמַע הָרֹעַשׁ הַנוֹרָאִי שֶׁל הַמִּשּׁוֹר. אֲרֹן פָּרַץ הַחוּצָה. נִדְמָה לוֹ שְׁאֵף פָּעַם אֶף אֶחָד לֹא הַצְלִיחַ לְטַפֵּס עַל הָעֵץ בְּמַהֲרֹת כְּזֹאת. לִפְנֵי שֶׁהַמִּשּׁוֹר נָגַע בַּגִּזְעַ, הָיָה כָּבֵר אֲרֹן לְמַעַלָּה עַל הָאֵרֶן.

"רַד מִשָּׁם, יֵלֵד, אֵתָּה תִפְצָע!" קָרְאוּ עֹבְדֵי חֲבֶרֶת הַחֲשָׁמַל. אֲרֹן לֹא עָנָה וְלֹא נִרְדָּ. זִינָה וְאוּדִי בָּאוּ מִן הַבַּיִת הַשָּׂכָן וְשָׁאֲלוּ מָה הָעֲנִינִים. "הֵם רוֹצִים לְכַרֵּת אֶת הָעֵץ!" צָעַק אֲרֹן מִלְּמַעַלָּה.

זִינָה דִּוְקָא פָּחַדָּה: אֶף פָּעַם הָיָא לֹא הַצְלִיחָה לְטַפֵּס עַד הָעֲנָף הַשְּׁלִישִׁי. אָבֵל הַפָּעַם אוּדִי עָזַר לָהּ, וְשִׁנְיָהֶם טַפְסוּ לְמַעַלָּה.

עֹבְדֵי חֲבֶרֶת הַחֲשָׁמַל נָסוּ לְהַסְבִּיר בַּשִּׁקּוּט וּבִנְיָמוֹס, אַחֲר־כֵּן בַּצַּעֲקוֹת וּבְאִיוָמִים, אָבֵל הַיִּלָּדִים לֹא נִרְדּוּ.

לְקוֹל הַמְּהוּמָה יָצְאוּ שְׂכָנִים מִן הַבָּתִּים הַסְּמוּכִים, יֵלָדִים וּמִבְּגָרִים. הַיִּלָּדִים טַפְסוּ וְעָלוּ עַל הָעֵץ, וְהַמִּבְּגָּרִים עָמְדוּ וְהִתְנַפְּחוּ לְמַטָּה. גַּם אִמָּא שֶׁל אֲרֹן יָצְאָה מִן הַבַּיִת לְרֹאוֹת מָה יִקְרָה.

עֹבְדֵי חֲבֶרֶת הַחֲשָׁמַל הַסְּבִירוּ לְכָל מִי שֶׁרָצָה לְשַׁמֵּעַ, שְׁאֵפֶשֶׁר לְהַעֲמִיד עֲמוּד נֹסֶף, אָבֵל זֶה יַעֲלֶה 200 שְׁקָלִים.

לֵאָף אֶחָד מִן הַשְּׂכָנִים לֹא הָיוּ 200 שְׁקָלִים.

"אֲנִי מוֹתֵר עַל חֲגִיגַת יוֹם הַהִלָּדָת שְׁלִי!" קָרָא אֲרֹן מִלְּמַעַלָּה.

"גַּם אֲנִי, גַּם אֲנִי!" אָמְרוּ זִינָה וְאוּדִי וְכָל הַיִּלָּדִים שֶׁעַל הָעֵץ. וְשׁוּקִי, שֶׁהָיָה גָדוֹל מִכּוֹלָם, וְהַקּוֹל שֶׁלּוֹ כָּבֵר הִתְחִיל לְהִתְחַלֵּף, אָמַר: "וְאֲנִי מוֹתֵר עַל חֲגִיגַת בֶּרֶךְ-הַמִּצְוָה שְׁלִי".

כֵּן קָרָה שְׁעָץ הָאֵרֶן נִשְׁאָר בְּמִקְוֵמוֹ, וְלֵאָף יֵלֵד בְּרַחוּב הָאֲרָנִים לֹא חָגְגוּ חֲגִיגַת יוֹם הַהִלָּדָת בִּשְׁנָה הַהִיא.

השאלות לטקסט "על אורן והאורן שלו"

1. מדוע רצו עובדי חברת החשמל לכרות את עץ האורן?

---

2. אילו פעולות עשה אורן כדי למנוע את כריתת העץ?

כתבו לפחות 3 פעולות

---

3. א. בחרו תכונה אחת המתאימה לאורן והקיפו אותה בעיגול.

חסר אחריות, עקשן, פחדן, אמיץ, זריז, מתייash מהר

ב. הסבירו מדוע תכונה זו מתאימה לו.

השאלות לטקסט "על אורן והאורן שלו"

1. מדוע רצו עובדי חברת החשמל לכרות את עץ האורן?

---

2. אילו פעולות עשה אורן כדי למנוע את כריתת העץ?

כתבו לפחות 3 פעולות

---

3. א. בחרו תכונה אחת המתאימה לאורן והקיפו אותה בִּעגול.

חסר אחריות, עקשן, פחדן, אמיץ, זריז, מתיאש מהר

ב. הסבירו מדוע תכונה זו מתאימה לו.

מעשה נדיב / על פי א. דה אמיצ'יס

(מתוך מקראות ישראל כיתה ג')

הבוקר נתנה לי הזדמנות להכיר היטב נער הלומד בכיתתי, יהודה שמו.

בבואי לבית הספר לא הגיע עדיין המורה לפתח. והנה, התחילו ארבעה נערים להציק לראובן המסכן. הוא אשר שער אדמוני לו וידו משותקת ואשר אמו מוכרת ירקות בעיר. הנערים קראו לו "בעל מוס", "מפלצת", חיקו אותו ועיקמו את ידו כידו המשותקת.

והוא, המסכן, עמד בקצה הספסל ללא מגן, חיוור ושותק, ורק מסתכל בתחנונים בנערים שפגעו בו. פעם בזה ופעם בזה כמתחנן שינחו לו.

אולם, כשאלה הוסיפו ללעוג לו עוד ועוד, אדמו פגיו מכעס ופתאום קפץ כנגדו שמעון, נער חצוף ורע, עלה על הספסל והעמיד פנים פנושא שני סלים בידיו, כאמו של ראובן מוכרת הירקות בשעה שהיא באה ומחכה לבנה בשער בית הספר.

למראה הזה פרצו רבים מילדי הפתח בצחוק רם. פגיו של ראובן אדמו עוד יותר, וכולו רעד מכעס. ופתאום, תפס את קלמרו והטילו בכוח רב בפגיו של שמעון. אף שמעון, היטה את ראשו הצידה מהר, והקלמר פגע בתזה המורה, שנכנס בזה הרגע לפתח. פולם ברחו למקומותיהם וישבו שותקים מפחד ואימה.

ניגש המורה אל השלחן ושאל בקול זועף: "מי עשה זאת?" אף אין עונה. הרים המורה קולו וקרא בכעס גובר: - "מי?"

נכמרו רחמיו של יהודה על ראובן המסכן, קם מהר ממקומו וקרא בעוז: "אני".

נתן בו המורה עין בוחנת, הסתכל על פני התלמידים הנדהמים ובקול רגוע אמר: "לא, לא אתה עשית זאת". ואחרי רגע הוסיף: "האשם לא ישא בעונש, עליו לקום".

אז קם ראובן ממקומו ובקול בכי אמר : "היכו אותי, לעגו לי, לא ידעתי את נפשי עוד

וזרקתי..." . "שב" ! קרא המורה. - יקומו אלה שהתגרו בו והביאוהו לידי כעס".

קמו ארבעת הנערים והשפילו- ראשם. "הנה הלבנתם פני חבר" אמר המורה-
"שלא עשה לכם כל רע. לעגתם לנער האומלל, הכיתם בעל- מוס חסר מגן. מעשה
שפל עשיתם, מעשה שלא ניתן לסלוח עליו".

ובאומרו זאת ניגש אל הספסלים, שם ידו תחת סנטרו של יהודה שעמד בראש
מושפל, הסתכל בעיניו ואמר לו : "התנהגותך ראויה לשבח".

יהודה שתק רגע ואחר לחש דבר- מה על אוזן המורה. המורה פנה אל ארבעת
הנערים וקרא בקול : "סלחתי לכם!".

השאלות לטקסט "מעשה נדיב"

ענו על השאלות הבאות:

מדוע לעגו הנערים לראובן ובאילו שתי מילות גנאי כינו אותו?

כיצד הגיב ראובן בתחילה, להתנהגות הנערים כלפיו?

מדוע פרצו ילדי הכנה בצחוק רם?

כיצד ידע המורה מי האשמים במעשה ?

כּוֹתֶרֶת הַסִּיפּוּר הִיא: "מַעֲשֵׂה נָדִיב"?

א. מִי מִהַדְמוּיוֹת עָשָׂה מַעֲשֵׂה נָדִיב? _____

ב. תֹּארוּ אֶת הַמַּעֲשֵׂה:

ג. מַה דַּעְתְּכֶם עַל הַמַּעֲשֵׂה? נִמְקוּ אֶת תְּשׁוּבַתְכֶם

בַּסִּיפּוּר כְּתוּב: "יְהוּדָה שָׁתַק רָגַע וְאַחֵר לָחַשׁ דָּבָר - מָה עַל אוֹזֶן הַמּוֹרָה".

א. מַה לָּחַשׁ יְהוּדָה עַל אוֹזְנוֹ שֶׁל הַמּוֹרָה.

ב. מַהִי הַסִּיפָּה, לְפִי דַעְתְּכֶם, שֶׁהַמּוֹרָה הִחְלִיט לְסַלּוֹחַ לְנֹעָרִים?

מחווון לסיפור: מעשה נדיב

השאלה	הישג נדרש מימד הבנה	ציון	תשובות אפשריות
מדוע לעגו הנערים לראובן, ובאילו שתי מילות גנאי כינו אותו?	משמעות סמויה – היסק פשוט (זיהוי יחסים לוגיים שאינם מפורשים)	0-3	מכיוון שהיה שונה מהם. מכיוון שהיה בעל יד משותקת / בעל שער אדמוני.
כיצד הגיב, ראובן בתחילה להתנהגות הנערים כלפיו?	משמעות גלויה – איתור מידע ואחזור	0-3	בתחילה היה שותק, ורק מסתכל בתחנונים בנערים שפגעו בו.
מדוע פרצו ילדי הכנה בצחוק רם?	משמעות גלויה – איתור מידע ואחזור	0-3	שמעון חיקה את אמו של ראובן ובכך הוא לעג ולגלג עליה
כותרת הסיפור היא: "מעשה נדיב". א. מי מהדמויות עשה מעשה נדיב?	משמעות סמויה – היסק פשוט (זיהוי יחסים לוגיים שאינם מפורשים)	0-1	יהודה
תארו את המעשה:	משמעות סמויה – (זיהוי יחסים לוגיים שאינם מפורשים)	02	יהודה הודה במעשה שלא עשה כדי להציל את חבריו מעונשו של המורה.
מה דעתכם על המעשה? נמקו את תשובתכם.	יישום הערכה וביקורת	0-8 3 – תוכן 2 – מבנה 3 – לשון	<u>תוכן</u> : תוכן התשובה עונה על השאלה ומתבסס על הכתוב בטקסט. <u>מבנה</u> : כתיבת תשובה לכידה הכוללת דעה ונימוק. <u>לשון</u> : כתיבת משפטים תקינים מבחינה תחבירית, שימוש במילות קישור מתאימות.
בסיפור כתוב: "יהודה שתק רגע ואחר לחש דבר- מה על אוזן המורה". מה לפי דעתכם, לחש יהודה על אוזנו של המורה?	פרשנות	0-3	דוגמה: יהודה לחש למורה בקשה שישלח לנערים. - כל תשובה רלוונטית תתקבל.
מהי הסיבה, לפי דעתכם, שהמורה החליט לסלוח לנערים?	פרשנות והערכה – הבעת דעה בהתבסס על הטקסט.	0-3	דוגמה: לכבודו של יהודה. אם יהודה וויתר גם עליו ללמוד לוותר. - כל תשובה הגיונית תתקבל.

לא סתם עפרון / דבורה עומר

זהו מעשה בעפרון, אך לא סתם עפרון רגיל. היה זה עפרון נפלא ונהדר, עפרון מוכסף, מתכתי, שאין צורך לחדד אותו. בקצהו תקועה עופרת, שעל ידי סיבוב אפשר להגדילה או להקטין, כרצונך.

הספור מתחיל באותו יום שבו קבל יורם את העפרון ליום הולדתו. כל חבריו התלהבו מאד ואני, אחותו, יותר מכלם.

"תן לי לכתב קצת בעפרון שלך" התחננתי, אבל יורם סרב.

כזה היה יורם, ואני הייתי כזאת, שאם אמרו "אי אפשר" – דווקא רציתי עוד יותר.

כל כך רציתי עפרון כמו של יורם, דברתי עליו, חלמתי עליו והצקתי להורי שיקנו לי עפרון כזה – בדיוק.

"לכבוד חג הפסח תקבלי מתנה עפרון בדיוק כזה." הבטיחו הורי.

לילה אחד שכבתי במטה ולא יכולתי להרדם. התהפכתי מצד אל צד ושאיתי את עצמי: "כדאי – או לא כדאי? מה יש? איש לא ידע, לא נרגיש" לבסוף החלטתי: **אעשה זאת!**

קמתי ממטתי בהחלטה: עכשו אכתב בעפרון הנפלא של יורם, מה יקרה לעפרון אם אכתב בו?

בלב הולם נגשתי לשלחן, פתחתי את מגירתו של יורם והוצאתי את הקלמר, שבו נמצא העפרון. ידי רעדו כשפתחתי את המגרה והוצאתי את העפרון.

התישבותי ליד השלחן, לקחתי דף והתחלתי לכתב. כתבתי וכתבתי ספורים זפים עד שהעופרת קטנה. מה לעשות עכשו? זכרתי כיצד עשה זאת יורם: צריך לסובב

כָּאן, כֵּן, כְּדֵי לְקַבֵּל עוֹפֶרֶת חֲדָשָׁה, וְאוּכַל לְהַמְשִׁיךְ לְכַתֵּב. רָצִיתִי מְאֹד לְסַיֵּם אֶת סְפִירִי, וְזוֹ אוֹלֵי הַסֵּפֶה שֶׁנִּחְפְּזִיתִי מִדֵּי בָּעֵת הַסִּיבּוּב.

לִפְתָּע נִשְׁמַט הָעֶפְרוֹן מִיָּדִי וְנָפַל, נָפַל עַל הָרֶצֶפָה וְנִשְׁבֵּר לְרִסְסִים. הִרְמַתִּי אוֹתוֹ מֵעַל הָרֶצֶפָה וְרָעַדְתִּי בְּכָל גּוּפִי. נִסִּיתִי לְחַבֵּר אֶת הַשְּׁבָרִים אֶךְ לֹשׁוּא...

מָה לַעֲשׂוֹת? מָה יִהְיֶה עֲכָשׁוֹ? כָּלֵם וְכָעֶסוּ עָלֵי נוֹרָא. כָּלֵם יִגִּידוּ "אֵת לֹא בִסְדֵּר. אֵיךְ יִלָּדָה עוֹשָׁה מַעֲשֶׂה מְכַעֵר שֶׁכֵּזָה?" וְכֵן אֶגִּיד לָהֶם? מָה אֶעֱשֶׂה? הִיִּיתִי הַמוֹמָה עַד דְּמַעוֹת. אֲלוֹ רַק יָדַעְתִּי לֹא הִיִּיתִי נֹגַעַת בּוֹ. עֵינֵי נִתְמַלְאוּ דְּמַעוֹת, וְאֲנִי בְּכִיתִי ... בְּכִיתִי ... – עַד שֶׁנִּרְדַּמְתִּי.

הִגִּיעַ הַבֶּקֶר, הוֹרִי שֶׁקָּמוּ זֶה עֵתָה, הִפְתָּעוּ לִרְאוֹת אוֹתִי עָרָה בְּשָׁעָה כַּה מְקַדָּמָה. "אֲמַרְתִּי לָךְ שֶׁלֹּא תִהְיֶה לָּהּ סִבְלָנוּת" חִנֵּךְ אָבֹא אֶל אִמָּא, "אִזּוֹ כָּבֵר סִפְרוּ לָךְ, מָה?" "סִפְרוּ לִי? מָה סִפְרוּ?" תִּמְהַתִּי.

"אִזּוֹ מָה אֵת עוֹשָׂה כָּאן בְּשָׁעָה כִּזֹּאת?" שֶׁאַלָּה אִמָּא, "הֵאֵם קָרָה מִשְׁהוּ?"

הַשְּׁפַלְתִּי אֶת עֵינֵי, וְהִרְאִיתִי לָהֶם אֶת שְׁבָרֵי הָעֶפְרוֹן.

"מָה יִהְיֶה?" הִבְטַתִּי בְּהוֹרִי "מָה לַעֲשׂוֹת?"

"תִּצְטָרְכִי לָתֵת לְיוֹרָם אֶת הָעֶפְרוֹן הַחֲדָשׁ שֶׁלָּךְ בְּמָקוֹם זֶה" אָמַר אָבֹא.

"עֶפְרוֹן חֲדָשׁ?"

"כָּל כֵּן רָצִיתִי עֶפְרוֹן כֵּזֶה" אָמְרָה אִמָּא, "לָכֵן מִהֲרָנוּ וְקִנִּינוּ לָךְ מִתֵּנָה עוֹד לִפְנֵי חַג הַפִּסְחִי", אָבֹא הוֹשִׁיט לִי אֶת הַקִּפְסָה הַשְּׁחוּרָה. וּבִתּוֹכָהּ הָיָה מוֹנַח עֶפְרוֹן מְכֻסָּף, בְּדִיוֹק כְּמוֹ שֶׁל יוֹרָם, רַק שָׁלֵם וְחֲדָשׁ לְגִמְרִי.

מִהֲרָתִי לְחַדְרוֹ שֶׁל יוֹרָם לִפְנֵי שִׁיתְעוֹרָר וְטִמְנִיתִי אֶת הַקִּפְסָה בַּמַּגָּרָה שְׁלוֹ.

אֶת הַקִּפְסָה עִם הָעֶפְרוֹן הַשְּׁבוּר זָרַקְתִּי הָרָחֵק, בֵּין הַשִּׁיחִים.

לא העזתי לגלות ליוֹרם מה קרה, וְקוֹיְתִי שְׁלֹא יִרְגִּישׁ .
וְכָל פַּעַם שָׁרְאִיתִי אֶת יוֹרם כּוֹתֵב בְּעֶפְרוֹן הַתְּמָלָאוּ עִינֵי בְּדִמְעוֹת...

השאלות לטקסט "על לא סתם עפרון"

1. תארו את העפרון שקיבל יורם ליום הולדתו.

---

2. אחותו של יורם מאוד רצתה את העפרון , העתיקו שני משפטים המוכיחים זאת.

---

3. בשורה 15 כתוב " לבסוף החלטתי אעשה זאת". מה החליטה הילדה לעשות?

---

4. מה דעתכם על התנהגותה של הילדה ? נמקו את דעתכם.

---

5. דורון טען שלסיפור מתאים הפתגם "סוף מעשה במחשבה תחילה". האם אתם מסכימים עם דורון? נמקו את תשובתכם.

עורבני

העורבני שניד למשפחת העורביים. כשאומרים עורב, נזכריםמיד בצפור בצבע שחר ואפר. אבל העורבני מפתיע בשלל הצבעים שלו: חום, ורד, שחר, לבן וכחל.

העורבני חי בחרש. הוא מוצא את מזונו בין העצים ובין הענפים הוא בונה את הקן שלו. העורבני אכל הכל-חרקים, זרעים, נבטים ופרות. הוא גם נמשך למזבלות ואוכל את שאריות המזון שהאדם שופך לשם. אך מזונו העיקרי הוא פלוטים של עץ אלון ואגוזי פקאן שהוא קוטר במקורו.

העורבני נוהג לאגר מזון. הוא מסתיר פלוטים שהוא מוצא: תוקע אותם בקרקע ומכסה באדמה ובעלים. לפעמים העורבני שוכח את מקום המסתור ולאחר זמן רבים הפלוטים נובטים והנבטים שולחים שרשים לתוך הקרקע. כך עוזר העורבני להפצה של עצי אלון ולהתרבות של העצים האלה.

התברר גם שהעורבני גלה מקור מזון חדש. הוא התחיל לחטף ביצים וגוזלים מקני צפורים, אפלו מקינים של עורבנים. למרות שהעורבני טורף ביצים וגוזלים הוא מצטרף לגדודי צפורים ויחד הן צונחות כדי לגרש תנשמת, נחש או טורף אחר שמאים על קן של אחת הצפורים.

העורבני לומד וקולט קולות של צפורים וחסות אחרות. הוא מחקה יללת חתולים, נביחת כלבים ואפלו בכי של תינוקות.

זוג העורבנים קובע את שטח המחיה שלו. הזכר מכריז על הגבולות של שטח המחיה בצרחות גבוהות. את הקן זוג העורבנים בונה גבוה על אחד העצים. בני הזוג תולשים ענפים מהעץ ובונים בסיס לקן. על הבסיס הם מסדרים שרשים דקים שתלשו מהאדמה. בתנועות בטן ורגלים העורבנים יוצרים את הקן בצורת צלחת שטוחה ולסיום הם מרפדים אותו בפסות בדים, בחוטים ובשרשים דקיקים.

הַנִּקְבָּה מְטִילָה בֵּין שְׁתֵּי לֵשׁ בִּיצִים, וְהִיא דוֹגְגֶרֶת רַב הַזְּמָן. הַזְּכָר מֵאֲכִיל אוֹתָהּ
וְשׁוֹמֵר עָלֶיהָ. בְּתֵם שְׁבוּעִים וְחֹצֵי בּוֹקָעִים גּוֹזְלִים עָרוּמִים וְעוֹרִים. בְּמִשְׁךְ שְׁבוּעִים
נוֹסְפִים הָאֵם מְחַמֶּמֶת אֶת גּוֹזְלֶיהָ, וְהַזְּכָר מֵאֲכִיל אוֹתָהּ וְאֶת הַגּוֹזְלִים בְּחֻרְקִים
וּבְנִתְחֵי בָשָׂר.

עורבני- שאלות

1. לפי תחילת קטע המידע מה מיוחד בעורבני?

הקיפו את התשובה הנכונה :

א. העורבני ממשפחת העורביים.

ב. העורבני ציפור צבעונית.

ג. העורבני חי בחורש

ד. העורבני בונה את הקן על העצים.

2. מהו המזון של העורבני? כתבו שלוש דוגמאות

_____, _____, _____.

3. כתוב שהעורבני נוהג לאגור מזון. מה פירוש המילה לאגור?

א. לקטוף

ב. לאסוף ולשמור

ג. לחטוף

ד. למצוא ולחלק

4. העורבנים משתמשים בחומרים שונים כדי לבנות את בסיס הקן וכדי לרפד

אותו. השלימו :

א. החומרים שמהם העורבנים בונים בסיס לקן הם :

_____
_____

ב. החומרים שמהם העורבנים מרפדים את הקן הם :

_____
_____

5. באחד העיתונים התפרסמה כתבה שהכותרת שלה: "החתול המעופף".

כותב הכתבה מספר ששמע יללות של חתול שהגיעו מחרשת העצים שליד ביתו.
הוא הלך לחרשה כדי למצוא את החתול ולחלץ אותו.

כאשר נעמד מתחת לעץ שממנו נשמעו היללות והרים את ראשו, הוא נדהם לגלות
שזה לא היה חתול.

א. לפי המידע שלמדתם על העורבני, מה לדעתכם גילה כותב הכתבה על העץ?

ב. מדוע לדעתכם הכותרת של הכתבה נקראת "החתול המעופף"?

מחווון למשימת הערכה העורבני- טקסט מידע

שאלה	הרכיב הנבדק	מחווון
1. לפי תחילת קטע המידע מה מיוחד בעורבני?	הבנת משמעות משתמעת	ב. העורבני ציפור צבעונית.
2. מה המזון של העורבני. כתבו שלוש דוגמאות.	הבנת משמעות גלויה	תשובה המציינת שלוש דוגמאות של מזון מתוך אלה: חרקים, זרעים, נבטים, פירות, בלוטים, אגוזי פקאן, שאריות מזון ממזבלות, ביצים וגוזלים שחוטף מקיני ציפורים.
3. כתוב שהעורבני נוהג לאגור מזון. מה פירוש המילה לאגור?	הבנת משמעות משתמעת – הבנת מילה מתוך הקשר	ב. לאסוף ולשמור
7. העורבנים משתמשים בחומרים שונים כדי לבנות את בסיס הקן וכדי לרפד אותו. השלימו: א. החומרים שמהם העורבנים בונים בסיס לקן הם: ____ ב. החומרים שמהם העורבנים מרפדים את הקן הם: ____	הבנת משמעות גלויה	<u>סעיף א'</u> תשובה המציינת אחד משני החומרים: ענפים מהעץ, שורשים שתלשו מהאדמה <u>סעיף ב'</u> 3 = תשובה המציינת שניים מהחומרים הבאים: פיסות בדים, חוטים, שורשים דקיקים.
8. באחד העיתונים התפרסמה כתבה שהכותרת שלה: "החתול המעופף"... א. לפי המידע שלמדתם על העורבני, מה לדעתכם גילה כותב הכתבה בין ענפי העץ?	פרשנות והיסק	תשובה המציינת שמדובר בעורב/בציפור
ב. מדוע לדעתכם הכותרת של הכתבה נקראת "החתול המעופף"?	הערכה	תשובה מנומקת המסתמכת על הטקסט ומתייחסת לחיקוי יללות החתול. לדוגמה: הכותרת נקראת החתול המעופף כי לפי היללות הוא חשב שזה חתול אבל זה היה עורב. ; כי זאת הייתה ציפור שמשמיעה קול יללה כמו חתול.

כיתה ד'

אזור הנגב – שאלות

"מתוך: האגף לחינוך יסודי"

1. הנגב מדברי וצחיח בגלל:

א. צורתו המשולשת של האזור

ב. כמות קטנה של גשמים באזור

ג. שיטפונות רבים באזור

ד. נחלי האכזב באזור

2. כתבו שמות של שני יישובים בנגב המוזכרים בקטע "אזור הנגב" וגם מופיעים במפה

1 _____ 2 _____

3. מה אפשר ללמוד ממכתבו של בן-גוריון לילדים בקיבוץ אפיקים על חיי המתיישבים בקיבוץ שְׂדֵה בּוֹקֶר שבנגב?

א. _____

ב. _____

4. השלימו את המשפטים

מהקטע "בן-גוריון בשְׂדֵה בּוֹקֶר" אפשר ללמוד על בן-גוריון

_____

מהקטע "קטע ממכתבו של בן-גוריון" אפשר ללמוד על בן-גוריון

_____

5. האם הייתם ממליצים לילדים לבקר בנגב? כתבו את החלטתכם ונמקו אותה על פי הקטעים שקראתם.

---

6. איזה קטע מבין כל הטקסטים שקראתם עניין אתכם ביותר? נמקו את תשובתכם

מהי אולימפיאדה? שאלות

מתוך: האגף לחינוך יסודי

1. הכינוס הבין-לאומי הגדול לספורט נקרא אולימפיאדה. מדוע הוא נקרא כך?

---

2. מהם ענפי הספורט שבהם הגיעו ספורטאי ישראל להישגים רבים באולימפיאדה?

1. _____ 2. _____

3. מְרוֹץ הַלִּפִּיד מעורר אווירה של התרגשות והתלהבות בקרב אנשים שצופים בו. העתיקו מקטע מספר 3 (מיומנו של ישראלי בסין) שתי דוגמאות לאווירה זו.

1. _____

2. _____

4. מדוע לדעתכם חשוב לקיים את אולימפיאדת הנכים?

---

5. בעקבות תחרות ספורט שנערכה בין בתי הספר בעיר אמר נדב: "אני חושב שיש דרכים רבות להשתפר. לא תמיד צריך תחרות ולא תמיד צריך לדעת מי ניצח. האם אתם מסכימים עם דברי נדב? כתבו את דעתכם ונמקו אותה.

מעשה בשני אומנים-שאלות

מתוך: האגף לחינוך יסודי

1. איזו משימה הטיל המלך על האומנים ?

---

2. המלך הזמין שני אומנים לקשט את ארמונו. מה אפשר ללמוד על האומנים, משורות 8-15?

האומן הראשון-_____

האומן השני-_____

3. א. כשחלפה שנה התעוררה בעיה אצל האומן העצל. מה הייתה הבעיה?

1. הוא הבין שחסרים לו צבעים מבריקים כדי לצייר על קירות הארמון.
2. הוא לא הצליח לצייר כי האולם היה חשוך ואפל.
3. הוא הבין שלא יספיק לצייר על הקירות את הציורים בזמן שנשאר.
4. הוא חשש שהצבע שבחר לצביעת הקירות לא יתאים.

ב. האומן העצל צבע את כתליו בצבע מבריק כדי :

1. שכתליו יהיו יפים כמו שביקש המלך.
2. שציוריו של האומן החרוץ ישתקפו בהם.
3. שהוא יוכל לצייר עליהם ציורים נפלאים כמו חברו.
4. שהמלך ושריו יוכלו לראות טוב יותר את ציוריו.

4. לקראת סוף הסיפור כתוב: "והנה אותם הציורים ממש נראים על הכתלים ההם"

על פי הסיפור, ממשפט זה אפשר ללמוד :

- א. שהמלך ושריו התפלאו מאוד לראות את הציורים היפים.
- ב. שהציורים הנפלאים סנוורו את עיני המלך ואת עיני השרים.
- ג. ששני האומנים ציירו על הכתלים את אותם הציורים ממש.
- ד. שציורי האומן החרוץ השתקפו בקירותיו של האומן העצל.

5. מה אפשר ללמוד מהסיפור?

- א. כל צייר חייב לצייר שנה שלמה כדי להצליח
- ב. כל אדם מקבל שכר בהתאם למאמץ שהשקיע
- ג. חשוב להיות אומן הידוע בחוכמת הציור
- ד. כדאי לבנות ארמון מפואר ולקשט אותו

6. בסוף המשפט האחרון בסיפור יש שלוש נקודות. מדוע לדעתכם החליט הסופר לסיים את הסיפור כך?

מרק גרזן - שאלות

מתוך: האגף לחינוך יסודי

1. הנווד דפק על דלת ביתה של האיכרה.

א. מה הוא ביקש ?

ב. מה הייתה תשובת האיכרה לנווד?

---

2. כיצד הצליח הנווד לשכנע את האיכרה להכניס אותו לביתה? הקיפו את התשובה הנכונה.

- א. הנווד אמר לה שהוא רעב וצמא.
- ב. הנווד הבטיח ללמד אותה להכין מרק גרזן.
- ג. הנווד התחייב לשלם לה עבור הארוחה.
- ד. הנווד סיפר לה שהוא ממשפחת רוזנים ומלכים.

3. בסיפור כתוב: "ועכשיו" אמר, כשהוא יוצק את המרק לשתי קערות עמוקות, "עכשיו המרק מושלם." כיצד הצליח הנווד להכין מרק מושלם מגרזן?

---

4. איזה משפט מבין המשפטים הבאים מלמד על השינוי בהתנהגות של האיכרה אל הנווד?

- א. האיכרה הבינה מיד: "כי זה לא יוכל לשלם לה עבור ארוחתו".
- ב. "ומי שמע על מרק מגרזן? שאלה האיכרה בחשדנות?"
- ג. "אם ילמד אותי נווד זה איך להתקין מרק מגרזן ישן, אוכל לחסוך בהוצאות..."
- ד. "כל הפרות והירקות אזלו" אמרה האיכרה במצח נחושה".

5. בחרו את התכונות המתאימות לנווד:

- א. עקשן וחרוץ
- ב. קמצן ועצלן
- ג. שקרן וטיפש
- ד. פיקח וערמומי

הביאו מן הסיפור מעשה המדגים את התכונות שבחרתם

---

6. מה דעתכם על התנהגותה של האיכרה בסיפור? נמקו את תשובתכם

הנערה שנעשתה חרוצה

בִּתָּה של איכרה אחת הייתה נערה עצלנית ביותר בכפר.
אמרה האיכרה: "אנא בתי הדליקי אש בתנור".
"אה, אימא" השיבה הבת "לשם מה להדליק אש? בין כה וכה תדעך עד הערב!".

הלכה האם והדליקה בעצמה את התנור.

אחר כך אמרה לה: "אנא בתי, שטפי את הרצפות בחדר."
"לא כדאי" השיבה הבת, "בין כה וכה תתלכלכנה עד הערב!".

הלכה האם ושטפה בעצמה את החדרים.

כך הלכה עצלנותה של הבת וגברה מיום ליום, וכאשר ערב אחד אמרה לה האם:
"התפשטי בתי, ושכבי לישון במיטה", השיבה הבת: "באמת, אינני מבינה, לשם
מה עליי להתפשט? בין כה וכה אצטרך מחר בבוקר להתלבש שוב!"

והיא שכבה לישון בבגדיה ובנעליה.

למחרת בבוקר העירה אותה האם ואמרה: "קומי בתי, והתרחצי". "אה אמא,
לשם מה? אם אתרחץ כלום לא אתלכלך אחר כך?".

"קומי בתי וסרקי את שערוֹתֶיךָ" אמרה האם. "בין כה וכה יפזר אותן הרוח".

כעבור שעה היא קמה ממיטתה, לא התרחצה ולא הסתרכה, אלא הלכה ישר אל
המטבח והתיישבה ליד השולחן מוכנה ומזומנה לאכול. "אינני רואה את כוס
הקפה שלי", קראה "אני רוצה מאד לשתות".

"למה לך לשתות בתי" השיבה האם, "כלום לא תהיי צמאה אחר כך?"

"והיכן הלחם? אני רעבה מאד!" קראה שוב הבת. "באמת, אינני מבינה, למה לך לאכול?" השיבה האם. "בין כה וכה תצטרכי בצהריים לאכול עוד פעם...."

כל אותו היום לא בא כל אוכל אל פיה של הבת.

למחרת קמה הבת ועשתה כל עבודה אשר הטילה עליה האם. ומאז הייתה לנערה החרוצה ביותר בכפר.

שאלות:

1. תן 3 דוגמאות לכך שהנערה הייתה עצלנית.

---

2. מה גרם לנערה להפוך מעצלנית לחרוצה?

---

3. מה דעתך על דרכה של האם לגרום לנערה להיות חרוצה? נמק!

קראו את הסיפור וענו על השאלות.

הנערה שנעשתה חרוצה

בתה של איכרה אחת הייתה נערה עצלנית ביותר בכפר. אמרה האיכרה: "אנא בתי הדליקי אש בתנור". "אה, אמא" השיבה הבת "לשם מה להדליק אש? בין כה וכה תדעך עד הערב!".

הלכה האם והדליקה בעצמה את התנור.

אחר כך אמרה לה: "אנא בתי, שטפי את הרצפות בחדר."

"לא כדאי" השיבה הבת, "בין כה וכה תתלכלכנה עד הערב!".

הלכה האם ושטפה בעצמה את החדרים.

כך הלכה עצלנותה של הבת וגברה מיום ליום, וכאשר ערב אחד אמרה לה האם: "התפשטי בתי, ושכבי לישן במטה", השיבה הבת: "באמת, אינני מבינה, לשם מה עלי להתפשט? בין כה וכה אצטרך מחר בפקר להתלבש שוב!".

והיא שכבה לישון בבגדיה ובנעליה.

למחרת בפקר העירה אותה האם ואמרה: "קומי בתי, והתרחצי". "אה אמא, לשם מה? אם אתרחץ כלום לא אתלכלך אחר כך?".

"קומי בתי וסירקי את שערותיך" אמרה האם. "בין כה וכה יפזר אותן הרוח".

פעבר שעה היא קמה ממטתה, לא התרחצה ולא הסתרחקה, אלא הלכה ישר אל המטבח והתישבה ליד השלחן מוכנה ומזומנה לאכול. "אינני רואה את כוס הקפה שלי", קראה "אני רוצה מאד לשותות".

"למה לך לשותות בתי" השיבה האם, "כלום לא תהיי צמאה אחר כך?".

"וְהִיכֵן הַלֶּחֶם? אֲנִי רָעֵבָה מְאֹד!" קִרְאָה שׁוֹב הַבֵּית. "בְּאַמֶּת, אֵינֶנִּי מְבִינָה, לָמָּה לֹךְ לֶאֱכֹל?" הַשִּׁיבָה הָאֵם. "בֵּין כֹּה וְכֹה תִצְטָרְכִי בַצְהָרִים לֶאֱכֹל עוֹד פֶּעַם...."

כָּל אוֹתוֹ הַיּוֹם לֹא בָּא כָּל אֶכָּל אֶל פִּיהָ שֶׁל הַבֵּית.

לְמַחֲרָת קָמָה הַבֵּית וְעָשְׂתָה כָּל עֲבוֹדָה אֲשֶׁר הִטִּילָה עָלֶיהָ הָאֵם. וַיֵּמָּז הָיְתָה לַנֶּעֱרָה הַחֲרוּצָה בְּיוֹתֵר בְּכֶפֶר.

שְׁאֵלוֹת:

1. יֵתן 3 דִּגְמָאוֹת לְכָךְ שֶׁהַנֶּעֱרָה הָיְתָה עֲצֵלָנִית.

---

2. מָה גָרַם לַנֶּעֱרָה לְהִפָּךְ מֵעֲצָלָנִית לַחֲרוּצָה?

---

3. מָה דָּעָתָךְ עַל דִּרְכָּהּ שֶׁל הָאֵם לְגָרֵם לַנֶּעֱרָה לְהִיּוֹת חֲרוּצָה? נִמֵּק!

דרור לדרור / נירה הראל

יום אחד, באמצע החופש הגדול, שכבה אסנת על השטיח והסתכלה בחוברת מצוירת. פתאום נכנסה לחדר להקה של דרורים, כך פתאום, באמצע היום, מבעד לחלון הפתוח.

אסנת הייתה כל-כך מופתעת! היא לא העזה לזוז ושכבה לה על השטיח, שכבה והביטה בציפורים במתעופפות בחדר שלה, שכבה וחיכתה לראות מה יקרה.

ופתאום צלצלו בדלת והדרורים נבהלו ופרחו להם. רק דרור אחד קטן נשאר. מרוב בהלה הוא נדחק אל מאחורי הארון ולא הצליח לצאת. הוא נפנף בכנפיו בכל כוחו ולא עלה בידו להיחלץ. והדרורים האחרים עמדו על מעקה המרפסת וציצו אליו, צייצו וחיכו לו, צייצו וציפו לו. אולי בכל-זאת יצליח? משראו שאינו יוצא, עפו להם והוא נשאר לבדו.

ואז קמה אסנת ובזהירות התקרבה אליו, בזהירות ניגשה אליו, בזהירות הושיטה יד ואחזה בו. בזהירות הוציאה אותו וליטפה את ראשו הקטן. ואחר-כך לקחה אותו אל דוקטור יואלי, שמטפל בכל בעלי-החיים בחולים בסביבה.

הרופא חבש את הדרור הפצוע ואמר לאסנת: "אם תטפלי בו היטב, הוא יוכל לעוף בקרוב."

אבל אסנת לא רצתה שדרורי יעוף. נעים היה לה ללטף אותו, וטוב היה לה לקחת אותו לחדר שלה. שם, בתוך קופסה גדולה, העמידה קערית מים וקערית גרגרים וחיכתה שיאכל וישתה, שירגיש כמו בבית.

עברו יומיים ועוד יומיים, ודרורי החל לנפנף בכנפיו. אסנת ראתה שהוא מנסה לעוף, וידעה שהוא עלול לברוח. מה לעשות?

נזכרה אסנת בכלוב הישן שבמחסן. פעם היו בו תוכים, ועכשיו הוא ריק. "אכניס את דרורי לכלוב, והוא יישאר שלי," חשבה ופתחה את דל המחסן כדי להוציא את הכלוב.

ופתאום... ציוצים, צפצופים ומשק כנפים! דרורים! דרורים בחדר! להקת הדרורים חזרה!

ראתה אסנת את הדרורים המתעופפים סביבה והבינה.

"החברים שלך באו, אתה רואה? הם לא שכחו אותך!" אמרה לדרור והוציאה אותו מהקופסה.

והדרור, אך נפתח מכסה הקופסה, ניתר ניתור, דילג דילוג, וכבר הוא על המעקה בין חבריו, ועד רגע פרחו להם כלם יחד ונעלמו מן העין.

"היה לי דרור", אמרה אסנת ליובל, "ועכשיו אין לי."

"אבל עכשיו יש לו דרור", אמר יובל.

ושניהם צחקו.

שאלות לטקסט "דרור לדרור"

1. מה היתה תגובתה של אסנת, כאשר נכנסה לחדרה להקת דרורים?

---

2. סדרו את המשפטים הבאים על-פי רצף האירועים המופיע בסיפור :

_____ להקה של דרורים נכנסה לחדר מבעד לחלון הפתוח.

_____ צלצלו בדלת, הדרורים נבהלו ופרחו ורק דרור קטן אחד נשאר.

_____ אסנת שכבה על השטיח וקראה בחוברת מצוירת.

_____ אסנת טיפלה בדרור הפצוע.

3. מדוע, לדעתכם, אסנת לא רצתה שדרורי יעוף?

---

4. בשורה 31 אומר יובל: "אבל עכשיו יש לו דרור". למה התכוון יובל כשאמר דברים אלו?
הסבירו.

---

5. מה ניתן ללמוד על דמותה של אסנת מסיפור זה? הביאו דוגמאות מתוך הסיפור.

מחווון טקסט סיפורי "דרור לדרור" / נירה הראל

מספר פריט	סוג פריט	ציון ע"פ רמות ביצוע
1	איתור מידע ואחזור	2 נק' = "כאשר נכנסה לחדרה של אסנת להקת דרורים אסנת הופתעה."
2	איתור מידע ואחזור	4 נק' = 1. אסנת רצתה ללטף אותו. 2. אסנת רצתה לשחק איתו. 3. אסנת רצתה שיהיה לה חבר. 4. אסנת אוהבת ציפורים.
3	היסק והכללה	5 נק' = אסנת נהנתה מחברתו של דרורי / אסנת רצתה חבר / 3 נק' = אסנת רצתה שדרורי יישאר איתה. 1 נק' = אסנת רצתה ללטף את דרורי.
4	היסק והכללה	5 נק' = "יובל התכוון בדבריו לכך שעכשיו לדרור יש חופש / שעכשיו הדרור חופשי בטבע כפי שצריך להיות 3 נק' = יובל התכוון בדבריו לחופש של הדרור. 1 נק' = יובל התכוון בדבריו לחופש.
5	יישום, הערכה ובקורת	5 נק' = הילד ציין 2 תכונות לפחות והביא דוגמאות מתאימות מהסיפור. 3 נק' = הילד ציין תכונה אחת והביא דוגמאות מתאימה מהסיפור. 1 נק' = הילד ציין תכונה אחת או יותר ללא דוגמאות מתאימות מהסיפור.

מלך הכיתה / שלומית שקד

מתוך מגזין עיניים, "משאלות"

5 בלילה, מכוסה בשמיכה עד מעל לראשי, שכבתי וחשבתי מחשבות. גשם ירד בחוץ בלא הפסק ומידי פעם הבזיקו ברקים אור חזק על החדר שלי ונשמעו רעמים מחרשי אוזניים. אבל אני לא פחדתי. לא הגשם מנע ממני להירדם, אלא המחשבות הרבות שהתרוצצו בתוך ראשי. שכבתי מכורבל בשמיכה החמה שלי והחלטתי לבקש משאלה מיוחדת, גדולה.

בקשתי להיות מלך הכיתה. כן, בלי בושה, ואף על פי שלא הייתי הילד הכי אהוב בכיתה ולא היו לי חברים בכלל, לא הסתפקתי במשאלה קטנה, למשל 'הלוואי שיהיה לי חבר'. רציתי הכול: להיות אהוב, חשוב, מנהיג הכיתה. לא פחות ולא יותר.

10 שיננתי את המשאלה הפמוסה, המיוחדת שלי, וידעתי שהיא תתגשם. מעולם לא ביקשתי משאלה, והרגשתי שמישהו שם למעלה יגשים את המשאלה שלי. במחשבה הנעימה הזאת נרדמתי בחיוך.

למחרת הכול היה רגיל. דבר לא השתנה. הגעתי לכיתה ראשון, ישבתי ליד השולחן והמתנתי. הילדים באו בזוגות, בחבורות, צוהקים, מדברים זה עם זה. אני ישבתי בצד שותק, ורק צפיתי בהם.

15 המורה רינה נכנסה לכיתה, ויום הלימודים החל. בהפסקות הסתכלתי בילדים ששיחקו בכדורגל והרגשתי מתקן בגרוני. רציתי כל כך לשחק איתם, רציתי לרוץ בין השלוליות, להירטב, להיות שייך לחבורה, אבל רק ישבתי והסתכלתי בהם עצוב.

יום הלימודים הסתיים, ואני שקעתי שוב במחשבות. מאוכזב ועצוב צעדתי לבדי הביתה והקשבתי לשיחות ולצחוק של הילדים שהלכו מאחורי יחד.

20 בבית קבלה אימא את פני בחיוך. שוחחנו מעט ואכלנו ארוחת צהריים, וכמו בכל יום היא שאלה אותי אם אני רוצה להזמין חבר, ואני עניתי, כמו בכל יום: "לא היום, אמא", ודמעות עלו בעיניי. הכנתי את השיעורים ואחר כך שיחקתי במחשב. חשבתי לעצמי איך דן ואמיר נפגשים עכשיו וגם מוטי ואלעד, ורק אני יושב פה לבדי. הלילה ירד, כששכבתי במיטה מכוסה בשמיכה שלי חזרתי על המשאלה שלי ונרדמתי.

25 למחרת- שוב יום לימודים חדש. באתי לכיתה ופתאום, בלי בושה, בלי לְתַכְנֵן מראש, ניגשתי לְדֹן, מלך הכיתה, ושאלתי אותו: "אַתָּה רוצה לבוא אֵלַי היום? קיבלתי משחק מחשב חדש". דֹן הִבִּיט בי, ליבי הָלַם בְּחוֹזָקָה, ואם הוא יגיד לי לא? אם יִדְחָה אותי או יִלְעַג לי? אבל דֹן הִבִּיט בי וחייך: "בְּכִיף", הוא אמר, "אֵיפֹה אַתָּה גר?" לא היה מאושר ממני, חייכתי אל דֹן והסברתי לו בדיוק איך לְהִגִּיעַ אֵלַי.

30 בדרך הביתה הצטרפתי אל דֹן, ועם גיא ואמיר צִעְדְנוּ הביתה צוֹחֲקִים. אני בְּחִבּוּרָה! לפני שדֹן נפרד מאיתנו הוא הזכיר לי: "אז קִבְעֵנוּ, בארבע ניפגש אצלך". גיא ואמיר הסתַּכְּלוּ בי וְאַחֵר כֶּךָּ זֶה בִּזְוָה. המשכנו בדרך וגם בְּשִׂיחָה עד שנפרדנו לשלום.

אימא קיבלה את פְּנֵי בְּחִיּוֹךְ, ואני הִחֲזַרְתִּי לה חיוך מאושר. התיישבנו לאכול ואימא שאלה: "אתה רוצה להזמין חבר היום?" "כִּבְרָה הַזְּמַנְתִּי", עניתי לה בחיוך, "קִבְעֵתִי עִם דֹן". אימא חייכה ולא אמרה דבר. אחרי הארוחה היא יצאה לכמה דקות. כשחזרה הביאה שקיות מִלֵּאֹת בְּמַמְתָּקִים.

בשעה ארבע בדיוק הִקְפִּיץ אותי צִלְצוֹל הפעמון. בִּפְתָח עֵמֶד דֹן. מיד התחלנו לשחק. גם השיחה שלנו קִלְחָה, היה לנו הֶרְפָּה על מה לדבר. שיחקנו, צחקנו וְזָלְלנו הַמֶּוֹן מִמַּתָּקִים, אִיזָה יום נפלא זה היה!

40 למחרת באתי לכיתה כְּרָגִיל, אבל חֲשַׁשְׁתִּי מאוד שְׁמָה שֶׁהִיָּה ביום הקודם היה רק חלום, ושהיום ישוב הכול לקדמותו. פתאום, כאילו ניתן אות מְלַמֵּעֶלָה הכול השתנה, דֹן בא ומיד התחלנו להתחלק בְּחוּוִיּוֹת וצחקנו. בהפסקה השנייה כבר קִבְעֵתִי להיפגש עם אלעד אַחֵר הצהריים.

מאותו יום התחלתי להיות מקובל יותר בכיתה, וכבר לא הייתי בֹּדֵד. אומנם המשאלה שלי לא התגשמה בְּמִלּוֹאָה, לא הייתי מלך הכיתה, אבל מי צריך להיות מלך כשיש כָּל כֶּךָּ הרבה חֲבֵרִים? מִתְבָּרֵר שכאשר רוצים משהו מאוד, אפשר לְהַבִּיעַ משאלה וּלְהַאֲמִין. עוֹבְדָה, לי זה הִצְלִיחַ.

קראו את הסיפור וענו על השאלות:

1. מדוע לא הצליח הילד להרדם?

---

2. מה הייתה משאלתו של הילד? מדוע הוא ביקש כזו משאלה?

---

3. לאחר הפגישה עם דן אמר הילד: "לא היה מאושר ממני!"
מה גרם לילד להיות מאושר?

---

4. המשאלה של הילד לא התגשמה במלואה ובכל זאת הוא היה מאושר, מדוע?

---

5. הילד בסיפור התגלה כביישן, אך גם כיוזם ואמיץ לב. הביאו דוגמאות מהטקסט לשתיים מהתכונות המודגשות.

---

6. בסוף הילד אמר: "אבל מי צריך להיות מלך כשיש כל כך הרבה חברים"? האם אתם מסכימים עם משפט זה? נמקו תשובתכם.

מהו המזון שאנו אוכלים?

כתבה: ורד מיכאלוביץ, אייר: יגאל באום, פורסם בירחון לילדים "עיניים"

- 1 האם שמתם לב שבארוחת הצהרים אנחנו אוכלים בדרך כלל מנת בשר או דג, תפוחי אדמה או אורז או פסטה, וסלט או ירקות מבושלים? ומדוע אנחנו בוחרים תמיד דווקא בהרכב הזה? שילוב כזה מוצא חן בעינינו וטעים לנו, אבל גם מכיל את אבות המזון.
- 5 מה הם אבות המזון? אבות המזון הם החלבונים, הפחמימות והשומנים, והם מכילים ויטמינים, מינרלים, סיבים ועוד חומרים, שנמצאים בהם בכמויות קטנות, אבל חשובות.
- אבות המזון דואגים לפעילות תקינה של הגוף ולבריאותו, והם חשובים מאוד לבניית תאי דם ולחיזוק השרירים. החלבונים נמצאים בבשר עוף ובבשר בקר, 10 בדגים, בגבינות, בביצים ובקטניות. הפחמימות מצויות במיוחד בלחם, בתירס, באורז וגם בקטניות. והויטמינים, המינרלים והסיבים נמצאים בירקות, וגם בפירות, שכדאי לאכול בין הארוחות. ארוחה מאוזנת היא ארוחה שמכילה בשר או דג, תפוחי אדמה או פסטה או אורז, וירקות.
- מרכיב חשוב נוסף במזון הוא השומן. במיוחד חשוב השומן הצמחי, כי הוא מכיל 15 כמה סוגי ויטמינים חשובים. שומן צמחי הוא שמן זית או שמן שנמצא באבוקדו או בטחינה, או שמן לסלט, כמו שמן סויה או שמן תירס. גם שומן הדגים בריא וחיוני לגוף. הגוף שלנו אינו מסוגל לבנות את השומן הצמחי בעצמו, ולכן הוא חייב לקבל את השומן הזה מן המזון. אבל יש גם שומנים לא רצויים, וחשוב שלא להרבות באכילתם: למשל, השמן שבציפס, שהוא שמן שמבושל זמן ממושך. וגם שומן מן החי כמו זה שיש בגבינה צהובה או בבשר, איננו נחוץ 20 לגוף, כי הוא סוג שומן שהגוף יכול לבנות בעצמו. איך נדע שהגזמנו במנת השומן? למשל, כאשר נאכל ארוחה שכל המזון בה מטוגן, כמו ארוחה שיש בה רק שניצל וציפס. בארוחה כזאת יש עודף שומנים. כדאי להוסיף לארוחה כזאת ירקות מבושלים וגם סלט ירקות.
- 25 חשוב מאוד לשתות. כמה צריך? 6 עד 8 כוסות ביממה. ואם אתם שותים בבוקר חלב או שוקו, כדאי שתשתו עוד 4–6 כוסות של מים. בקיץ, כאשר מזיעים יש לשתות יותר: השתייה מרעננת ומצננת את הגוף. ובחורף שתייה חמה עוזרת לחמם את הגוף. אבל חשוב לזכור: תחושת הצימאון אינה מדד מספיק לצורך בשתייה, ולכן יש לשתות גם כאשר לא צמאים במיוחד. כדאי 30 לשתות בעיקר מים, ולפעמים אפשר גם מיץ.

אני ממליצה לכם לתכנן ארוחות שבועיות על גבי דף, יחד עם ההורים.
 רשמו בכל יום מנה עיקרית אחרת: חשוב שתִּגְנְנוּ בבחירת המזון. למשל, יום
 אחד תאכלו שניצל או חזה עוף, וביום שאחריו, שווארמה מבשר הודו, או
 קציצת בשר בקר, מכיוון שבחלק הזה של בשר העוף יש מעט מאוד ברזל.
 35 למחרת אפשר להחליט על 'יום צמחוני' ולאכול קטניות, אפונה, שעועית או
 עדשים. גם דגים כדאי לאכול: הדגים עשירים בחלבון ובשומן מסוג מיוחד. ולא
 לשכוח להוסיף תמיד ירקות!
 ארוחה שמורכבת מכל אבות המזון היא ארוחה טעימה וגם חשובה – היא
 עוזרת לגופנו להתפתח ולגדול.

חשוב לגון בבחירת המזון. למשל, יום אחד שניצל או חזה עוף, וביום
 שאחריו שווארמה מבשר הודו, או קציצת בשר בקר. למחרת אפשר
 להחליט על 'יום צמחוני' ולאכול קטניות, אפונה, שעועית או עדשים.
 ולא לשכוח להוסיף תמיד ירקות!

מהו המזון שאנו אוכלים?

1. א. מהם אבות המזון?

_____

ב. מה מכילים אבות המזון?

_____

ג. מדוע אבות המזון כל-כך חשובים?

1. _____

2. _____

2. א. כתבו דוגמה לשמן שמקורו מן הצומח: _____

ב. כתבו דוגמה לשומן שמקורו מן החי: _____

ג. מדוע חשוב לאכול שומן צמחי ?

_____

ד. מדוע השומן מן החי אינו נחוץ לגוף ?

_____

3. בשורה 12 כתוב: "ארוחה מאוזנת היא ארוחה שמכילה בשר או דג..."

ארוחה מאוזנת היא : (הקיפו את התשובה הנכונה)

א. ארוחה מבושלת.

ב. ארוחה משביעה מאוד.

ג. ארוחה טעימה.

ד. ארוחה המורכבת מכל אבות המזון.

4. מטרתה העיקרית של הכתבה היא : (הקיפו את התשובה הנכונה ביותר)

- א. ללמד אותנו שמזון מטוגן אינו בריא.
- ב. ללמד אותנו מהם מרכיבי המזון וכיצד להרכיב מהם ארוחה בריאה וטעימה.
- ג. ללמד אותנו כמה חשוב לשתות.
- ד. ללמד אותנו מהו "יום צמחוני".

כיתה ה'

שאלות - זהב

מתוך: ראמ"ה, משרד החינוך

הילדה רצתה להפסיק לחשוב על ערמת הזהב.

1.

מה ניסתה הילדה לעשות כדי להפסיק לחשוב על ערמת הזהב?

הילדה חשבה שצריך לדווח למשטרה שהיא מצאה זהב, אך היא חששה לעשות

2.

זאת.

כתבו שתי מחשבות של הילדה המוכיחות שהיא חששה לדווח למשטרה.

1. _

---

2. _

בסוף הסיפור קראה הילדה לערמה **ערמה משקרת**.

3.

מדוע היא קראה לה כך?

לפניכם איורים של אירועים לפי סדר התרחשותם בסיפור, ולצידם מחסן

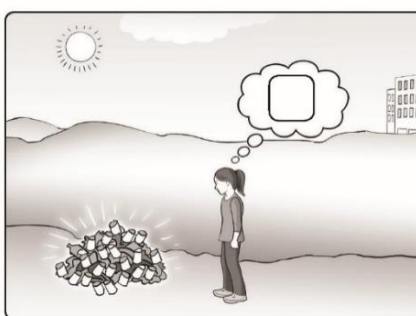
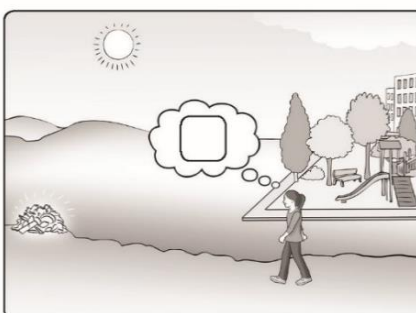
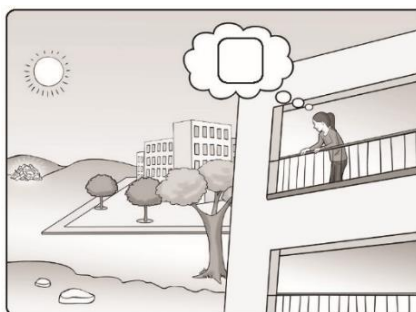
המחשבות של הילדה. איזו מחשבה מתאימה לאירוע?

בחרו את המחשבה המתאימה מתוך מחסן המחשבות וכתבו את המספר שלה בתוך הבועה שבאיור.

מחסן המחשבות

האירועים

5.

הנושא העיקרי של הסיפור הוא –

1 ☐ נדיבות ועזרה לזולת.

2 ☐ תקווה שלא התממשה.

3 ☐ הצלחה ללא מאמץ.

4 ☐ עושר שגרם לאושר.

6.

אילו הייתם עם הילדה בשדה ברגע שגילתה שהערמה

היא פסולת של פחיות, מה הייתם אומרים לה?

הסבירו מדוע הייתם אומרים לה זאת.

שאלות - החתול שחשב כי כלב הוא, והכלב שחשב כי חתול הוא

מתוך: ראמ"ה, משרד החינוך

1. לפי הכתוב **בתחילת** הסיפור, מדוע לא הייתה מְרָאָה בבקתה של האיכר העני?

☐₁ כי מראה עשויה להשפיע לרעה על בני הבית.

☐₂ כי אי-אפשר לתלות מראה בבקתה עשויה קש.

☐₃ כי מראה היא חפץ שאפשר להסתדר בלעדיו.

☐₄ כי לא היה מקום למראה בבקתה הקטנה

2. הרוכל התלבט אם למכור את המראה לבני משפחת סקיבה.

א. בתחילה חשב הרוכל שלא כדאי לו למכור את המראה לבני המשפחה.
מדוע הוא חשב כך?

ב. לבסוף החליט הרוכל למכור את המראה לבני המשפחה.

מדוע הוא החליט זאת?

---

3. בני המשפחה התבוננו במראה החדשה וגילו כיצד הם נראים.

בעקבות זאת חל שינוי בהתנהגותם.

כתבו **שתי** דוגמאות לשינוי שחל **בהתנהגות** של בני המשפחה.

1. _____

2. _____

4. בשורות 40–41 כתוב: "לראשונה הרגישו בני משפחת סקיבה עד מעמקי הנפש בעונֵיִם הרב וקינאו בעשירים."
מדוע הרגישו כך בני המשפחה?

- ☐1 כי הם התאכזבו שהאיכר הוציא את המראה מהבקתה.
- ☐2 כי הם רצו דברים שלא היה להם כסף לשלם עבורם.
- ☐3 כי הם הרגישו שהעיר רחוקה מדי.
- ☐4 כי הם גילו שיש עשירים בעולם.

5. **הוצאת המראה** מהבקתה השפיעה על הכלב והחתול.
העתיקו משפט מהסיפור, המעיד על כך.

6. בשורות 54–55 האיכר אומר לבני משפחתו: "מדוע אתם מסתכלים בעצמכם... כשאתם יכולים להתפעל מהשמים, מהירח, מהכוכבים וגם מהאדמה, מכל היערות, השדות, הנהרות והצמחים?"
מה התכוון האיכר לומר לבני משפחתו?

- ☐1 אדם המרוכז רק בעצמו מפסיד את ההנאה מהיופי של העולם.
- ☐2 חשוב שאדם יאהב את המראה החיצוני שלו ולא ירצה לשנות אותו.
- ☐3 אדם צריך להתפעל מעצמו וגם מהיופי הרב של העולם.
- ☐4 אדם צריך לעסוק בפנימיות שלו ולא לעסוק בעולם שמסביבו.

7. בדיון כיתתי הנוגע לסיפור אמרה יעל: "לא כדאי לילדים לקרוא סיפורים כאלה כי הם כתובים בסגנון ישן ויש בהם מילים רבות שאינן מוכרות."
שכנעו את יעל שכדאי לילדים לקרוא סיפורים כאלה.
הוכיחו זאת בעזרת **דוגמאות** מהסיפור.

שאלות - מכתב ללינקה

מתוך: ראמ"ה, משרד החינוך

1. לפי שורות 7–11, לינקה שמחה להכין את התרופה.

כתבו **שתי** סיבות לכך לפי הסיפור.

1.

2.

2. ד"ר קולי סיפר לאנשי הכפר **שני** דברים על לינקה.

מה סיפר להם ד"ר קולי?

3. לפי שורות 22–25, עשה ד"ר קולי כמה פעולות לפני שנתן את המכתב הראשון ללינקה.

מדוע עשה ד"ר קולי פעולות אלה?

☐₁ כי הוא רצה להיות בטוח שאין אף אחד בסביבה.

☐₂ כי הוא ניסה להסתיר את עבודתו בבית המרקחת.

☐₃ כי הוא רצה להכניס אוויר קר לשני החדרים.

☐₄ כי הוא התרגש מפני שלינקה קיבלה מכתב מאביה.

4. לינקה התגעגעה לאביה.

העתיקו **שני** משפטים מהסיפור הממחישים זאת.

1.

2.

5. בשורות 58–59 כתוב: "... וראתה בעיני רוחה את המכתב."

מה הכוונה במשפט זה?

- ☐₁ היא חלמה על המכתב בשנתה.
- ☐₂ היא דמיינה לעצמה את המכתב.
- ☐₃ היא התרגשה לראות את המכתב.
- ☐₄ היא החזיקה את המכתב מול עיניה.

6. יש החושבים שהסיפור "מכתב ללינקה" הוא **גם** סיפור עצוב ו**גם** סיפור מעורר

תקווה.

נמקו מדוע הוא עצוב ומדוע הוא מעורר תקווה.

כוכבים בגבול-שאלות

מתוך: ראמ"ה, משרד החינוך

1. לאיזו שאלה יש תשובה בקטע שלפני הסיפור (הקטע הצבוע באפור)?

- ☐₁ כיצד הגיעה קבוצת הילדים אל הגבול?
- ☐₂ מי עזר ליהודים לעלות לארץ ישראל?
- ☐₃ כמה זמן שלטו הבריטים בארץ?
- ☐₄ מתי קמה מדינת ישראל?

2. לשם מה נכנס עודד לכיתה?

---

3. בשורות 34–35 כתוב: "הם הביטו אלה באלה נבוכים ודוממים ולא מצאו את המילים המתאימות."

מדוע לדעתכם ילדי הקיבוץ והילדים מסוריה הרגישו כך ברגע המפגש?
הסבירו את תשובתכם לפי הסיפור.

---

4. בסיפור כתוב: "תפקידם היה ברור להם בהחלט." (שורות 15–16)

מה היה תפקידם האמתי של ילדי הקיבוץ?

- ☐₁ להתערבב עם הילדים מסוריה ולהסתיר אותם ביניהם.
- ☐₂ לטייל עם הילדים מסוריה וללמדם על פרחי ארץ ישראל.
- ☐₃ להראות לילדים מסוריה את הדרך מהגבול אל הקיבוץ.
- ☐₄ לקטוף פרחים לכבוד בואם של הילדים מסוריה לארץ.

5. בסיפור גיורא ומנשה משוחחים ביניהם (שורות 41–46, 65–68).

סמנו **נכון** או **לא נכון** לפי מה שנאמר בשיחות אלה.

1. בסוריה היה בית ספר יהודי. ☐₁ נכון ☐₂ לא נכון
2. הילדים מסוריה עשו את כל הדרך לארץ ישראל ברגל. ☐₁ נכון ☐₂ לא נכון
3. הילדים מסוריה למדו על ארץ ישראל עוד בסוריה. ☐₁ נכון ☐₂ לא נכון

6. הספר "כוכבים בגבול" נכתב לפני 50 שנה בערך.

האם לדעתכם הספר מתאים גם לילדים בימינו

אף-על-פי שנכתב מזמן?

נמקו את תשובתכם לפי הפרק שקראתם.

השאלות – ממש גיבור

מתוך: ראמ"ה, משרד החינוך

1. בתחילת הסיפור כתוב שפֿטריק זינק למים.
מדוע החליט פֿטריק לעשות זאת?

---

2. קראו את הקטע שלפניכם.

"פֿטריק לא חשב פעמיים, השליך את הילקוט וזינק למים. הוא היה שְחִיין
טוב וידע שאין לו מה לחשוש מטביעה אלא רק מְקוֹר ומרטיבות."

העתיקו מילים או צירופי מילים מהקטע שאפשר ללמוד מהם שפֿטריק
פעל בזריזות.

1.

2.

---

3. מדוע התקשה פֿטריק לצאת מהתעלה?

---

4. לפי שורות 23–36 אפשר ללמוד שפֿטריק –

כעס על גברת פֿריטן.	☐ 1
התאכזב מגברת פֿריטן.	☐ 2
התבייש מגברת פֿריטן.	☐ 3
חשש מגברת פֿריטן.	☐ 4

5. מה לדעתכם ירגיש פֿטריק כשיגיע לבית הספר ביום שאחרי הצלת הכלבלבים?

הסבירו את תשובתכם לפי סוף הסיפור.

שאלות - טום נפגש עם הנסיך

מתוך: ראמ"ה, משרד החינוך

1. בשורה 3 כתוב: "כעבור זמן מה הגיע לארמון גדול ומפואר."
כתבו מילים וביטויים נוספים מתחילת הסיפור המתארים את הגודל והפאר של הארמון.

_____ .1

_____ .2

_____ .3

2. בשורה 20 כתוב: "אל תעז לפגוע כך בנער עני!"
לפי מה ידע הנסיך כי טום הוא נער עני?

_____
_____

3. ציינו שני משחקים שטום וחבריו היו נוהגים לשחק בְּחֶצֶר הפסולת.

_____ .1

_____ .2

4. בשורה 48 כתוב: "את ממלכתו של אבי הייתי נותן כדי להנות כך פעם אחת!"

הנסיך התכוון לומר –

- ☐₁ שהוא רוצה לעבור לגור בַּחֲצַר הפסולת.
- ☐₂ שהחיים בממלכתו של אביו מהנים.
- ☐₃ שהוא מוכן לוותר על ממלכתו של אביו כדי לגור במקום אחר.
- ☐₄ שהוא מוכן לעשות הכול כדי להתנסות בחוויות שתיאר טום.

5. בשורה 74 כתוב שהחייל הניף את נשקו, גיחך ואמר: "אני מצדיע להוד מעלתך הַחֲסוּד..."

ממשפט זה אפשר להבין שהחייל הביע –

- ☐₁ מבוכה.
- ☐₂ כעס.
- ☐₃ זלזול.
- ☐₄ כבוד.

6. הביאו דוגמה מהסיפור המלמדת שהנסיך רודף צדק (שחשוב לו לעשות צדק).

השאלות - לאן נעלם קפיטון קוק?

מתוך: ראמ"ה, משרד החינוך

1. בקטע שבמסגרת כתוב: "... הוא הבטיח להביא לקבלת שבת הפתעה".
מה ההפתעה שרוני רצה להביא לכיתה?

---

2. בשורה 8 כתוב: "ילד המסוגל לעולל מין תעלול כזה..."
לאיזה תעלול התכוון גל?

---

3. בשורות 2-3 כתוב: "כל ילדי הכיתה ישבו במקומותיהם, מוכנים ומזומנים לקבלת שבת ומצפים להפתעה של רוני".
העתיקו עוד שני משפטים המתארים את אווירת הציפייה בכיתה.

1.

2.

---

4. בשורה 13 כתוב שלימור פִּלְטָה אֵנַחַת רְנוּחָה.
מביטוי זה אפשר ללמוד –

☐ 1	שהיא התאכזבה.
☐ 2	שהיא חשה הקלה.
☐ 3	שהיא התפלאה.
☐ 4	שהיא הייתה חסרת סבלנות.

5. בשורה 10 כתוב: " 'אמרתי לך שהוא...' לחש ללימור שְׁכָּנְתוֹ".
שִׁעְרוּ מה רצה גל ללחוש ללימור.

---

6. תמר קראה את הסיפור ואמרה: "לדעתי תלמידי הכיתה התייחסו באופן לא
הוגן כלפי רוני".
האם אתם מסכימים עם תמר?
נמקו את תשובתכם לפי הסיפור.

השאלות – יפיפיה

מתוך: ראמ"ה, משרד החינוך

1. בתחילת הסיפור מתוארות ההכנות של האב לקראת היציאה לאגם עם בנו.
מן התיאור של ההכנות אפשר להבין כי הם יצאו לאגם **כדי** –

- ☐1 להתבונן בציפורים ולהאכיל אותן.
- ☐2 לאסוף זרעונים בשביל הציפורים.
- ☐3 לרוץ עם בוני הכלב אחרי ציפורים.
- ☐4 להציל ציפורים מִסִּכָּנָה ולטפל בהן.

2. בשורות 8-9 כתוב: "ציפורים עברו בִּיעָף מעל לראשינו..."
הביטוי **עברו בִּיעָף** במשפט זה מלמד

- ☐1 על תנועה משונה
- ☐2 על תנועה מהירה
- ☐3 על תנועה עדינה
- ☐4 על תנועה באוויר

3. איזו אווירה רצה הסופר ליצור בתיאור של סביבת האגם (שורות 8-13)?

- ☐1 אווירה מתוחה ומדאיגה
- ☐2 אווירה עליזה ומשעשעת
- ☐3 אווירה חגיגית ומיוחדת
- ☐4 אווירה נעימה ושלווה

4. בשורות 50-51 כתוב: "עוד מעט, 'יפהפייה', עוד מעט, אמר אבא וליטף בחום את גְּבֵהָ".

מה ציפה אבא שיקרה עוד מעט?

---

5. הסיפור "יפהפייה" הוא בעיקרו _____ .
השלימו את המשפט בעזרת המילים מן המחסן.

מלהיב	מותח	מרגש	מפחיד	עצוב

נמקו את בחירתכם לפי הסיפור.

---

6. ממעשיו של אדם אפשר ללמוד על אופיו.

כתבו תכונת אופי אחת של אבא.

התכונה: _____

תארו מעשה אחד מן הסיפור המלמד על תכונה זו.

המעשה: _____

השאלות – אמיל יורד בתחנה הלא נכונה

מתוך: ראמ"ה, משרד החינוך

1. לשם מה נסע אמיל לסבתו?

- ☐¹ כדי למסור לה כסף מאָמו.
- ☐² כדי להעביר אליה מזוודה כבדה.
- ☐³ כדי שהיא תיתן לו דמי נסיעה.
- ☐⁴ כדי שהיא תחבוש את אצבעו המדממת.

2. בשורות 7–15 מסופר שאמיל בכה.

מדוע **באמת** בכה אמיל?

- ☐¹ מפני שֶׁנִּתְקַעָה סִיכָה בִּאֶצְבְּעוֹ.
- ☐² מפני שֶׁנִּתְקַל בְּמִקְרָה בְּפִנֵּס רָחוֹב.
- ☐³ מפני שֶׁיֵּרֵד בְּתַחֲנָה הִלָּא נִכּוֹנָה.
- ☐⁴ מפני שֶׁחֲשָׁשׁ לֹא־כֹזֵב אֶת אָמוֹ וְסִבְתּוֹ.

3. איך נעלם כספו של אמיל?

---

4. בשורה 21 מסופר שאמיל חשב בלבו: "איזה עולם נהדר!"

מה אפשר להבין מכך על הרגשתו של אמיל?

- ☐¹ שהוא נהנה מהנסיעה ברכבת.
- ☐² שהוא כעס מאוד על אָמוֹ וְסִבְתּוֹ.
- ☐³ שהוא שמח לטייל בעולם הגדול.
- ☐⁴ שהוא היה מאוכזב ממה שקרה.

5. בשורות 30 - 34 כתוב שאמיל החליט לפתע לרדת מהרכבת.

מה דעתכם על החלטתו של אמיל?

נמקו את תשובתכם.

---

6. לפניכם רשימה של תכונות אופי:

_____	_____	_____	_____
לא	דבק		

1. בחרו מתוך הרשימה תכונה אחת המתאימה לדעתכם לאופיו של אמיל.

---

2. תארו מעשה אחד בסיפור המדגים את התכונה שבחרתם.

השאלות - אל החוף המקווה

מתוך: ראמ"ה, משרד החינוך

1. מי שלטו בארץ לפני הקמת המדינה?

---

2. לאן חתרה האנייה בחשכת הלילה?

---

3. בשורות 13–14 כתוב: "מרחוק נצנצו שלושה הבזקים של פנס חשמלי".
מה סימנו שלושת ההבזקים של הפנס?

---

4. לפני הסיפור מופיע קטע במסגרת.

מיהם הפליטים המוזכרים בקטע הזה?

יהודים שהפליגו מארץ ישראל לאירופה.	☐ ₁
אנשים שעמדו על החוף וחיכו לניצולים.	☐ ₂
יהודים שניצלו מהשואה וניסו להגיע לארץ.	☐ ₃
אנשים שאסרו על יהודים להיכנס לארץ.	☐ ₄

5. ברובו של הסיפור שוררת אווירה של מתח וחרידה. הביאו שלוש דוגמאות של מילים או של ביטויים שבעזרתם יוצר הסופר את האווירה הזאת.

1. _____

2. _____

3. _____

6. העתיקו את המשפט שבו חל שינוי חשוב (מפנה) בעלילה של הסיפור. הסבירו מדוע בחרתם במשפט הזה.

המשפט: _____

_____

ההסבר: _____

_____

השאלות – שתיקת החיות

מתוך: ראמ"ה, משרד החינוך

1. ענו לפי הכתוב בתחילת הטקסט.

א. מדוע חשבו בני האדם בעבר שהג'ירף הוא אילם?

ב. מה סָקֵרְן את החוקרים בנוגע לבעלי חיים, כמו הג'ירף והעטלף?

---

2. השלימו את החסר בקטע שלפניכם לפי הטקסט.

בעבר חשבו החוקרים שבעלי חיים מסוימים, כמו הג'ירף והעטלף, הם אילמים,

אולם **היום**, בעקבות ההתפתחות של _____⁽¹⁾, החוקרים יודעים

שבעלי החיים האלה _____⁽²⁾.

3. ענו לפי שורות 8–13 ולפי איור 1 (עמוד 4).

א. מה **משותף** לקולות של חרקים ולקולות של לוויתנים?

ב. מה **ההבדל** בין קולות של חרקים ובין קולות של לוויתנים?

---

4. לפי הטקסט, הפילים שבתמונה פורשים את אוזניהם כדי –

פילים פורשים את אוזניהם בְּעֶרְבֹת אפריקה

- 1 ☐ לקבל מידע מפיל אחר.
- 2 ☐ להודיע שמצאו מים.
- 3 ☐ להרשים את המטיילים.
- 4 ☐ להודיע שהם במצוקה.

5. בכיתה דנו תלמידים בשאלה אם השם "עולם הדממה" מתאים לעולם שמתחת לפני הים. אלון טען שהשם **אינו מתאים** מכיוון שלא שקט מתחת לפני הים. הסבירו את טענתו של אלון.

---

6. מה היא המטרה של הפסקה האחרונה בטקסט שורות (64–67)?

- 1 ☐ לשכנע אותנו לטייל בטבע.
- 2 ☐ לגרום לנו לחשוב שלא הכול ידוע לנו.
- 3 ☐ ללמד אותנו שגם צמחים והרים משמיעים קול.
- 4 ☐ למסור מידע בנוגע למחקרים נוספים.

שאלות - מגדלים של גידולים

מתוך: ראמ"ה, משרד החינוך

1.

לפניכם מאפיינים של חקלאות.

סמנו ✓ ליד שני מאפיינים של החקלאות בעשרות השנים האחרונות לפי הכתוב בטקסט.

- (1) _____ ניצול שטחים בתוך העיר
- (2) _____ זריעה בשדות עצומים
- (3) _____ גידול לגובה באדניות
- (4) _____ שימוש בטרקטור
- (5) _____ חיסכון במים

2.

בשורות 1–7 מתוארת בעיה העשויה להתעורר בעתיד.

מה היא בעיה זו?

- ☐₁ לחקלאים לא תהיה עבודה כי מערכות ההשקיה יהיו מתוחכמות.
- ☐₂ מבנים רבים יהיו סגורים וגבוהים ולא יהיה מקום לשדות רחבי ידיים.
- ☐₃ האוכלוסייה מתרבה ולא יהיו די שטחים חקלאיים כדי לגדל גידולים למאכל.
- ☐₄ בשטחים בתוך העיר לא יצליחו לגדל סוגים שונים של ירקות.

3.

החקלאות האנכית מאפשרת לחסוך במים כי –

- ☐₁ משקים את כל האדניות בעת ובעונה אחת.
- ☐₂ המים מטפטפים מכל אדנית לאדנית שמתחתיה.
- ☐₃ המים מחלחלים לעומק האדמה.
- ☐₄ משקים את האדניות במהירות.

4. לפניכם תרשים העוסק בשימוש בחומרי הדברה בחקלאות האנכית. בתרשים חסרים שלושה משפטים. בחרו אותם מרשימת המשפטים וכתבו אותם בתרשים לפי הסדר המתאים.

רשימת המשפטים

- יש מעט מזיקים
- הנזק לסביבה קטן יותר
- הפגיעה בבריאות בני האדם גדולה יותר
- אין צורך להשתמש בחומרי הדברה רבים

5. לפניכם מאפיינים של ארבע מדינות. לפי הכתוב בטקסט, באיזו מדינה כדאי לעודד חקלאות אנכית?

1. ☐ במדינה גדולה שמגדלים בה בעיקר עצי פרי.
2. ☐ במדינה שיש בה מים רבים ושטחים רחבי ידיים.
3. ☐ במדינה שיש בה תושבים רבים והשטח שלה קטן.
4. ☐ במדינה ענייה שיש בה שדות חקלאיים רבים.

6. איילת גרה בבניין מגורים בעיר במרכז הארץ. היא החליטה לנסות לגדל חסה באדנית שבמרפסת ביתה.
האם גידול כזה הוא גידול אנכי?
נמקו את תשובתכם לפי הכתוב בטקסט.

שאלות - השעון הביולוגי – השעון הפנימי שבגופנו

מתוך: ראמ"ה, משרד החינוך

1. בתחילת הטקסט כתוב שלעתים גם ביום חופשה מתעוררים מוקדם.

לפי הטקסט, מדוע זה קורה?

2. השעון הביולוגי נקרא "שעון" כי בדומה לשעון אמתי הוא –

☐₁ מתקלקל לפעמים.

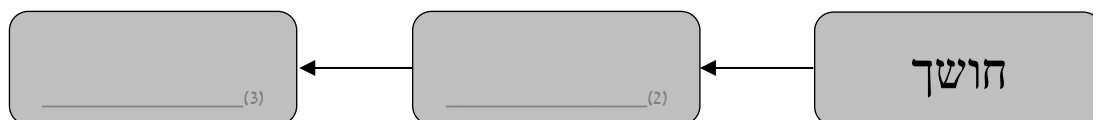
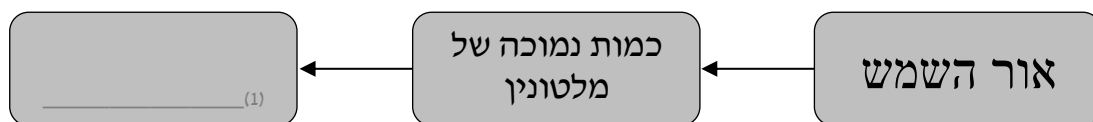
☐₂ משפיע על הגוף שלנו.

☐₃ מאותת על השינויים בזמן.

☐₄ מצביע על השעה המדויקת בכל רגע.

3. לפניכם תרשימים המתארים את פעולת השעון הביולוגי.

השלימו את החסר בתרשים לפי שורות 12–19.

4. לפי הטקסט, איזה מקרה מהמקרים שלפניכם מלמד על שיבוש בשעון הביולוגי?

- ☐₁ רמי לא הצליח לישון בלילה כי אחותו התינוקת בכתה.
- ☐₂ דנה חזרה מאוחר ממסיבה משפחתית, ולמחרת הייתה עייפה.
- ☐₃ אביב חזר נרגש מטיסה קצרה לאילת, ולא נרדם כל הלילה.
- ☐₄ ליעל היה קשה להתעורר בזמן לבית הספר אחרי חופשת הקיץ.

5. בשורות 45-46 כתוב: "אחת הדרכים להתמודד עם מצב כזה..."
לאיזה מצב מתכוונים?

---

6. בטקסט מתואר שעון ביולוגי יומי ושעון ביולוגי עונתי.
מה משותף להם?
סמנו תשובה אחת.

- ☐₁ שניהם גורמים לקושי להירדם.
- ☐₂ שניהם עלולים לגרום ליעפת.
- ☐₃ שניהם מושפעים מאור השמש.
- ☐₄ בשניהם מתרחשים שיבושים בחורף.

שאלות - מוציאים לחם מן הארץ

מתוך: ראמ"ה, משרד החינוך

1. מדוע הלחם חשוב לתזונתו של האדם לפי הקטע?

---

2. האדם הצליח לגדל חיטה ושעורה בכוחות עצמו.

מדוע היה זה הישג חשוב?

- ☐₁ כי כך היה לאדם קל יותר לטחון את הגרגירים.
- ☐₂ כי כך הצליח האדם להכין לחם בריא יותר.
- ☐₃ כי כך הגדיל האדם את כמות הדגן למאכל.
- ☐₄ כי כך פיתח האדם זרעי דגן מיוחדים.

3. המצרים הקדמונים היו הראשונים שהוסיפו שמרים לבצק של הלחם.

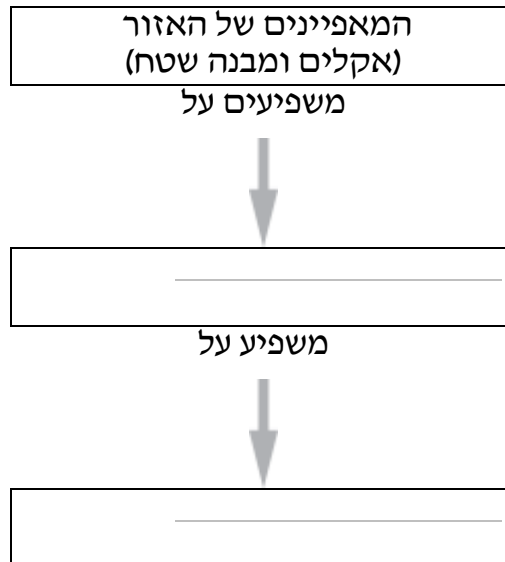
איזה שינוי חל בלחם בעקבות הוספת השמרים?

---

4. השלימו את החסר בתרשים שלפניכם לפי הקטע לחם במקומות שונים בעולם.

5. בקטע הלחם כסמל מופיעים ביטויים המתאימים למקרים שונים בחיים. לפניכם שני מקרים. העתיקו מן הקטע הלחם כסמל את הביטוי המתאים לכל מקרה.

1. המפעל שבו עבד יואב נסגר, והוא פוטר מעבודתו.

הביטוי המתאים: _____.

2. רותי עובדת קשה מאוד כדי לפרנס את משפחתה.

הביטוי המתאים: _____.

המצאות ישראליות - השאלות

מתוך: ראמ"ה, משרד החינוך

1. לפי הכתוב בתחילת קטע המידע המצאות בישראל, במה תורמות המצאות לאדם?

---

2. מדוע השימוש בדוד שמש יעיל במיוחד בישראל?

- ☐₁ כי דוד שמש הוא המצאה ישראלית.
- ☐₂ כי השימוש בדוד שמש חוסך חשמל.
- ☐₃ כי ישראל היא מדינה שטופת שמש.
- ☐₄ כי השימוש בדוד שמש עוזר לחסוך מים.

3. מה הייתה הבעיה שבעקבותיה הומצאו הפתיתים?

---

4. במה שונה הקטע גידול עגבניות שרי בעציץ משאר הקטעים?

---

5. מהו תפקידו העיקרי של האיור בקטע מסחטת הדרים?

- ☐₁ להמחיש כיצד פועלת מסחטת ההדרים של זקסנברג.
☐₂ לפרסם את מסחטת ההדרים של זקסנברג.
☐₃ לשכנע ששתיית מיץ פרי טובה לבריאות.
☐₄ לקשט את הקטע כדי שייראה יפה.

6. מהי מטרתו של הקטע דוד שמש?

- ☐₁ להדריך איך מתקינים דוד שמש.
☐₂ למסור מידע על המצאת דוד השמש.
☐₃ לתאר את המבנה של דוד השמש ואת חלקיו.
☐₄ לספר על חייו של הממציא של דוד השמש.

7. קראו את המשפטים שלפניכם וסמנו נכון או לא נכון לפי מה שקראתם.

1. צמח עגבניית שרי זקוק לצל. ☐₁ כן ☐₂ לא נכון
2. עגבניות שרי נמכרות רק בישראל. ☐₁ כן ☐₂ לא נכון
3. הפתיתים הומצאו במיוחד עבור ילדים. ☐₁ כן ☐₂ לא נכון
4. עגבניית שרי דומה לדובדבן. ☐₁ כן ☐₂ לא נכון
5. המסחטה של זקסנברג מופעלת בתנועות סיבוביות. ☐₁ כן ☐₂ לא נכון

השאלות – כדור פורח

מתוך: ראמ"ה, משרד החינוך

1. השלימו את המילים החסרות לפי מה שקראתם.

כדור פורח הוא בלון גדול המרחף באוויר. כדי להפריח כדור פורח באוויר מחממים את האוויר שבתוכו באמצעות מכשיר הנקרא _____.
כל עוד האוויר שבכדור הפורח נשאר חם, הכדור ממשיך _____.
בעבר, כשרצו להנחית את הכדור הפורח, היו _____ את הלהבה כדי שהאוויר בכדור _____ בהדרגה. כך נחת הכדור על פני הקרקע.

2. סדרו את כלי התעופה שלפניכם לפי סדר התפתחותם.

כתבו את המספר המתאים בכל משבצת –

1 – כלי התעופה המוקדם ביותר; 4 – כלי התעופה המאוחר ביותר.

מטוס	____
ספינת אוויר	____
כדור פורח ללא מטען	____
כדור פורח עם נוסעים	____

3. בקטע המצאת הכדור הפורח כתוב שקשה לנווט את הכדורים הפורחים (פסקה שלישית).

למה הכוונה במילה **לנווט**?

- ☐₁ להניע
- ☐₂ לכוון
- ☐₃ לדחוף
- ☐₄ להנחית

4. מהו יתרונה של ספינת אוויר על פני כדור פורח?

---

5. האם הייתם מעוניינים לטוס בכדור פורח?
נמקו את תשובתכם, לפי מה שקראתם בקטע **מסביב לעולם ב-20 יום**.

---

6. מטרתו העיקרית של הקטע **מסביב לעולם ב-20 יום** היא –

- ☐₁ לשתף את הקוראים בחוויה אישית מטיסה בכדור פורח.
- ☐₂ להסביר איך להתמודד עם קשיים בשעת סערה.
- ☐₃ לדווח על טיסה שנערכה בכדור פורח מעל הים.
- ☐₄ להנחות את הקוראים איך לנווט כדור פורח בגובה רב.

חנה סנש הצנחנית שלא שבה - השאלות

מתוך: ראמ"ה, משרד החינוך

1. השלימו את פרטי המידע על חנה סנש לפי הקטע.

שם: <u>חנה סנש</u>   1. שנת לידה: _____   2. ארץ לידה: _____   3. מקצוע האב: _____   4. מקצוע האם: _____   5. שנת עלייתה של חנה לארץ ישראל: _____

2. השיר "הליכה לקיסריה" של חנה סנש בעמוד 7 הובא כדי –

- ☐1 להדגים את יצירתה הספרותית.
  - ☐2 לתאר את חייה בקיבוץ שדות-ים.
  - ☐3 להדגים את גבורתה ואת אומץ לבה.
  - ☐4 לתאר את פעולותיה למען הצלת יהודים.
- בסוף הקטע כתוב שדמותה של חנה סנש הפכה לסמל ולמופת בעיני רבים.

3. דמות ההופכת **לסמל ולמופת** היא דמות שמעשיה –

- ☐1 מלמדים על אופייה ועל כשרונה.
- ☐2 הוקדשו להצלת יהודים.
- ☐3 פורסמו ברבים לאחר מותה.
- ☐4 מהווים דוגמה וראויים לחיקוי.

4. מה קרה אחרי מה?

לפניכם חמישה משפטים המציינים אירועים שונים בחייה של חנה סנש.

סדרו את האירועים לפי הסדר שבו התרחשו.

כתבו את המספר המתאים בכל משבצת.

היא התגייסה ליחידת הצנחנים היהודים.

היא חצתה את גבול יוגוסלביה–הונגריה ונתפסה על ידי ההונגרים.

היא עזבה את בית ילדותה ועלתה לארץ ישראל.

היא הוצאה להורג.

קטעים מיומנה ושירים שכתבה יצאו לאור.

5. מדוע לדעתכם הפכה חנה סנש לגיבורה בעיני רבים?

ענו לפי הקטע שקראתם.

כתבו 2-3 שורות.

השאלות - הדפוס שינה את העולם

מתוך: ראמ"ה, משרד החינוך

1. מהי השיטה לייצור ספרים המתוארת בפסקה הראשונה?

---

2. בשורות 16-26 מתואר תהליך הדפסת ספר בשיטתו של יוהן גוטנברג. השלימו את הקטע בעזרת מילים מתאימות מהרשימה למטה.

לפי שיטתו של יוהן גוטנברג, בתחילת התהליך של הדפסת ספרים

_____ אותיות מתכת בתוך תבנית בגודל של עמוד. אחר כך _____ פחם

על תבנית האותיות ו. _____ את התבנית אל הנייר באמצעות מכבש.

כך נוצר עמוד מודפס. כדי להדפיס עמוד חדש _____ את האותיות ומארגנים

אותן שוב בתבנית לפי הסדר הרצוי, וחוזרים על התהליך.

חורטים	מורחים	מפזרים	מצמידים	מסדרים	מעתיקים

3. מהו היתרון, על פי הקטע, של שכפול ספרים בשיטת "דפוס הפלט" לעומת העתקת ספרים ביד?

---

4. שיטתו של יוֹהַן גוֹטְנֶבֶּרְג נחשבה חדשנית כי –

- ☐1 באמצעות העתקה של אותן אותיות אפשר להדפיס אותו עמוד שוב ושוב.
- ☐2 באמצעות סידור של אותיות מתכת אפשר להדפיס בקלות עמודים רבים ושונים.
- ☐3 באמצעות חריטה של אותיות אפשר להדפיס אותו עמוד שוב ושוב.
- ☐4 באמצעות יצירה של אותיות מפחם אפשר להדפיס בקלות עמודים רבים ושונים.

5. מה המטרה העיקרית של הקטע?

- ☐1 לתאר את תהליך ייצור הספרים בבתי-הדפוס.
- ☐2 לתאר את התרבות האנושית מאז המצאת הדפוס.
- ☐3 לתאר את התפתחות הדפוס והשפעתו על העולם.
- ☐4 לתאר את התפתחות הקריאה והכתיבה לפני המצאת הדפוס.

6. כותרת הקטע היא "הדפוס שינה את העולם".

האם, לדעתכם, כותרת זו מתאימה לקטע שקראתם?
נמקו את תשובתכם על פי הקטע.

השאלות – איך המציאו את הכסף

מתוך: ראמ"ה, משרד החינוך

1. הסבירו מהו **סחר חליפין**, לפי הקטע שקראתם.

---

2. בקטע כתובים חסרונות של סחר החליפין ודוגמאות לחסרונות האלה. השלימו את הטבלה לפי הקטע.

דוגמה מן הקטע	חסרון
	א. לא תמיד היה אדם אחד מעוניין בסחורה שהציע אדם אחר.
	ב. לעתים קרובות היה קשה לקבוע את ערך הסחורה שרצו להחליף.
אדם שהיה ברשותו גמל היה זקוק לסל רימונים, אך גמל אחד היה שווה הרבה יותר מסל אחד של רימונים.	ג.

3. מדוע בסין קבעו דווקא את עלי התה המיובשים כְּאמצעי תשלום?

---

4. מהו היתרון של שיטת התשלום באמצעות חתיכות מתכת?

- ☐¹ שיטה זו עזרה לאנשים להשיג סחורות יקרות-ערך.
- ☐² שיטה זו הקלה על אנשים ממקומות שונים בעולם לסחור זה עם זה.
- ☐³ שיטה זו עודדה אנשים להשתמש בחפצים מיוחדים לצורכי מסחר.
- ☐⁴ שיטה זו אפשרה לחלק את הסחורה לחלקים שווים.

5. גם היום יש ילדים הנוהגים להחליף ביניהם משחקים, קלפים וחפצים שונים בשיטת סחר החליפין.
מה דעתכם על כך? נמקו את תשובתכם.

---

6. תלמידים בכיתה ה' דנו בקטע: "איך המציאו את הכסף?" והציעו שתי כותרות נוספות המתאימות לו:

- שיטות מסחר שונות
  - לא כך היה הדבר מאז ועד ימינו
- בחרו את הכותרת המתאימה ביותר לדעתכם.
נמקו את בחירתכם לפי הקטע.
-
-

השאלות - המנורה

מתוך: ראמ"ה, משרד החינוך

1. כיצד נראתה המנורה לפי ספר **שמות**?

---

2. לפי הקטע שבמסגרת, מהו הקשר בין מרוות ירושלים ובין המנורה?

- ☐1 בהרי יהודה מגדלים מרווה מכיוון שצורתה דומה למנורה.
- ☐2 מרוות ירושלים והמנורה הם סמלים של העם היהודי.
- ☐3 עיצוב המנורה הושפע, כנראה, מצורתו של צמח המרווה.
- ☐4 משערים כי בעבר השתמשו במרווה לקישוט המנורה.

3. בשורה 5 כתוב: "... הם נשאו עִמָם את המנורה".

מה פירוש המילה **נשאו** במשפט הזה?

- ☐1 נדדו
- ☐2 לקחו
- ☐3 הדליקו
- ☐4 שמרו

4. לשם מה נבנה שער טיטוס ברומא?

- ☐1 כדי להראות את הניצחון של הרומאים על היהודים.
- ☐2 כדי להנציח את כלי הקודש שנשדדו מבית המקדש.
- ☐3 כדי לתאר שבויים יהודים הנושאים את המנורה.
- ☐4 כדי להדגיש עד כמה המנורה חשובה ליהודים.

5. בשורות 28–31 כתוב: "על הקנים שלה ועל הבסיס שלה מופיעים תבליטים המתארים חפצים עתיקים, אירועים ודמויות מן העבר של העם היהודי, **למשל**: לוחות הברית, הקרב בין דויד לגוליית, המכבים נלחמים ביוונים..." המילים הכתובות אחרי המילה **למשל** הן:

- ☐1 תוצאות של מלחמות שהתנהלו בעבר.
- ☐2 מסקנות מאירועים שהתרחשו בעבר.
- ☐3 דוגמאות לחפצים, לאירועים ולדמויות.
- ☐4 סיבות לבחירת חפצים, אירועים ודמויות.

6. תלמידי כיתה ה' תכננו לצאת לטיול לירושלים. מדריך הטיול אמר שלדעתו חשוב שכל תלמיד בישראל יבקר ברחבת הכנסת כדי לראות את דגם המנורה.
האם אתם מסכימים עם המדריך? נמקו את תשובתכם בעזרת הקטע על המנורה.

כיתה ו'

שאלות לטקסט "בעלי חיים בגני חיות"

מתוך: האגף לחינוך יסודי

1. התבוננו בטבלה בקטע מספר 2 "כמה שנים חי בעל חיים בשבי ובטבע" וענו:

א. מי מבין בעלי החיים חי שנים רבות יותר בשבי מאשר בטבע?

ב. מה משותף לפיל ולתוכי?

---

2. מהי "העשרה סביבתית" בגני חיות על פי קטע מספר 3? הביאו דוגמאות לכך

מהקטע.

---

3. מהטבלה בקטע מספר 2: "כמה שנים חי בעל חיים בשבי ובטבע" אפשר

ללמוד כי:

א. כל בעלי החיים מצליחים לחיות יותר שנים כשהם חי בטבע.

ב. השהייה בגני חיות מאריכה את תוחלת החיים של חלק מבעלי החיים.

ג. הפיל חי בשבי שנים רבות יותר מאשר בטבע.

ד. השבי מקצר את חייהם של כל בעלי החיים.

4. מהי המטרה המרכזית של קטע מספר 1 : "גני חיות בעבר וכיום"?

- א. לשכנע את הקוראים כי בעלי החיים המוחזקים בגני חיות סובלים מאוד.
- ב. לשכנע את הקוראים לבקר בגני חיות.
- ג. לתאר את השינוי החיובי שחל בתנאי המחיה של בעלי החיים המוחזקים בגני חיות.
- ד. לתאר את תפקידיו של מטפל החיות.

שאלות לטקסט "הסייד הגדול"

מתוך: האגף לחינוך יסודי

1. תום קיבל עונש מדודתו לצבוע את הגדר והרגיש מיואש. מדוע הרגיש כך?
כתבו שתי סיבות.

---

2. הסיפור נפתח בתיאור באווירה הנעימה בבוקר יום שישי.
מה תפקידו של תיאור זה בסיפור?
- א. לתאר את החיים הטובים בעיירה של תום בארצות הברית.
ב. להדגיש את הניגוד בין תיאור הבוקר הנעים לבין הגשתו של תום.
ג. לתאר את הרגשתו הטובה של תום ביום שישי בבוקר.
ד. להדגיש את הניגוד בין החיים של תום לחיים של חבריו.

3. תום גרם לבן רוג'רס לרצות לסייד את הגדר. תארו כיצד עשה זאת תום.

---

4. מהכתוב בסוף הסיפור אפשר להבין שתום היה מרוצה. מדוע היה מרוצה?

---

5. מה דעתכם על ההתנהגות של תום בפרק? נמקו תשובתכם והביאו דוגמאות מתאימות.

קראו את הסיפור וענו על השאלות.

דרור הגיבור

במלחמת העצמאות היה הדבר. אויבים רבים עלו עלינו מכל צד: מצפון, מדרום וממזרח. ובימים ההם הנגב עדין מדבר. מדבר שממה: חול, אבנים ושמים. ובנגב אין מים: לא נחל, לא מעין, לא באר, רק צינור אחד מביא מים ממרחקים. והאויב ידע: אם לא יהיו מים – לא יוכלו היהודים להלחם וייכנעו.

התקרבו הערביים בלילה אל צינור המים ופוצצו אותו והמים נשפכו על פני האדמה.

ובקיבוץ "שער הנגב" איש איש על משמרתו. בחדר המפקדה יושב המפקד ליד הטלפון ועל ידו בנו הקטן – דרור. המפקד עייף כי זה לילות רבים לא עצם עין. רואה דרור את אביו כי עייף הוא ואומר לו: שכב לנוח קצת אבא! ואני אשמור במקומך ליד הטלפון.

יושב דרור ליד הטלפון, יושב ומקשיב. רוצה הוא לנמנם... ופתאום מצלצל הטלפון. מרים דרור את השפופרת ושומע: האויב פוצץ את צינור המים. קם דרור ויצא החוצה. הוא רץ אל האורווה, רתם את הסוסים לעגלה אשר עליה נמצא מיכל המים ודהר בכל כוחו אל צינור המים. היה ליל חושך ודממה מסביב. רק מרחוק נשמע קול המית המים המתפרצים מהצינור: שיק, שיק, שיק, שיק. לפי הקול הגיע דרור אל המקום. בזריזות מילא את המכל ורץ בכל כוחו בחזרה אל המִשק. ופתאום ירייה עזה! קול נפץ חזק: כדור פגע במכל המים. והמים זרמו החוצה.

מה לעשות? המים צריכים להגיע אל המשק בשביל הילדים, האנשים, הפרות והעופות הצמאים.

דרור פשט את חולצת החאקי מעליו, קרע ממנה פס רחב וסתם בו את החור כמו בפקק. המים פסקו לזרום, אך עדיין טפטפו. הצמיד דרור את ידו אל נקב המכל, לחץ על הפקק ובידו השנייה החזיק במושכות. העגלה דהרה במהירות עצומה אל המשק. ידו של דרור כואבת. גם הכתף כואבת, קר לו. גופו הקטן רועד מצנת הלילה, אבל הוא אינו מרפה, עוד מעט, עוד מעט ויגיע. הנה השער, שער המשק. ופתאום נשמטות המושכות מידי, ראשו עליו סחרחר, הוא עוצם את עיניו וצונח בעגלה.

שמעו אנשי המשק שקשוק עגלה ודהרת סוסים ורצו אל השער, והנה לפניהם מכל מלא מים.

- המים, המים, הבאתי מים! – קורא דרור.
- כן, בני היקר – אמר האב – מעשה גבורה עשית. גיבור אתה, כי הצלת את חיי כולנו הצלת.

מאז קראו לו הילדים: דרור הגיבור.

השאלות לסיפור "דרור הגיבור"

שאלות:

1. מה עשה דרור כשראה שאביו עייף?

---

2. מדוע קראו הילדים לדרור: "דרור הגיבור"?

---

3. מה דעתך על מעשהו של דרור? נמק!

קראו את הסיפור וענו על השאלות.

על משחק הכדורגל / שולה פרידור

(על פי כתבה עיתונאית)

משחקים קבוצתיים בכדור נערכו כבר בסין לפני כאלפיים שנים, וגם ביוון העתיקה ובאימפריה הרומית. משחק הכדורגל כפי שהוא מוכר לנו היום הונהג לפני כ-800 שנים באנגליה, וממנה התפשט לצרפת ולאיטליה. בסוף המאה התשע-עשרה התפצל המשחק לשני משחקים על פי צורתו של הכדור. הכדור העגול נקרא פוטבול והכדור המוארך נקרא רגבי. כיום הכדורגל הוא המשחק הנפוץ והאהוב ביותר בעולם. אחת לארבע שנים העולם עוצר את נשימתו וצופה בדריכות בטורניר כדורגל עתיר "כוכבים", המתחרים ביניהם על גביע העולם. לטורניר זה קוראים "המונדיאל". משחקי האולימפיאדה והמונדיאל נחשבים לאירועי הספורט הגדולים בעולם.

כדורגל יכול להשפיע על מדינה שלמה. בזמן המלחמה שהייתה בניגריה הנמצאת באפריקה, הוכרזה הפסקת אש ליום אחד כדי לאפשר לפְּלָה, השחקן הברזילאי הגדול, לשחק.

משחק הכדורגל מרתק אליו צופים רבים מכל שכבות הציבור, מפשוטי העם ועד נכבדיו. המשחקים משודרים באמצעי התקשורת, ועיתונאים, שדרנים ופרשנים מספקים מידע למי שנבצר מהם לצפות במשחק במגרש עצמו. אף אחד לא יודע כמה חובבי כדורגל יש בעולם, אבל דבר אחד בטוח: כדורגל הוא ענף הספורט הנערץ ביותר בעולם.

סביב המשחק התפתחה תרבות שלמה של אוהדים הנאמנים ללא סייג לקבוצות שלהם. הם משמיעים קריאות עידוד, שרים המנונים ושירים שחיברו במיוחד לכבוד קבוצתם, ולובשים בגדים בצבעים האופייניים לה. די לומר "האדומים" או "הירוקים" כדי שכולם יבינו במי מדובר.

סביב קבוצות מפורסמות בארץ ובעולם מתפתחת תעשייה שלמה של מוצרים ומזכרות. כל סמל של הקבוצה מעורר גאווה, והאוהדים מוכנים להגן עליו בחירוף נפש. בגדי השחקנים משוכפלים ונמכרים במחיר יקר לאוהדים.

משחקי הכדורגל מעוררים רגשות עזים, ולפעמים מתעוררות בעיות קשות של אלימות במגרשים הפוגעות ברוח הספורטיבית של המשחק. הנטייה לנצח בכל מחיר, הצורך לבטא כעס על הפסד, והרצון להשפיל את היריב מובילים לתופעות שליליות כמו קטטות, רמייה, ניבול פה ושנאת היריב. כוחות משטרה וכוחות ביטחון מאבטחים את המשחקים, בעיקר כדי שאוהדי קבוצה אחת לא יתנגשו באוהדיה של הקבוצה היריבה.

הספורט ביסודו מבוסס על הגינות, אדיבות, כבוד והערכה ליריב. עצם ההשתתפות במשחק וההנאה ממנו חשובים יותר מהניצחון והתוצאה הסופית. ההתמודדות עם יריב בספורט איננה התנצחות עם "אויב".

כיצד מתמודדים עם תופעה כה חמורה אצלנו ובעולם כולו? יש ניסיונות להגדיר באופן מדויק כללי התנהגות של הצופים במשחק, ולא רק של השחקנים. קיימת אִמְנָה להגינות בספורט, ולצד "עשרת הדברות" להתנהגות ספורטיבית של הספורטאי, נמצאים "עשרת הדברות" להתנהגות ספורטיבית של הצופים והאוהדים.

שאלות לטקסט "על משחק הכדורגל"

שאלות:

1. מהו המונדיאל?

---

2. אילו רגשות מעורר משחק הכדורגל? ומדוע?

---

3. מדוע לדעתך ענף ספורט זה הינו הנערץ ביותר בעולם?

קראו את הטקסט וענו על השאלות.

מוציאים לחם מן הארץ

האם אתם יכולים לדמיין לעצמכם ארוחת ערב ללא פרוסת לחם? הפסקת עשר ללא כריך? מנת פלאפל ללא פיתה? קשה לדמיין עולם בלי לחם. הלחם הוא מוצר בסיסי המשמש מרכיב חשוב בתזונתו של האדם. יש בו חומרים חיוניים לגוף, כגון פחמימות, ויטמינים, מינרלים ופלבונים. חומרים אלה עוזרים לבנות את גוף האדם ולקיים אותו.

איך התחיל האדם לייצר לחם?

כבר בתקופה קדומה מאוד גילה האדם שהוא יכול להשתמש בסוגי דגן¹, כגון חיטה ושעורה, למאכל ולהכנת קמח. הוא אסף זרעים של חיטה ושל שעורה משדות הבר, זרע אותם מסביב למקום מושבו וגידל אותם. כך הצליח האדם להרבות את גידולי הדגן באופן מלאכותי.

עם הזמן למד האדם להכין לחם מגידולי הדגן. לאחר שקצר את גרגירי החיטה והשעורה, הוא ייבש אותם בשמש. את הגרגירים המיובשים טחן באמצעות שתי אבנים ויצר קמח. את הקמח הוא ערבב במים והכין ממנו בצק. לאחר מכן קָש את הבצק, אפה אותו, וכך יצר את הלחם הראשון. הלחם הראשון היה שטוח ודק. המְצָרִים הקדמונים היו הראשונים שהוסיפו לבצק שמרים. בזכות השמרים הם הצליחו להתפיח את הבצק ולהכין ממנו לחם רך ואוורירי, השונה מן הלחם שהיה מוקָר עד אז.

איך מייצרים לחם היום?

כיום רוב האנשים אינם מייצרים בעצמם את הלחם שהם אוכלים, אלא קונים לחם המיוצר במאפיות תעשייתיות גדולות. הקמח מגיע מטחנת הקמח אל המאפייה, שם מוסיפים לו מים, שמן, תבלינים ושמרים, ומכונת הבצק מערבבת את החומרים. כשהבצק מוכן הוא יוצא מן המכונה חתוך לגושים קטנים ואחידים. גושים אלה מתחילים לנוע על מסילה באטיות לכיוון תנור אפייה גדול מאוד. כך נכנסים גושי בצק חיוורים מצד אחד של התנור, ומצדו האחר יוצאות כיכרות לחם חומות וריחניות. לאחר שכיכרות הלחם מתקררות, חלק מהן מגיעות לשתי מכונות נוספות: האחת פורסת אותן והאחרת עוטפת אותן. בסוף תהליך

¹ דגן – שם כללי לצמחים שהגרגירים שלהם משמשים מזון לבני אדם, כגון חיטה, שעורה, אורז, תירס.

ייצור הלחם כל כיכרות הלחם מוכנסות לארגזים. הארגזים מועמסים על משאיות, והן מובילות אותם לחנויות.

לחם במקומות שונים בעולם

כמעט לכל ארץ או לכל אזור בעולם יש לחם המיוחד להם. כיצד התפתחו סוגי לחם שונים? התשובה לכך קשורה למאפיינים המיוחדים של כל ארץ או אזור: האקלים (טמפרטורה וכמות גשם) וכן מבנה השטח, למשל מישורי או הררי. מאפיינים אלה משפיעים על סוג הדגן הצומח באותו אזור. יש אזורים שהגידול העיקרי בהם הוא חיטה, שעורה או שיבולת שועל, ויש אזורים שהגידול העיקרי בהם הוא דגן מסוג אחר, כגון אורז, תירס או טף. סוג הדגן משפיע על סוג הלחם המיוצר ממנו.

הודו, שהיא אחת המדינות הגדולות בעולם, היא דוגמה למדינה שבה יש קשר בין לחם לאקלים. צפון הודו הוא אזור מישורי בחלקו, חם שם רוב השנה אך יש בו גם תקופה קרה, ולכן הוא מתאים לגידול חיטה. זו הסיבה שבדרך כלל אוכלים בצפון הודו לחם העשוי חיטה. לעומת זאת בדרום הודו המצב שונה. אמנם גם אזור זה מישורי, אך חם שם במשך כל השנה, ולכן אינו מתאים לגידול חיטה. סוג הדגן העיקרי בדרום הודו הוא אורז. את גרגירי האורז טוחנים לקמח, וממנו אופים סוגי לחם שונים.

טף

הטף הוא הדגן הקטן בעולם. אזור גידולו העיקרי הוא אתיופיה שביבשת אפריקה. הוא גדל בחורף וזקוק לגשם רב ולאדמה רְוּיָה כדי לצמוח. את הטף טוחנים לקמח ומן הקמח מכינים אֵינְג'רָה, שהיא סוג הלחם המוכר והנפוץ ביותר באתיופיה. האֵינְג'רָה היא מעין פיתה רכה ולחה הנאפית במחבת וטעמה חמצמצ. היא אינה רק לחם, משתמשים בה גם כצלחת. מניחים עליה את המזון, ובזמן הארוחה אוכלים גם אותה.

סוג הלחם קשור לא רק לתנאי האקלים אלא גם לכלים העומדים לרשות האדם בכל אזור. למשל לשבטי נְוּודים החיים במדבר אין תנורי אפייה, ולכן הם אופים פיתות ישירות על גחלי המדורה או על פְּלִי ברזל עגול הדומה למחבת הפוכה. הפיתה מופקת בישראל ובארצות רבות במזרח התיכון ויש לה מגוון צורות וטעמים.

שאלות לטקסט "מוציאים לחם מן הארץ"

1. מדוע הלחם חשוב לתזונתו של האדם לפי הקטע?

---

2. האדם הצליח לגדל חיטה ושעורה בכוחות עצמו.

מדוע היה זה הישג חשוב?

1 ☐ כי כך היה לאדם קל יותר לטחון את הגרגירים.

2 ☐ כי כך הצליח האדם להכין לחם בריא יותר.

3 ☐ כי כך הגדיל האדם את כמות הדגן למאכל.

4 ☐ כי כך פיתח האדם זרעי דגן מיוחדים.

3. המצרים הקדמונים היו הראשונים שהוסיפו שמרים לבצק של הלחם.

איזה שינוי חל בלחם בעקבות הוספת השמרים?

---

4. בקטע מתואר תהליך ייצור הלחם בתקופה קדומה ובימינו. כתבו שני שינויים שחלו בתהליך ייצור הלחם מן התקופה הקדומה ועד ימינו.

1. בתקופה הקדומה _____ ,

לעומת זאת בימינו _____ .

2. בתקופה הקדומה _____

לעומת זאת בימינו _____

5. מהי המטרה העיקרית של הקטע שהכתרת שלו היא טף?

1 ☐ לתאר את האקלים באתיופיה.

2 ☐ להסביר איך מגדלים טף.

3 ☐ לפרש את משמעות השם אינג'רה.

4 ☐ להוסיף מידע על אחד מסוגי הדגן.

6. א. מדוע שבטי נוודים החיים במדבר אופים פיתות על גחלי המדורה?

ב. יש אומרים כי הפיתה המוכרת בישראל היא הפיתה המקורית. הביעו דעתכם ונמקו את דבריכם.

שאלות לטקסט - הנדר

1. מדוע הפכה ראשון לציון לעיר שכולה על "טהרת העבודה העברית"?

---

2. מהי העצה שנתן המספר לערבי בתחילת הסיפור?

---

3. המספר נתן לערבי מקלט בביתו, כי-

א. פחד שהערבי יתנכל לו ולמשפחתו.

ב. הבין שהאיש שרוי במצוקה וריחם עליו.

ג. קיווה שבבוא היום ישיב לו כגמולו.

ד. הערבי עורר בו עניין וסקרנות.

4. ציינו תכונת אופי של היהודי, כפי שבאה לידי ביטוי באחד המפגשים.

הביאו הוכחה מן הטקסט לתכונה זו.

---

5. בשורות 28-31 מרובים סימני הפיסוק (סימן קריאה, שלוש נקודות, הרבה נקודות ופסיקים).

מה רצה כותב הסיפור להדגיש באמצעות ריבוי סימני הפיסוק?
(הקיפו שתי תשובות נכונות!)

- א. שהקוראים יבינו עד כמה המספר חסר סבלנות.
- ב. שהקוראים יבינו עד כמה המספר חושש מהמצב אליו נקלע.
- ג. שהקוראים יחשו סקרנות ומתח.
- ד. שהקוראים יבינו טוב יותר את הקטע.
- ה. שהקוראים ילמדו לקח מתוך הקטע.

כיתה ז'

קראו את הטקסט וענו על השאלות.

הנגב- החצר האחורית של מדינת ישראל?

מתוך "אל הנגב", פרקים בגיאוגרפיה של דרום הארץ,

בהוצאת מט"ח תש"ס, 2000

בחצר האחורית של הבית נמצאים בדרך כלל חפצים שאיננו רוצים להציגם לראווה: גרוטאות, חבלי כביסה ובלוני גז. רבים טוענים כי מדינת ישראל מתייחסת אל הנגב כאילו היה החצר האחורית שלה. טענה זו מועלית בעיקר משום שהמדינה מיקמה בנגב כמה מן האתרים הארציים הגדולים לפינוי ולטיפול בפסולת.

למיקום אתרי הפסולת דווקא בנגב היו כמה סיבות: לאתרים אלה דרוש שטח רב, הם צריכים להיות רחוקים ממרכזי האוכלוסייה, ולתושבי הנגב, שמספרם מועט יחסית, קשה לסכל את התכניות להפעלת אתרי הפסולת. בתחומי הנגב נמצאים כיום שני אתרים ארציים גדולים לסילוק פסולת: אתר דודאים ואתר הפסולת הרעילה ברמת חובב. נתבונן מקרוב באתרים אלה.

1. אתר דודאים – אתר ארצי לאיסוף פסולת

אתר דודאים נמצא צפונית-מערבית לבאר שבע. זהו אתר ותיק ששימש לאורך שנים רק את תושבי באר שבע והסביבה. ב-1998, לאחר סגירת אתר סילוק הפסולת "חירייה", שבמרכז המדינה, החלו להעביר את הפסולת של גוש דן לאתר דודאים. באתר בוצעו תהליכי שיפוץ והרחבה והוא נקרא "אתר דודאים החדש". האתר החדש מתאים לתקנים הסביבתיים והמחמירים המקובלים בעולם, והוא נחשב למטמנה* המתקדמת ביותר בישראל.

פתיחתו של האתר לקליטת פסולת גם מאזורים שאינם בתחום הנגב לוותה במחאות חריפות של תושבי הנגב. רבים מהם יצאו להפגין. המאבק סחף עמו אנשים מכל שכבות הציבור אך לא נשא פרי. המאבק הופסק לאחר שהובטח לתושבים שמדובר באתר זמני וכי בעתיד יקום אתר ב"מישור-רותם".

אמנם, מאז שהחלו בהפעלת האתר נראה שאינו מהווה מפגע סביבתי, אך עדיין, אין בכך תשובה על השאלה העקרונית: מדוע מביאים לדרום הארץ פסולת המיוצרת במרכז הארץ?

מדוע מאפשרים ליצרני הפסולת לא לשאת באחריות לפסולת שלהם?

המגמה המסתמנת כיום בעולם, וגם בארץ, היא, שיש לדרוש מכל יישוב להתמודד עם הפסולת שהוא מייצר, ולעשות זאת בדרכים אחרות, מתקדמות יותר מהטמנה בקרקע.

2. אתר הפסולת הרעילה ברמת חובב

אתר הפסולת הרעילה ברמת חובב נמצא במרחק 12 ק"מ דרומית לבאר שבע. אתר זה אמור לרכז את כל הפסולת הרעילה המיוצרת בארץ. ריכוזם של חומרים מסוכנים באתר המרוחק ממרכזי אוכלוסיה גדולים, נועד למנוע פיזור בלתי מבוקר של פסולת, המסכן את בריאות הציבור ואת איכות הסביבה.

קיימים שלושה סוגים של פסולת רעילה, ובכל אחד מהם מטפלים בצורה שונה:
- פסולת כגון סוללות, תרופות וכן חומרי ניקוי וכימיקלים שונים, נקברת במטמנה.

- חומרים אחרים, עוברים פירוק כימי בתהליכים מיוחדים, ואחר כך מוזרמים לבריכות אטומות, כדי שהחומרים המזהמים שהם מכילים לא יחלחלו למי התהום.

- חומרים אורגניים, שהם מרבית הפסולת, נשרפים במתקן מיוחד שנקרא **משרפה**.

במהלך השנים האחרונות אירעו באתר לפסולת רעילה שברמת חובב כמה תקלות. התקלות נבעו בעיקר מהצטברות עצומה של פסולת מסוכנת, שאוחסנה בצורה לא מתאימה. כתוצאה מכך חומרים רעילים חלחלו למי התהום וזיהמו את נחל הבשור, גזים רעילים דלפו מן המטמנות כמה פעמים והיו אף דליקות ושריפות, שהגדולה שבהן התרחשה בשנת 1998.

במשך שנים התריעו תושבי הנגב, תושבים ממקומות שונים בארץ וגופים שונים, על הסכנות הכרוכות בהפעלת האתר. הם דרשו מן המוסדות המוסמכים לקבוע תקנות ברורות לטיפול בחומרים הרעילים, להקצות את התקציבים הדרושים לטיפול, ולוודא שהטיפול מתבצע בהתאם לתקנות. בתחילת שנת 2000 אושרה תכנית לשיקום האתר, ומקווים שבכך מתקרבים לסוף עידן התקלות באתר.

---

*מטמנה – אתר מוסדר להטמנת פסולת מוצקה באופן המונע את זיהום הסביבה.

השאלות לטקסט "הנגב- החצר האחורית של מדינת ישראל?"

שאלות:

1. מהם הגורמים / מהן הסיבות לפינוי הפסולת הארצית דווקא אל הנגב?

2.

א. אלו סוגי פסולת רעילה קיימים?

ב. באיזו דרך יש לטפל בכל סוג?

---

3. מדוע מרכזים חומרים מסוכנים באתר המרוחק ממרכזי אוכלוסייה גדולים?

---

4. הדגש את החלק במשפט, המציין את הסיבה.

...”במהלך השנים האחרונות אירעו באתר לפסולת רעילה שברמת חובב כמה תקלות בשל הצטברות עצומה של פסולת מסוכנת שאוחסנה בצורה לא מתאימה”.

5. למה הכוונה בביטוי "לא נשא פרי" (שורה 19)

א. הצליח מאוד

ב. לא התנגד

ג. נכשל

ד. הפריע לכולם

6. מדוע, לפי דעתך, חשוב שכל יישוב יתמודד עם הפסולת שהוא

מייצר ולא יעבירה לאזור אחר?

כתוב 5-7 שורות (היעזר בטקסט)

ערים וקהילות יהודיות באירופה

מן המאה ה-11 לספירה החלו הערים באירופה להתפתח ולצמוח. ערים רומיות עתיקות התחדשו: אחרות צמחו בקרבת מבצרים או מנזרים וסמוך לדרכים ראשיות. התפתחות זו הושפעה מהתחדשות המסחר. בימי הביניים הייתה העיר מוקפת חומה. ברחובותיה הצרים והמפותלים נערמה אשפה, ולעיתים קרובות פרצו בה מגפות. גם שרפות נפוצו בעיר, והן כילו בתים רבים שהיו בנויים עץ.

בתחילת התפתחותה, לא היה הבדל רב בין העיר לכפר, ורבים מתושביה המשיכו לעסוק בחקלאות, אבל תושבי העיר היו חופשיים יותר מן האיכרים. אמנם אדון העיר גבה מהם מיסים, אבל במשך הזמן, הוא העניק להם חירויות והגדיר את הזכויות והחובות שלהם. לאחר מאבק ממושך הצליחו תושבי העיר להשיג חירויות נוספות, ובעקבות זאת ניהול העיר עבר לידי מועצה עירונית.

בין חומות העיר חיו קבוצות מיוחדות של תושבים ולכל אחת מהן מעמד משפטי, זכויות, חובות ואורח חיים משלה. בעיר חיו סוחרים, בעלי מלאכה, אנשי כנסייה, איכרים וצמיתים ויהודים.

פעם בשבוע התקיים בעיר יום השוק. בערים מרכזיות התקיימו ירידים שנמשכו שבועות אחדים, ואליהם הגיעו סוחרים ממקומות מרוחקים. הסוחרים היהודים ניצלו את היריד להעברת מכתבים וידיעות מקהילה אחת לאחרת וגם לקביעת שידוכים.

עם התפתחות המסחר נפוץ השימוש בכסף, והדבר הביא לשגשוגם של בנקים. ככל שהתפתחו המסחר והמלאכה בעיר, כן גברה התחרות בין האנשים העוסקים באותם עיסוקים.

כדי למנוע פגיעה בפרנסתם, התארגנו קבוצות של סוחרים ואומנים בכל מקצוע ובכל עיר ועיר באגודות שנקראו **גילדות**. הגילדות קבעו תקנות כדי להגן על חבריהן ולקבוע את תנאי התחרות ביניהם.

מן המאה ה-11 קמו בערים אוניברסיטאות. הראשונה הוקמה בבולוניה שבאיטליה (בשנת 1088). השיעורים התקיימו בלטינית והתלמידים נהגו לנדוד בין האוניברסיטאות כדי ללמוד אצל מורים מפורסמים. אדוני העיר הזמינו יהודים לגור בעריהם מכיוון שהם היו בעלי ניסיון במסחר, במלאכה ובמנהל. כך קמו קהילות יהודיות בערים רבות, אשר המפורסמות שבהן היו קהילות אשכנז. היהודים קיבלו משליטי העיר זכויות מיוחדות, כמו רשות לגור ברחוב או בשכונה משלהם ולהגן עליה בחומה. כך יכלו היהודים לקיים את **אורח חייהם**. בקהילה הוקמו בית-כנסת, בית תמחוי, תלמוד תורה, בית חתונות, מקווה, בית קברות ומוסדות נספים. למנהיגי הקהילה הייתה סמכות לתקן תקנות שנועדו להסדיר את חיי היום-יום של חבריה. אחד ממתקני התקנות הגדולים היה ר' גרשום מאור הגולה. אישיות אחרת שהשפיעה על חיי היהודים באשכנז היה רש"י- ר' שלמה יצחקי. הוא חי בצרפת במאה ה-11 ונודע כפרשן של המקרא והתלמוד.

עובד והוכן על ידי סיגל דוד בוקסדורף ואיריס ביטון, מדריכות הפיקוח על הוראת העברית – מחוז דרום.

השאלות לטקסט "ערים וקהילות יהודיות באירופה"

שאלות:

1. מה השפיע על התפתחות הערים באירופה?

---

2. מה היה ההבדל בין תושבי הכפר לתושבי העיר בתחילת התפתחותה.

---

3. למי מתייחסת המילה "הן" בשורה 6 (בפסקה ב') ?

---

4. בשורה 33 כתוב "... אורח חייהם" – מה פירוש ביטוי זה?

א. אורח החיים, מספר שנות החיים

ב. האור שבחיי התושבים

ג. הכנסת אורחים

ד. דרך חייהם ומנהגיהם

5. מהו הקשר בין פסקה א' לשאר הטקסט?

א. הכללה ופירוט

ב. סיבה ותוצאה

ג. ניגוד

ד. בעיה ופתרון

6. מדוע התארגנו קבוצות של סוחרים ואומנים בכל עיר לגילדות?

---

7. מדוע, לדעתכם, הסכימו היהודים להיענות לבקשת אדוני הערים
"לגור בעריהם"?

קראו את הטקסט וענו על השאלות.

רעידות אדמה - "מסע ברחבי כדור הארץ"

בהוצאת מט"ח, עמ' 50

רעידת אדמה היא תופעה מרשימה ומפחידה, העלולה לגרום הרס רב על פני כדור הארץ. במהלך הרעידה נעים האדמה וכל אשר עליה- הטבע ומעשי ידי אדם- במשך שניות ארוכות. תופעה זאת נוצרת בגלל תנועת החיכוך וההתנגשות של הלוחות הטקטוניים זה בזה, תנועה היוצרת אנרגיה עצומה. אם תחככו את כפות ידיכם זו בזו, תוכלו לחוש בחום הנוצר בהן. שיערו בנפשכם איזו אנרגיה אדירה נוצרת כאשר לוחות ענקיים וכבדים כמו הלוחות המרכיבים את קרום כדור הארץ מתחככים זה בזה.

התנועה של הלוחות הטקטוניים היא איטית – סנטימטרים בודדים בכל שנה, אך האנרגיה הנוצרת תוך כדי החיכוך הולכת וגדלה. כאשר האנרגיה הזאת משתחררת בבת אחת, נגרמת רעידת אדמה ומורגש זעזוע על פני כדור הארץ. המקום שבו האנרגיה משתחררת נקרא **"מוקד רעידת האדמה"**. גלי הזעזוע שמקורם במוקד נשלחים לכל הכיוונים בדומה לגלים המתפשטים לאחר שזורקים אבן למאגר מים. הרעד החזק ביותר מגיע אל מוקד העל - המקום על פני כדור הארץ הנמצא בדיוק מעל למוקד. הגלים הגורמים את רוב הנזקים הם גלי השטח, המטלטלים את פני השטח מעלה ומטה וגורמים לקריסתם של מבנים, כבישים, גשרים וסכרים, ואף לאובדן חיי אדם. ככל שהעוצמה גדולה יותר כן יהיה ההרס גדול יותר. ככל שצפיפות האוכלוסייה באזור שנפגע גדולה יותר, כן הנזק שייגרם גדול יותר. במקומות שבהם הבנייה אינה באיכות טובה – הפגיעה בנפש וברכוש תהיה גדולה יותר ממקומות שבהם נבנו מבנים יציבים, בשיטות המתואמות לתזוזות ולטלטולים של פני השטח. בכל רחבי העולם, מומחים מחפשים דרכים מתאימות לבנות את המבנים כך שיוכלו לעמוד בטלטלה של רעידות האדמה ולא יתמוטטו. לצערנו, משתמשים בשיטות בנייה אלה רק בחלק קטן מן האזורים המועדים לרעידות אדמה.

נזקים נגרמים גם בעקבות רעידות אדמה המתרחשות מתחת לפני האוקיינוסים. רעידות אדמה המטלטלות את קרקעית האוקיינוס גורמות להתרוממות של גלי ענק בים, הנקראים "גלי צונאמי".

גלים אלה עשויים להגיע לגובה של 25 מטר ומעלה והם הרסניים ביותר. הם פוגעים באוניות, אך בעיקר הנזק נגרם כאשר הם מגיעים לאזורי החופים, שכן אז הם הורסים ישובים שלמים על יושביהם. תופעת הצונאמי קיימת בעיקר באוקיינוס השקט, שבשוליו מתרחשות רעידות אדמה מרובות. בשנת 1993, לדוגמה, התרחשה רעידת אדמה תת-מימית ליד חופי האי הוקידו ביפן.

בתוך דקות ספורות התרוממו שם גלים אדירים בגובה של למעלה מ-15 מטרים. נגרמו נזקים עצומים באי עצמו ובאי קטן הסמוך לו, אוקושירי. למעלה מ-120 איש נהרגו, והנזק לרכוש נאמד בכ-160 מיליוני דולרים.

מדידת העוצמה של רעידות אדמה

נוהגים למדוד את העוצמה של רעידות אדמה על פי סולם דירוג הנקרא "סולם ריכטר". דירוג זה מסייע לנו להגדיר את עוצמת הרעידה על פי גודל התנודות שנרשמות על ידי הסיסמוגרף. ככל שהתנודות גדולות יותר כן רעידת האדמה חזקה יותר. בכל דרגה בסולם ריכטר עולה עוצמת הרעידה פי 10.

עובד והוכן על ידי בטי מנולה ושלומית קאופמן, מדריכות הפיקוח על הוראת העברית – מחוז דרום.

השאלות לטקסט "רעידות אדמה - מתוך "מסע ברחבי כדור הארץ"

שאלות:

1. כיצד נוצרת תופעת רעידות האדמה?

---

2. מהם "גלי הצונאמי"?

---

3. במאמר ניתן למצוא מידע הנוגע ליחס הישר בין הנזק (התוצאה)

שנגרם לבין הסיבה לנזק.

מצא במאמר שני מקומות בהם ניתן להשתמש במידע זה במבנה של

כך	_____	ש ככל
כך	_____	ש ככל

4. מדוע מומחים מחפשים דרכים מתאימות לבנות מבנים, בשיטות

המותאמות לתזוזות של פני השטח?

---

5. האם, לדעתך, מושקע מאמץ רב בעולם למניעת נזקי רעידות אדמה?
בסס תשובתך על פי המאמר ועל פי ידע אישי.

---

6. הוסף כותרת משלך למאמר. נמק בחירתך. (מדוע בחרת בכותרת זו?)

קראו את הטקסט וענו על השאלות.

קולות ורעשים...

אהוד קלפון-ד"ר לביולוגיה אוניברסיטת חיפה

רעש הוא קול שאינו ערב, או רצוי לאוזנו של אדם, כגון רעש מטוסים, רעש פטישי אויר, רעמים חזקים, מוזיקה רועשת ועוד. רעש מתחיל להיות בלתי נסבל אם הוא מפריע לאדם להירדם, מעיר אותו משנתו, מפריע לו להתרכז, או גורם לו למתחים. רעשים חזקים מתמשכים, עלולים לגרום לעצבנות, לאיבוד שמיעה, לעליית לחץ הדם ולבעיות בעורקים הכליליים של הלב.

מחקר של ארגון הבריאות העולמי מראה, שבני אדם רבים בעולם מתים כתוצאה מחשיפה ממושכת לרעשים חזקים. החוקרים השוו את הנתונים הרפואיים של אנשים החיים בסביבה רועשת, של 50 דציבלים ויותר (רעש של תנועת מכוניות בכביש), לאלה החיים בסביבה שקטה.

על פי מחקר זה, אנשים החיים בסביבה רועשת מתוחים וחולים יותר במחלות לב. באופן טבעי, בני אדם מאבדים מחדות שמיעתם ככל שהם מתבגרים ומזדקנים, גם אם חיו בסביבה שקטה יחסית, קל וחומר, אלה שנחשפו במשך שנים לסביבה רועשת. על פי מחקר שנעשה בארה"ב, אחד מכל שישה אנשים ששומעים מוזיקה בווליום גבוה (במשך שנים), סובל מבעיות שמיעה.

קול- זו **ויברציה** = (רטט) של גלים נעים בחומר, המתפשטים בכל אחד משלושת מצבי הצבירה - מוצק, נוזל וגז. מהירות גלי הקול באוויר, היא 340 מטרים בשנייה שהם 1250 קמ"ש. לשם השוואה, מהירות האור היא 300 אלף ק"מ בשנייה מכאן שרואים קודם את הברק לפני ששומעים את הרעם משתמשים ב**דציבלים** - כיחידות למדידת עוצמת הקול, למשל: תנועת עלים ברוח יוצרת רעש בעוצמה של תשעים דציבלים, הרעמים רועמים בעוצמה של מאה דציבלים, מוזיקה רועשת בדיסקוטק עלולה

להגיע עד מאה ועשרה דציבלים, מטוסי נוסעים ממריאים בעוצמת רעש של מאה ועשרים דציבלים, והלוויתן הכחול מסוגל להשמיע קולות בעוצמה של מאה ושמונים דציבלים.

בקרב הצעירים של היום, יש ירידה מתמדת באיכות וחדות השמיעה, כולל צלולים באוזניים אצל חלקם. אחוז הנפגעים גדול עוד יותר, בקרב אנשים העובדים וחיים בסביבה רועשת מאוד. מעריכים ששישה עשר אחוז מתושבי ישראל סובלים מהפרעות שמיעה, ושני אחוזים זקוקים למכשירי שמיעה. יש אנשים עם בעיות שמיעה קלות, ששומעים היטב בסביבה שקטה, אולם בסביבה רועשת (כגון באולם רועש), הם אינם יכולים לנהל שיחה, כי אינם שומעים חד וברור, עלינו כנראה לשנות מעט את סגנון חיינו, כדי לשמור על שמיעתנו.

עובד והוכן על ידי שרית מלכא ומזל חניה, מדריכות הפיקוח על הוראת העברית – מחוז דרום.

השאלות לטקסט "קולות ורעשים"

שאלות:

1. ציין 3 השפעות של חשיפה ממושכת לרעשים חזקים.

---

2. בטקסט מופיעות שתי סיבות לאיבוד חדות השמיעה- מהן?

---

3. מדוע יש ירידה מתמדת באיכות וחדות השמיעה בקרב הצעירים של היום?

---

4. האם ניתן לשמוע קולות בתוך מים? הסתמך על הטקסט.

---

5. מהם לדעתך, המקרים שבהם נחשפים הצעירים של היום לרעשים?

קראו את הטקסט וענו על השאלות.

רעידת - אדמה

רעידת אדמה היא תופעה מרשימה ומפחידה, העלולה לגרום להרס רב על פני כדור הארץ. במהלך רעידת האדמה נעה האדמה וכל אשר עליה- הטבע ומעשה ידי אדם- במשך שניות ארוכות. תופעה זו נוצרת בגלל חיכוך והתנגשות של הלוחות הטקטוניים המרכיבים את קרום כדור הארץ, תנועה היוצרת אנרגיה רבה.

כאשר מוקד רעידת האדמה סמוך למקומות ישוב, הנזקים הישירים הם: היבקעות האדמה, מפולות קרקע, הרס בתים, שריפות וכו'. מלבד זאת, נגרמים גם נזקים כבדים כאשר רעידת האדמה מתחוללת בלב ים, וגורמת לגלים עצומים, הפוגעים בחופים ומציפים שטחים נרחבים בחוף. תופעה זו מכונה "צונאמי". בשנת 2005 התחולל "צונאמי" קשה בדרום מזרח אסיה ומאות אלפי אנשים נספו. אילו היה אפשר להתריע על רעידת אדמה די זמן מראש, הנזקים היו עשויים להצטמצם. התרעה כזאת הייתה מאפשרת לתושבי האזור המועד לפורענות להימלט. אמנם האזורים המועדים לרעידות אדמה ידועים, אך למרבה הצער, יש קושי לחזות אותן באופן מדויק. ישנם מספר סימנים היכולים להצביע על רעידת אדמה מתקרבת: תזוזות קלות מאוד בפני הקרקע ושינויים במפלסי המים והנפט בבארות וקידוחים. בסימנים אלו אין די, שכן מרגע הופעתם עד לרעידת האדמה עצמה חולף זמן קצר בלבד והתושבים אינם יכולים להספיק להתכונן לקראתה. לכן, חיזוי רעידות האדמה הפך לאחד הנושאים החשובים ביותר אשר נחקר על ידי הסיסמולוגים בכל רחבי העולם.

ההיסטוריה של המאה ה-20 עשירה ברעידות אדמה הרסניות: בשנת 1906 נפגעה קשות העיר סאן פרנסיסקו שבארצות הברית ונהרגו בה כ-700 איש. בשנת 1923 זעזעה רעידת אדמה קשה את יפן, והערים טוקיו ויוקוהמה נהרסו כמעט כליל. בישראל, רעידות אדמה חזקות הן נדירות. בשנת 1837 פגעה רעידת אדמה בגליל והעיר צפת נהרסה כליל, כמו כן נפגעו העיר טבריה וכפרים נוספים בסביבה. מאז, התחוללו בארץ פעמים רבות, רעידות אדמה קלות אשר לא גרמו לנזקים משמעותיים.

הוכן ועובד ע"י לבנת גיל, רחל אביטל, אוהלה אביאל וליאורה אוהיון, מדריכות הפיקוח על הוראת העברית, מחוז דרום.

השאלות לטקסט "רעידת-אדמה"

1. מהם הנזקים הנגרמים עקב רעידת אדמה?

---

2. כיצד נוצרת רעידת אדמה?

---

3. הדגש את משפט הסיבה :

...”כאשר רעידת האדמה מתרחשת בסמוך למקומות יישוב, הנזק בנפש רב, כיוון שמרגע הופעת הסימנים עד לרעידת האדמה עצמה, חולף זמן קצר בלבד והתושבים אינם יכולים להספיק להתכונן לקראתה.”

4. סמן בעיגול את התשובה הנכונה. המסקנה העיקרית מהקטע היא :

א. חיזוי מדויק של רעידת אדמה מתקרבת יכול להגביל את רעידת האדמה.

ב. חיזוי מדויק של רעידת אדמה מתקרבת יכול למנוע אבידות בנפש.

ג. חיזוי מדויק של רעידת אדמה מתקרבת יכול למנוע שינויים במפלסי המים והנפט.

ד. חיזוי מדויק של רעידת אדמה מתקרבת יכול למנוע את ההתנגשות של הלוחות הטקטוניים.

5. מדוע לדעתך, תפקידם של הסיסמולוגים חשוב?

קראו את הטקסט וענו על השאלות.

האגרוף – "ספורט" מסוכן

האגרוף הוא אמנם ענף ספורט עתיק, אולם רבים עדיין סבורים שהוא נוגד את רוח הספורט, שאינו מוסרי ושהוא מסכן את חיי המתאגרפים. במדינות רבות, כמו שוודיה, נורבגיה, פולין ועוד, נאסר אגרוף מקצועני. אגודות רפואיות רבות דורשות לאסור תחרויות אגרוף הגורמות למתאגרף פגיעות קשות במוח ובעיניים. בעבר היה האגרוף אהוב (פופולרי) מאוד בארצות הברית. אבל כיום חלה ירידה ניכרת במספר החברים במועדוני האגרוף, אבל מאוחר יותר חלה התעוררות מחודשת לנושא של ספורט זה. יש הטוענים שאגרוף משפר את הביטחון העצמי ואת הדימוי העצמי, מפתח משמעת והחלטיות. לעומתם, רבים אחרים טוענים שאגרוף מפתח תוקפנות ומשפיע לשלילה על המתאגרף ועל הצופה.

מטרת האגרוף להוציא את היריב משליטה על ידי מכות, בעיקר באזור הראש, ולהביאו למצב של "נוק אאוט", שהוא בעצם זעזוע מוח. מכות ה"נוק אאוט" הן מכות בלסת ובחלקי הרקה של הגולגולת. כל פגיעה הגורמת לאיבוד ההכרה מוסיפה נזק משמעותי למערכת העצבים. מכות חוזרות בראש גורמות נזקים למבנה המוח ולתפקודו. מתאגרפים רבים לוקים באבדן זיכרון, בהפרעות בדיבור, ברעידות, בהפרעות בראייה ובליקויי ראייה. לאחרונה נוספה לחוקת האגרוף החובבני תקנה שלפיה לרופא יש זכות להפסיק את הקרב. נקבע גם כי ספורטאי שהופל ב"נוק אאוט" לא ישתתף בתחרויות במשך ארבעה חודשים. אולי ביום מן הימים ייאסר ספורט האגרוף איסור מוחלט. עד אז מן הראוי לצמצם את היקפו ולדאוג לאמצעי בטיחות שיפחיתו את הנזקים.

מתוך הערכת כישורי השפה העיברית "אמירים" – המרכז לייעוץ ולהכוונה חינוכית

שאלות לטקסט "האגרוף"

שאלות:

1. מה הם הסיכונים הכרוכים באגרוף, על פי הקטע ?

---

2. מהי מטרת הקטע? (הקיפו את התשובה הנכונה בעיגול)

- א. להזהיר מפני הסכנות הכרוכות באגרוף
- ב. לעודד את ההשתתפות בתחרויות אגרוף
- ג. להציג את האמצעים להפחתת נזקי האגרוף
- ד. להדגיש כי אגרוף מגביר את הביטחון העצמי

3. בשורה הראשונה מופיעה המילה: "סבורים". הסבר את המילה במילים שלך.

---

4. בשורה 17 מופיעה המילה "לוקים". בחר את הפירוש הנכון:

- א. לוקחים.
- ב. נפגעים, ניזוקים.
- ג. נענשים.
- ד. מרגישים

5. כתבו מה דעתכם על ספורט האגרוף לאחר קריאת הקטע:

קראו את הסיפור שלפניכם, וענו על השאלות.

מבחן האפון

היה היה מלך שהיה לו בן יחיד, שרצה מאוד להתחתן וביקש מאביו ששיג לו אשה. "משאלתך תתמלא, בני," אמר המלך, "אך לא יאה אלא שתיקח לך נסיכה לאשה, והנה דווקא בקרבת מקום אין נסיכות, לפיכך אודיע ברבים ואולי תבוא לכאן אחת ממרחקים." לפיכך יצא כתב הודעה פומבי וזמן לא רב חלף ונסיכות רבות התייצבו. כמעט כל יום באה אחת אך כשנשאלה על לידתה ומוצאה, הסתבר שאף אחת מהן לא הייתה נסיכה, והן נאלצו לחזור כלעומת שבאו. "אם זה יימשך כך," אמר הנסיך, "לא תהיה לי בסוף אשה כלל." – "הירגע, בני," אמרה המלכה, "קודם שתגמור בדעתך, תמצא לך אחת; לעתים קרובות עומד המזל לפני הדלת ויש רק לפתוח אותה."

ואכן כפי שאמרה המלכה, כך אירע. זמן קצר לאחר מכן, בערב סוער כשהגשם והרוח הצליפו בחלון, נשמעו דפיקות עזות בשער הארמון המלכותי. המשרתים פתחו ונערה יפהפייה נכנסה וביקשה שיציגו אותה מייד בפני המלך. המלך השתומם על הביקור בשעה כה מאוחרת, ושאל אותה מהיכן היא, מי היא ומה מבוקשה. "אני באה ממרחק רב," ענתה, "ואני בתו של מלך אדיר. כשהגיעה הודעתכם עם תמונת בנך לממלכת אבי, חשתי אהבה עזה אליו, ויצאתי מייד לדרך בכוונה להיות לאשתו." – "זה נראה לי קצת מפוקפק," אמר המלך, "וגם אינך נראית לי כלל כמו נסיכה. ממתני יוצאת לה נסיכה לדרך בלי כל מלוויה ובבגדים גרועים כל כך?" – "הפמליה הייתה רק מעכבת אותי," השיבה, "צבע בגדי דהה בשמש, והגשם שטף אותנו לגמרי, אם אינך מאמין לי שאני נסיכה, שלח שליח לאבי." – "זה כבר מרחיק לכת," אמר המלך, "שליח אינו יכול לנסוע מהר כמוך. אנשים זקוקים לזמן ויעברו שנים עד שיחזרו. אם אין לך דרך אחרת להוכיח שאת נסיכה, לא יפרח כאן מזלך, וככל שתקדימי לצאת לדרכך הביתה כן ייטב לך." – "הנח לה להישאר," אמרה המלכה, "אני אעמיד אותה במבחן ועד מהרה אדע עם אכן נסיכה היא."

המלכה בכבודה ובעצמה עלתה למגדל וציוותה להכין מיטה בחדר מפואר. כשהביאו את המזרן, שמה עליו שלושה אפונים, אחד למעלה, אחד באמצע ואחד למטה ואחר-כך פרשו עוד ששה מזרנים רכים מעליו, סדינים ושמיכת פוך.

כשהכול היה מוכן, הוליכה את הנערה לחדר השינה למעלה. "בוודאי עייפה את מן הדרך הארוכה, ילדתי," אמרה, "נומי לך כראוי, מחר נמשיך לדבר." אך האיר היום, וכבר עלתה המלכה למעלה אל החדר במגדל. היא חשבה שתמצא את הנערה שקועה עדיין בשינה עמוקה, אבל היא הייתה ערה. "איך ישנת, בתי הקטנה?" שאלה. "זוועה," ענתה הנסיכה. "לא עצמתי עין כל הלילה." – "מדוע, ילדתי, המיטה לא הייתה טובה?" – "במיטה כזאת לא שכבתי כל חיי, קשה מכף רגל ועד ראש; כאילו שכבתי על אפונים." – "אני רואה היטב," אמרה המלכה, "שאת נסיכה אמתית. אשלח לך בגדי מלכות, פנינים ואבני חן; התקשטי ככלה. עוד היום נחגוג את החתונה."

מעשיות האחים גרים, ספריית פועלים 1994, עמ' 578-577

שאלות לטקסט "מבחן האפון"

שאלות:

1. מהי הדרך שבה בחר המלך כדי למצוא לבנו אישה- נסיכה?

---

2. מה הביא את המלכה למסקנה שהנערה היא אכן נסיכה אמיתית?

---

3. בפסקה השנייה בשורה הרביעית מופיעה המילה "השתומם". פרש את המילה.

---

4. בפסקה השנייה, שורה 7, מופיעה המילה "מפוקפק". הקף בעיגול את הפרוש הנכון:

א. משובש

ב. לא אמין

ג. מוזר

ד. מצחיק

5. א. הבע דעתך על האופן בו נבחרה הנסיכה.

ב. הצע דרך נוספת לבחירת נסיכה לנסיך.

קראו את הקטע הבא וענו על השאלות

עצב ושמחה סיפור עממי

בלילה אפל אחד שלושה נוודים שעשו דרכם אל העיר הגדולה עצרו בקרחת יער קטנה. הם הכינו עצמם לשנת לילה, לפתע, אור גדול זרח לידם. ומתוכו דבר אליהם קול:

"אספו אבנים ככל שתוכלו העמיסו בשקי האוכל של סוסיכם וסעו מרחק רכיבה של יום אחד, למחרת תמצאו את עצמכם עליזים ועצובים בעת ובעונה אחת."

שלושת הנוודים היו בטוחים שמפגש עם קסם שכזה או עם פיה טובה אמור להביא להם משהו יעיל יותר מאשר קומץ אבנים.

היו מאוכזבים, ציפו להתגלות מופלאה או לסוד כמוס אותו יוכלו לתרגם לרווחים משמעותיים, ובמקום זה מטיל עליהם הקול המסתורי מטלה כל כך פשוטה ומרגיזה של איסוף אבנים, העניין לא קסם להם.

אבל הם זכרו את עצמת הזוהר של האור שעטף אותם והחליטו שאולי בכל זאת כדאי להם לא להתעלם מדבריו, ואז כל אחד מהם התכופף לאדמה והרים אבנים ככל שמצא לנכון ושמר אותו בתוך שקי האוכל של סוסו.

למחרת רכבו שלושת הנוודים כל היום ולעת לילה נטו ללון בפאתי היער. בבוקר התעוררו ועשו הכנות לצאת שוב לדרך, אך לפני צאתם הציצו בשקיהם, משא האבנים הכביד מאוד על הסוסים והם חפצו להתפטר מהן. וראו איזה פלא! כל האבנים שבשקים הפכו ליהלומים. מה רבה הייתה שמחתם לנוכח האוצר שנפל בחלקם.

רוקדים ושמחים ושרים חיבקו איש את רעהו. אלא שמהר מאוד "התגנב" עצב וצער לשמחתם "לו רק היינו ממלאים יותר אבנים בשקינו". בכך התגשמו דבריו של הקול המסתורי.

שאלות לטקסט "עצב ושמחה"

1. מה בקש הקול המוזר מהנוודים?

---

2. שמחתם של הנוודים לנוכח מראה היהלומים הייתה מעורבת בעצב. הסבירו מדוע ?

---

3. בפסקה השלישית מופיעה המילה "קומץ". הסבר את המילה.

---

4. בפסקה הרביעית מופיעה המילה "קסם".
בחר את הפירוש הנכון לפי ההקשר במשפט:
א. טיל. ב. מצא חן ג. התאים

5. "איזהו העשיר השמח בחלקו".
כיצד מתקשר פתגם זה לסיפור?

כיתה ח'

קראו את הטקסט וענו על השאלות.

האם משחקי מחשב חשובים מציד רפואי מתוחכם?

מעובד לפי מאמרו של יהודה אלידע, שהתפרסם ב-Magazine PC באפריל 2005.

קוראים רבים שאלו אותי מדוע במדור שלי אני מביע זלזול במשחקים, ומדוע איני מאמין באנשים המשקיעים הון, זמן וכישרון בבניית מחשבי-על במטרה בלעדית לשחק ולנצח. נכון, אני בעצמי איני מתלהב במיוחד ממשחקים, אך לא זאת הסיבה.

ככלל, אינני מזלזל בערכם של משחקים, ולא באנשים המוצאים במשחק מפלט בלתי מזיק ממציאות קשה. מה שמפריע לי הוא שבאופן יחסי משקיעים משאבים בבידור יותר מאשר במטרות חשובות אחרות. מפריע לי שאין שום קושי לגייס 100 מיליון דולר ליצירת סרט הרפתקאות מְבַדֵּר, אבל אי-אפשר לגייס סכום דומה כדי לבַעַר את מחלת המלריה בארץ טרופית ענייה, או כדי לעצור את האַרְבֶּה בשולי המדבר.

אם נחזור למחשבים ולמשחקים, מְצִיק לי שהתפתחה תעשייה פורחת של חומרה ושל תוכנה למשחקים, אבל חֲבֵרוֹת מחשבים המנסות ליישם טכנולוגיה מתקדמת ברפואה, עדיין נתקלות בבעיות מימון. מִדֵּי שלושה חודשים אנו רואים דור חדש של משחקי מחשב עם תוכנות גרפיקה מדהימות, אבל עדיין לא ראיתי פתרון טכנולוגי שיבטיח "ראייה מלאכותית" לעיוורים. קיימים אלפי סוגים של מוטות משחק (ג'ויסטיקס), הֶגָאִים, דוֹשׁוֹת, מַרְבָּדִים ומקלדות למשחקים, אבל אין פרוטזות חכמות לקטועי ידיים או רגליים. שחקנים יכולים לבחור בין מאות מערכות קול יוצאות מן הכלל, עם שישה, שבעה, או שמונה ערוצי קול "שלא מן העולם הזה", אבל חירשים עדיין צריכים לקרוא שפתיים או תנועות ידיים.

אני משוכנע כי לו רק חלק קטן מן הכסף, מן הזמן ומן הכישרון המושקעים בפיתוח חומרה ותוכנה למשחקים היה מושקע באלקטרוניקה רפואית, היינו רואים התקדמות דרמטית באחד התחומים החשובים ביותר לאנושות, בתחום הרפואה. נכון להיום מושקעים

משאבים בתחום הרפואה בעיקר לצורך אבחון, אבל לא לפיתוח של ציוד רפואי משוכלל שיסייע לנכים בחיי היומיום. משחקים הם פעילות חשובה לאנשים בכל גיל.

משחקים הם גם אחת התעשיות הגדולות בעולם, אם לא הגדולה ביותר. אם נחבר את המשאבים הרבים המושקעים בכל סוגי הבידור, החל בהצגות תיאטרון וכלה בכדורגל, נגיע למאות מיליארדי דולרים בשנה. אינני מזלזל חלילה בתחום מרכזי כל-כך בפעילות האנושית, אבל אסור לשכוח שמשחקים הם החמאה שעל הלחם. קודם כול צריך לדאוג שלכולם יהיה לחם, ורק אחר-כך להתחיל לחשוב אם הגיע הזמן להוסיף את החמאה. גם בספורט, שהוא סוג של משחק, נעשה שימוש נרחב בטכנולוגיות מתקדמות כדי להשיג שבריר יתרון לספורטאי והרבה מתח ועניין לצופים. חומרי גלם חדשניים ויקרים מוצאים את דרכם לשלד של אופני מרוץ, למחבטי גולף, למכוניות ספורט ולסירות המשמשות לתחרויות. כל זה בסדר גמור משום שאם הטכנולוגיה כבר קיימת, מדוע לא להשתמש בה גם לדברים "לא רציניים"? אני לא רוצה שישקיעו פחות במשחקים – אני רק מקווה שיגדילו את ההשקעות בכמה נושאים הנראים לי חשובים יותר, בעיקר בתחום של הנדסה רפואית. לדעתי, ההשקעה המועטה בתחום הזה היא עלבון למין האנושי, מחדל מוסרי שאף פעם לא מיותר להתריע עליו ולזעוק.

השאלות לטקסט "האם משחקי מחשב חשובים מצידוד רפואי מתוחכם?"

1. ציינו לפי הטקסט שני תחומים שמשקיעים בהם כספים.

---

2. ציינו לפי הטקסט תחום אחד שאין משקיעים בו מספיק כספים.

---

3. לפניכם ארבעה משפטים. איזה מהם מציג את יחסו של הכותב למשחקים?

- 1 ☐ הכותב חושב שמשחקים מזיקים לאנשים המשקיעים בהם הון.
- 2 ☐ הכותב חושב שמשחקים הם הדבר החשוב ביותר לבני אדם.
- 3 ☐ הכותב אינו מתלהב במיוחד ממשחקים, אך אינו מזלזל בערכם.
- 4 ☐ הכותב מתלהב ממשחקים, אך אינו מרבה לשחק בהם בעצמו.

4. בשורות 7–10 כתוב: "מפריע לי שאין שום קושי לגייס 100 מיליון דולר ליצירת סרט הרפתקאות מבדר, אבל אי-אפשר לגייס סכום דומה כדי לבער את מחלת המלריה בארץ טרופית ענייה...".

הכותב פותח את המשפט במילים "מפריע לי".
מה מפריע לכותב לפי המשפט?

- 1 ☐ גיוס כספים מועטים ליצירת סרט הרפתקאות לצורכי בידור.
- 2 ☐ גיוס כספים מרובים לביעור מחלת המלריה בארצות עניות.
- 3 ☐ גיוס כספים מועטים גם כדי לסייע לארצות עניות וגם לצורכי בידור.
- 4 ☐ גיוס כספים מרובים ליצירת סרט הרפתקאות ולא לביעור המלריה.

5. המילה משאבים מופיעה פעמים אחדות בטקסט.
מה פירוש המילה **משאבים** בטקסט?

- 1 ☐ משחקים
- 2 ☐ כספים
- 3 ☐ פתרונות
- 4 ☐ מכשירים

6. בשורות 32–33 כתוב: "... אבל אסור לשכוח שמשחקים הם החמאה שעל הלחם".
מהי המשמעות של הביטוי **החמאה שעל הלחם** בקטע הזה?

- 1 ☐ תוספת חשובה
- 2 ☐ מִצָּרְךָ חיוני מאוד
- 3 ☐ מִצָּרְךָ יקר ונדיר
- 4 ☐ תוספת לא הכרחית

7. חברת מחשבים החליטה להשקיע כספים בפיתוח תוכנה למשחקים חדשים.

מה לדעתכם היה חושב על כך מחבר הטקסט?
נמקו את תשובתכם. תוכלו להיעזר בטקסט (כתבו 3–4 שורות).

קראו את הטקסט וענו על השאלות.

חוק העסקת בני נוער

מעובד לפי דף המידע לעניין העסקה נכונה של בני נוער,
המופיע באתר האינטרנט של משרד התעשייה, המסחר והתעסוקה.

זכויותיהם של בני הנוער העובדים מפורטות בחוק העבודה. להלן כמה סעיפים מחוק זה.

1. **חובות המעסיק:** החוק מחייב כל מעסיק למסור טופס העסקה לכל נערה או נער הבאים לעבוד אצלו למשך 30 יום או יותר. בטופס ייכללו הפרטים הבאים: זהות המעביד וזהות העובד, תאריך תחילת העבודה, משך תקופת העבודה ותיאור התפקיד של העובד. כמו כן חובה על המעסיק לציין את משך יום העבודה, את משך שבוע העבודה ואת גובה שכר העובד.
2. **גיל ההעסקה:** לפי החוק, מעבידים לא יעסיקו בני נוער מתחת לגיל 14 (גם לא בחופשת הקיץ). מותר להם להעסיק בני נוער רק מעל גיל 14 ורק בעבודות שאין בהן כדי להזיק לבריאותם.
3. **פנקס העבודה:** החוק מחייב את המעסיק לדרוש מבני הנוער להוציא פנקס עבודה כתנאי להעסקתם. את פנקס העבודה אפשר להוציא בלשכות שירות התעסוקה. לשם כך יש להצטייד בתעודת זהות (של הנער או של אחד מהוריו), באישור מרופא המשפחה ובשתי תמונות. הוצאת הפנקס אינה כרוכה בתשלום.
4. **שעות העבודה:**
  - א. מספר השעות: מותר להעסיק בני נוער בגיל 14–16 שמונה שעות ביום לכל היותר, ולא יותר מ-40 שעות בשבוע. את בני ה-16 ומעלה מותר להעסיק עד 9 שעות ביום. העסקת בני נוער "שעות נוספות" אסורה. אין להעסיק בני נוער ביום המנוחה השבועי (ליהודי יום המנוחה השבועי הוא שבת. בן דת אחרת יכול לבחור בין הימים שישי, שבת או ראשון). איסור זה הוא מוחלט ואין אפשרות לשנותו.
  - ב. הפסקות: לאחר 6 שעות עבודה רצופות חובה לתת לבני הנוער העובדים הפסקה של 45 דקות למנוחה ולסעודה. בעבור זמן ההפסקה לא יינתן תשלום. יש להבהיר זאת מראש לבני הנוער כדי למנוע מחלוקת.
  - ג. עבודת לילה: החוק קובע כי מן השעה 20:00 בערב עד השעה 8:00 בבוקר אין להעסיק בני נוער שגילם מתחת ל-16. (מותר להעסיק בני נוער שגילם הוא 16 עד 18 גם בשעות הלילה, רק אם ניתן לכך אישור מיוחד ממשרד

התעשייה, המסחר והתעסוקה.)

5. **עבודות אסורות:** בחוקי העבודה לבני נוער נקבעו הגבלות ואיסורים על עבודות מסוימות, לדוגמה: עבודה תת-קרקעית (כמו חפירת מנהרה), עבודה בחומרי הדברה ועבודה בבית חולים שיש בה סכנת הידבקות.

6. **שכר:**

א. כל תקופת העסקתם של בני הנוער מחויבת בתשלום שכר, כולל "תקופת התלמדות" הנקראת גם "תקופת ניסיון". כלומר יש לשלם שכר בעבור כל שעות העבודה החל בשעה הראשונה, וגם בעבור ימי הכנה לעבודה, ימי השתלמויות ושיבות בזמן העבודה.

ב. הסכום הנמוך ביותר (שכר המינימום) שעל המעסיק לשלם לבני הנוער מפורט בטבלה שלהלן:

שכר המינימום לשעה לבני נוער

(החל ב-1.07.08)

גיל	שכר מינימום לשעה (בש"ח)
עד 16	15.58
עד 17	16.69
עד 18	18.47
מבוגרים (לצורך השוואה)	20.70

ג. נסיעות לעבודה: המעסיק חייב לשלם לבני הנוער העובדים את הוצאות הנסיעה ממקום מגוריהם אל מקום העבודה ובחזרה, נוסף על המשכורת.

למידע נוסף בכל נושא הקשור לעבודת בני נוער אפשר לפנות למינהל ההסדרה והאכיפה במשרד התעשייה, המסחר והתעסוקה, בטלפון שמספרו: 354-354-800-1, או באמצעות אתר האינטרנט: www.moital.gov.il

שאלות לטקסט "חוק העסקת בני נוער"

1. אם אתם **בני 14** ורוצים לעבוד בחופשת הקיץ:
- א. שכר המינימום שלכם לשעה יהיה _____.
  - ב. מספר שעות העבודה המרבי ביום יהיה _____.
  - ג. לאחר 6 שעות עבודה תהיו זכאים להפסקה שתימשך _____.
  - ד. מותר לכם לעבוד עד השעה _____.

2. מהי מטרתו **העיקרית** של הטקסט?

- ☐ 1 להשוות בין זכויות המעסיקים ובין חובותיהם.
- ☐ 2 להשוות בין הזכויות של בני נוער ובין אלה של מבוגרים.
- ☐ 3 למסור מידע על מעסיקים המנצלים בני נוער העובדים בחופשה.
- ☐ 4 למסור מידע על תנאי ההעסקה של בני נוער מעל גיל 14.

3. מנהל בית דפוס דרש מאורי בן ה-15 להתחיל בעבודתו ביום ראשון בשעה 20:00 בערב, ולעבוד ברציפות עד השעה 05:00 לפנות בוקר. המנהל עבר על כמה סעיפים בחוק ההעסקה של בני נוער. כתבו שניים מהם.

---

4. דינה בת ה-16 עברה השתלמות במשך שבוע ימים לקראת עבודתה בקייטנה. לאחר ההשתלמות החליטה המנהלת שלא להעסיק אותה בקייטנה ושלא לשלם לה שכר בעבור שבוע זה.

האם המנהלת נהגה לפי החוק?
נמקו את תשובתכם לפי הטקסט.

---

5. האם, לדעתכם, החוק המתואר בטקסט יכול להגדיל את סיכויי העסקתם של בני נוער, או להקטין את הסיכויים להעסקתם? נמקו את תשובתכם. תוכלו להיעזר בטקסט. כתבו 3–5 שורות.

הקפידו על ניסוח ברור, על סימני פיסוק, על כתיב נכון ועל כתב־יד ברור.

קראו את הטקסט וענו על השאלות.

טלפון נייד – ברכה או קללה?

לפי מאמרו של פרופ' עמוס רולידר, "טלפון נייד לילד – ברכה או קללה?" אתר הבריאות של ynet, 17.02.08.

הטלפון הנייד הביא עמו, ללא ספק, יתרונות לחיי הורים וילדים רבים. היום גם הורים וגם ילדים נמצאים שעות ארוכות מחוץ לבית לכן, היכולת שלהם לתקשר אלו עם אלו, להעביר מסרים זה לזה מכל מקום ובכל שעה, הפכה את הטלפון הנייד למכשיר כמעט בעל ערך קיומי בחיי משפחות רבות. הטלפון הנייד נמצא היום ברשותם של יותר מ-60% מן הילדים בני 6–7 ושל יותר מ-95% מבני הנוער בני 12 ומעלה. סקרים שנערכו מלמדים כי כ-85% מההורים מצפים שילדיהם ייקחו עִמם את המכשיר לכל מקום ובכל עת, על-אף חסרונותיו הידועים.

חינוך ילדים ובני נוער לשימוש מיטבי בטלפון הנייד בבית-הספר ומחוצה לו אינו פשוט כלל ועיקר, והורים, מחנכים ותלמידים חייבים לראות בו אתגר. לצערי, אין בבתי-הספר נהלים ברורים לשימוש בטלפון הנייד. כדי שתוצאות השימוש בטלפון הנייד לא יהיו הרסניות לחברה, נדרשים המשתמשים בו לרכוש ערכים חשובים הקשורים לתרבות הדיבור: נימוס, אדיבות וסבלנות בשיחה. כמו כן, הם נדרשים להקפיד על שימוש בטלפון הנייד רק במקומות מותרים ובזמנים מתאימים.

תמונת המצב בבתי-הספר בארץ בכל הקשור לשימוש של בני הנוער בטלפון הנייד עגומה למדי. מורים ומחנכים עומדים מדי יום מול תלמידים היושבים בכיתה וברשותם מכשירי טלפון ניידים. רבים מהתלמידים מצוידים במכשירי טלפון משוכללים הכוללים מצלמה רגילה, מצלמת וידאו, מכשיר הקלטה וגנן מוזיקה, והם נוהגים להשתמש בהם בדרך הפוגעת במהלך התקין של שגרת בתי-הספר. באמצעות המסרונים (sms) התלמידים מתקשרים בזמן השיעורים עם חבריהם לכיתה, עם אנשים מחוץ לכיתה, ומקצתם אף אינם מהססים "להוציא" ו"לקבל" שיחות בזמן השיעורים. בהפסקות הם מאזינים למוזיקה רועשת ממכשירי הטלפון שברשותם.

לדעתי, כדי להתמודד עם המצב הזה, מצווה כל בית-ספר לעשות מעשה. על בית-הספר לנסח תקנון מחייב הכולל מדיניות ברורה שאינה משתמעת לשתי פנים באשר לשימוש בטלפון הנייד בעת השהות בבית-הספר. בחיבור התקנון ובאישורו ישתתפו המורים, ההורים והתלמידים. בתקנון יפורטו במדויק כללים לשימוש בטלפון הנייד בין כותלי בית-הספר, דרכי אכיפתם ותגובת בית-הספר על השימוש בו בניגוד לכללים. לדוגמה, בתקנון יכתב כי אסור להשתמש בטלפון הנייד בזמן השיעורים.

בפתיחת כל שיעור יידרשו התלמידים לכבות את הטלפונים שברשותם ולהכניסם לתיקים. אם תלמיד ישתמש בטלפון שלו בניגוד לכללים בתקנון, הטלפון יוחרם ויוחזר להורים, שייאלצו לבוא לשם כך לבית-הספר. חשוב כי התלמידים והוריהם יחתמו על ³⁰ התקנון וייתנו את הסכמתם לכללים שפורטו. רצוי מאוד שהורי התלמידים יתמכו במאמצי המורים להקנות הרגלים נכונים של שימוש בטלפון הנייד, ויפה שעה אחת קודם. כך נוכל כחברה, ליהנות מיתרונותיה של הטכנולוגיה הסלולארית שחדרה לחיינו, בלי להיפגע מחסרונותיה.

השאלות לטקסט "טלפון נייד- ברכה או קללה?"

שאלות:

1. בטקסט מוצגים נתונים המלמדים עד כמה נפוץ השימוש בטלפון הנייד בקרב ילדים ובני נוער.

העתיקו מתוך השורות 1-7 את הנתונים האלה.

---

2. בשורות 14-15 כתוב: "תמונת המצב בבתי-הספר בארץ בכל הקשור לשימוש של בני הנוער בטלפון הנייד עגומה למדי".

הביאו מן הטקסט, שתי דוגמאות לפעולות של תלמידים הממחישות זאת.

---

3. מה משמעות הביטוי בעל ערך קיומי בשורה 4?

1 ☐ חיוני

2 ☐ נפוץ

3 ☐ יעיל

4 ☐ יקר

4. בשורה 7 כתוב: "... על-אף חסרונותיו הידועים".

במה אפשר להחליף את על-אף במשפט הזה?

1 ☐ בגלל

2 ☐ למרות

3 ☐ על-סמך

4 ☐ בנוסף ל...

5. מהי ההמלצה העיקרית של כותב הטקסט?

- 1 ☐ יש להימנע משימוש בטלפון נייד במקומות ציבוריים.
- 2 ☐ חשוב להקפיד על שימוש בטיחותי בטלפונים ניידים.
- 3 ☐ יש לאסור על תלמידים להשתמש בטלפון נייד בבית-הספר.
- 4 ☐ יש לשפר את האופן שבו התלמידים משתמשים בטלפון נייד.

6. כותרת הטקסט היא: "טלפון נייד – ברכה או קללה?"

האם, לדעתכם, כותרת זו מתאימה לטקסט?

נמקו (הסבירו) את תשובתכם לפי הטקסט.

---

7. כדי להתמודד עם המצב המתואר בטקסט, הוחלט בכמה יישובים לאסור את השימוש בטלפון נייד בין כותלי בית-הספר.

האם אתם תומכים בהחלטה זו או מתנגדים לה? נמקו את תשובתכם.

כתבו 5-3 שורות.

קראו את הכתבה שלפניכם, וענו על השאלות שאחריה.

ילדי הטלויזיה / נ. כהן

אחד העיסוקים המרכזיים של ילדים בימינו הוא צפייה בטלויזיה. משום כך, שאלה מעניינת וקשה שצריך לתת עליה את הדעת היא: כיצד ייראה בעתיד דור הילדים הצמוד למקלט הטלויזיה?

יש הטוענים כי הטלויזיה הופכת את המתמכרים לה- ילדים ומבוגרים- לאנשים סבילים, לעתים אדישים. היא איננה תובעת מהצופה בה דבר. הוא רק יושב מולה, והיא עושה את כל השאר. כדי לצפות בסרט בטלויזיה אין צורך לטרוח כהוא זה: לא להיפגש עם חברים, לא ללכת לבית הקולנוע, ולא לעמוד בתור כדי לקנות כרטיסים.

טענה נוספת היא שהילד השקוע בכורסת הטלויזיה יהיה אדם חברתי פחות. כבר עכשיו אין הילדים חיים כפי שחיו ילדים פעם: הם אינם הולכים לבקר אצל חברים, אינם מכינים שיעורים בצוותא, אינם מבקשים לאכול אצל חברים וממעטים לשחק בחוץ, באוויר הצח עם חברים וחברות.

יש מחקרים רבים על השפעת סצנות של אלימות בטלויזיה על הצופה הצעיר או הבוגר. ככל שתרבה לקרוא מחקרים כאלה, כך תגבר מבוכתך. האחד טוען שלאלימות השפעה הרסנית על נפש הילד, והאחר מוכיח באותות ובמופתים את ההפך: כל מטען האלימות של הצופה משתחרר בצפייה הזאת.

עם זאת, הילד של היום רואה עולם מעניין יותר בזכות הטלויזיה. יש סרטים שמעשירים את הידע ומרחיבים את האופקים. עולם ומלואו

נגלים לעיני הצופה הצעיר. מצלמות הטלוויזיה מביאות אליו את מצולות
הים ואת מערכת הכוכבים, יבשות רחוקות, תרבויות נסתרות ואורח
חיים זר לו.

ברור לכל שיש לטלוויזיה השפעות מפליגות בתחומים שונים על הצופה
הצעיר, אך איש אינו יכול להשיב בבירור איזו דמות תהיה לילד או לנער
כשיגדל ויהיה בוגר, או מה תהא דמותה של החברה בשנים הבאות.
לטלוויזיה, על כל פנים, תהיה השפעה רבה על פניה של החברה.

(מתוך "ענין חדש" – גיליון 47, מרץ 2004)

מספר המילים בטקסט (ללא כותרת ומקור הטקסט): **254**

שאלות לטקסט "ילדי הטלויזיה"

שאלות:

1. א. בקטע מוזכרות השפעות שליליות של הטלויזיה. ציינו שתיים מהן.

ב. בקטע מוזכרות גם השפעות חיוביות שעשויות להיות לצפייה בטלויזיה. ציינו שתיים מהן.

---

2. משמעות המילה " סבילים " (שורה 5) היא :

- א. סובלים
- ב. מכורים
- ג. לא פעילים
- ד. בלתי נסבלים

3. משמעות הצירוף "לתת עליה את הדעת" (שורה 2) היא :

- א. להציע הצעות
- ב. לדעת את התשובה עליה
- ג. להקדיש לה מחשבה

4. האם כותב הטקסט נוקט עמדה בנושא השפעת הצפייה בטלוויזיה? הסבר.

---

5. לאחר קריאת הטקסט, הבע את דעתך לגבי צפייה בטלוויזיה. נמק תשובתך (התייחס ליתרונות ולחסרונות).

קראו את הכתבה שלפניכם, וענו על השאלות שאחריה.

מי באמת צריך גני חיות?

מעובד על פי כתבתו של יוסי וולפסון² "מי באמת צריך גני חיות?", אתר ynet, 26/2/08

זוכרים את גני החיות של פעם? אוסף של תאי צינוק צרים, בורות חשופים וחצרות שוממות שסגרו על חיות בר אדישות או אחוזות טירוף. גני החיות של היום מתיימרים לשרת ערכים נעלים של חינוך להגנת בעלי חיים ולאהבת הטבע, של שימור מינים ביולוגיים ושל השקבת בעלי חיים לטבע, אך למעשה אינם עושים זאת. גם אם חלק מן העובדים בגני

החיות מאמינים בערכים הללו, ליומרות האלה אין באמת אחיזה במציאות.

כבר בעת העתיקה שימשו גני חיות סמל למעמדו של השלטון. מלכים נהגו להחזיק אוספים של בעלי חיים כדי להפגין את כוחם.

במאות הקודמות החלו להופיע גני חיות בערים הגדולות באירופה ובצפון אמריקה, והם שימשו סמל למעמד העיר. המגמה הזאת לא השתנתה, ובערים רבות בארץ יש גני חיות גם היום.

בעת האחרונה, בשם ערכים של חינוך הציבור לאהבת בעלי חיים, מחליפים גני החיות את הכלובים והסורגים במחיצות שקופות או בתעלות מים. אך האם עליונותו של האדם ורודנותו פחתו עקב זאת? זה רק נראה כך. גם אם יש מחיצות שקופות ותעלות מים במקום סורגים, עדיין מדובר בכליאה של בעלי חיים להנאת האדם ובהפגנת עריצותו ורודנותו של האדם כלפי סביבתו. הקהל עדיין זורם לגני החיות אף על פי שהוא יודע שמדובר בבעלי חיים כלואים בכלוב או מאחורי מחיצה.

איזה מסר עובר לקהל הזה? האם הוא אינו מפנים את המסר שהכליאה

² עורך הדין יוסי וולפסון הוא פעיל למען זכויות בעלי חיים.

היא דבר מקובל? יש מי שאומר שמדובר בטרגדיה, אך היא הכרחית. ואני שואל, אם באמת אפשר לבלות יום של כיף ולקרב את האדם לטבע כשבעל החיים כלוא מאחורי סורג וברית, על רקע תפאורה שהיא חיקוי מגוחך של הסביבה הטבעית.

כליאת בעלי חיים בגני חיות היא רק דוגמה אחת לעריצותנו ולאופן שבו אנו, בני האדם, **שעבדנו** את כל משאביו של כדור הארץ לצרכינו. השמדנו את היערות, הרעלנו את האוקיינוסים וערכנו ניסויים בבעלי חיים. פעולות אלה ואחרות נמשכות גם היום. נוסף על כך הדחפורים ורכבי השטח כובשים את שטחי המחיה האחרונים של חיות הבר ודורסים את בעלי החיים השוכנים בהם. מי שרוצה ללמוד על ההתנהגות הטבעית של בעלי חיים, מוטב שיצפה בטלוויזיה, יבלה את אחר הצהריים בהתבוננות בציפורים בגן ציבורי קרוב, או יטייל בשעות הבוקר המוקדמות בשטחי הפרא שעדיין נותרו לנו. הוא ימצא בהם גם שקט טבעי, שכל כך קשה למצוא בגני החיות.

שאלות לטקסט "מי באמת צריך גני חיות?"

שאלות:

1. כיצד נראו גני החיות בעבר?

---

2. הקף את התשובות הנכונות:

המטרות של יוסי וולפסון, כותב הטקסט:

- א. לתאר לקוראים את הסבל של בעלי החיים בגני חיות.
- ב. להציג לקוראים את התנגדותו לקיומם של גני חיות.
- ג. לשכנע את הקוראים בעליונות האדם על החי.
- ד. להסביר לקוראים מדוע גני חיות הם סמל למעמד.

3. בשורה השלישית מופיעה המילה "נַעֲלִים". מהי המשמעות של המילה:

הקף את התשובה הנכונה.

- א. מוצלחים
- ב. חשובים ביותר
- ג. מהנים
- ד. נעלמים

4. הסבר במילים שלך את המילה שעבדנו שמופיעה בשורה 29.

---

5. הכותב מציין שכיום תנאי החיים בגני החיות טובים יותר משהיו

בעבר. – הבע דעתך על משפט זה.

קראו את הכתבה שלפניכם, וענו על השאלות שאחריה.

פלישת המדוזות

לפי כתבתם של אסף זלינגר ואלה הר-נוי, "מעריב", 19.6.07.

"מדוזת
החוטית
הנודדת"

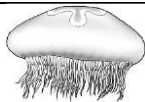

כמו השמש, האבטיח והגלידה, גם המדוזות מופיעות בתחילת הקיץ, אך שלא כמותם, נראה שאליהן אף אחד אינו מתגעגע.

צלזיוס בים סוף), ובטמפרטורות האלה המדוזות מתרבות במהירות. החוקרים חוששים מגידול במספר המדוזות בגלל עלייה נוספת בחום המים. העלייה נובעת משינויי אקלים עולמיים (גלובליים) המתרחשים בשנים האחרונות.

א

"מדוזת הירח"

"מדוזת הירח" נפוצה בכל רחבי העולם. קוטרה כ-12 סנטימטרים. היא אינה צורבת ואינה מזיקה לאדם. במקומות רבים בעולם אוכלים אותה והיא נחשבת מעדן.

ב

"מדוזת הקופסה"

"מדוזת הקופסה", הנקראת גם "מדוזת הצרעה", חיה בחופי אוסטרליה. היא שקופה וקשה להבחין בה, אף-על-פי שקוטרה כ-25 סנטימטרים וזרועות הציד שלה מגיעות לאורך של שלושה מטרים. היא נחשבת לאחד מבעלי החיים הארסיים בעולם ופגיעתה קטלנית. המדוזה הזאת אינה מגיעה לחופי ישראל.

המדוזות הן בעלי חיים ימיים קדומים. צורתן לא השתנתה זה שנים, אך הן נחשבות ליעילות ולמתוחכמות ביותר מבין הטורפים הימיים.

בים התיכון יש למעלה מ-300 סוגים של מדוזות, אך רק חלק מן הסוגים נחקרו. לחופי ארצנו מגיעות מדי שנה להקות של מדוזות מסוג "החוטית הנודדת", הנראות כמו שקיות ניילון. האורחות הלא-רצויות מגיעות לחופי ישראל באמצע חודש יוני, ונשארות עד חודש ספטמבר.

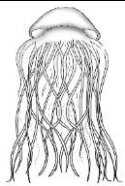
לא תמיד היו כל-כך הרבה מדוזות בחופי הארץ. לראשונה הגיעו לים התיכון להקות של "החוטית הנודדת" בשנת 1976. הן הגיעו דרך תעלת סואץ (תעלה המקשרת בין ים סוף ובין הים התיכון), ובתוך פחות מעשר שנים הן התרבו מאוד. חוקרים טוענים כי חום המים בים התיכון הוא הגורם למספר הגדול של המדוזות בחופי הארץ. חום המים מגיע ל-30 מעלות צלזיוס בקיץ (לעומת 21-23 מעלות

נוכל להתנחם בכך שלא כמו באוסטרליה או במקומות אחרים בעולם, המדוזות המגיעות לארץ אמנם מציקות, אך אינן גורמות לפגיעות קטלניות.

"מדוזת רעמת האריה"

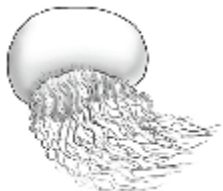
"מדוזת רעמת האריה" נפוצה באוקיינוס הקרח הצפוני. היא יכולה להגיע לקוטר של יותר ממטר אחד, וזרועותיה הארוכות מגיעות למרחק רב, עד 36 מטרים. בשל גודלה ובשל כמות הארס שבה, היא מסוכנת לאדם.

"מדוזת הענק"

"מדוזת הענק" היא גדולת ממדים. קוטרה יכול להגיע לשני מטרים ומשקלה – ל-200 קילוגרמים. "מדוזת הענק" פשטה בשנים האחרונות על חופי יפן. היא פוגעת ברשתות הדיג של הדייגים, מרעילה דגה שניצודה ופוגעת במנועי הסירות.

© כל הזכויות שמורות לעיתון "מעריב".

מספר המילים בטקסט (ללא כותרת ומקור הטקסט): 498

כמעט כל מי שמגיע בקיץ לאחד מחופי הארץ "זוכה" לצריבה קלה של מדוזה. למדוזה יש מנגנון ארס שבעזרתו היא מתגוננת מפני אויבים וגם לוכדת דגים שמהם היא ניזונה.

לחוטית הנודדת, כמו לכל מדוזה ארסית, יש אלפי תאי ארס. תא הארס הוא מעין מנגנון דמוי מזרק, המגולגל סביב שלפוחית רעל. תא הארס קטן מאוד, ואפשר להבחין בו רק בעזרת מיקרוסקופ.

מגע של תא הארס בעור החשוף של אדם המתרחץ במים גורם לשחרור "מחט" ארוכה. "מחט" זו חודרת לעור ומפרישה לתוכו חומרים רעילים הגורמים לצריבה.

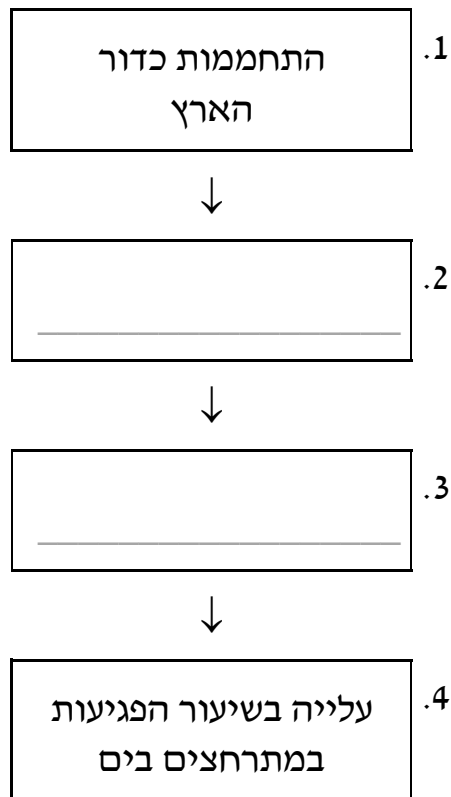
פעמים רבות מתרחצים מרגישים צריבה בעור גם כשאין רואים מדוזות במקום. הסיבה לכך היא שזרועות המדוזה נושרות בקלות, וחתיכות קטנטנות של הזרועות ועליהן תאי ארס, נשארות במים. לכן המתרחצים יכולים להיפגע מן המדוזות גם אם הם אינם נתקלים בהן. המדוזות עלולות לגרום לאדם אי-נעימות רבה. במקרים נדירים יכולות להתפתח תגובות אלרגיות לארס המדוזה, כמו אודם או גרד בחלקי גוף שונים, קשיי נשימה, בחילות והקאות. התגובות האלה מצריכות טיפול רפואי מיידי.

אמנם המדוזות פוגעות בחופי הרחצה בארץ (המפגע הקשה ביותר הוא בחופי מפרץ חיפה), אבל

שאלות לטקסט "פלישת המדוזות"

שאלות:

1. לפי הטקסט, התחממות כדור הארץ גורמת לרצף של תופעות. השלימו בתרשים שלפניכם את התופעות החסרות ברצף.

2. מתרחצים עלולים להיפגע מן המדוזות גם אם הם לא ייגעו בהן. מהו ההסבר לכך בטקסט?

---

3. באיור ב' שורות 7-8 מופיע צרוף המילים "פגיעתה קטלנית".

הסבר, וחבר משפט מתאים.

---

4. עם פתיחת עונת הרחצה החליטה עיריית חיפה להציב על החוף שלט למתרחצים.

נסחו לפי הטקסט שני משפטים שיופיעו בשלט :

1. משפט שתפקידו **להזהיר** את המתרחצים מפני המדוזות.

2. משפט שתפקידו **להנחות** את המתרחצים למקרה שייפגעו מן המדוזות.

פלישת המדוזות

- _____
- _____

5. מדוזות רבות מגיעות בקיץ אל חופי ישראל. האם לדעתך נוכחותן צריכה להדאיג אותנו? הסבירו את תשובתכם.
